

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Γιά ποιά Έλληνικά μιλάμε;

Οι ανακολουθίες τῆς Δημοτικῆς

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ 1.0
ΠΕΛΟΠΙΟΝ ΗΛΕΙΑΣ 2012

Πνευματικά δικαιώματα © **Χαρίλαος Δημητρακόπουλος**
Ίστοσελίδς διαδικτύου: **<http://foivos.e-e-e.gr>**
Ήλεκτρονικό ταχυδρομείο: **foivos@e-e-e.gr**
Τηλέφωνο: **(+30) 26240 31635**

I.S.B.N.: 978-960-92403-1-4

Έπιτρέπεται οίαδήποτε άναδημοσίευσις, ύπό τόν όρον σαφοϋς άναφορᾶς στην πηγή και στην ιστοσελίδα του συγγραφέως.

Καλλιτεχνική έπιμέλεια - ήλεκτρονική σελιδοποίησης:
Όρίων Δημητρακόπουλος
ΙΣΤΟΣ "Ε"
<http://www.e-e-e.gr>
orion@e-e-e.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Γλῶσσα καί ἀνακολουθία	7
Οἱ ἐραστές τῆς στρεβλότητος	7
Ἐ σχηματισμός λέξεων	8
α. Σχηματισμός λέξεων διά παραγωγῆς	8
β. Σχηματισμός λέξεων διά συνθέσεως	8
Ἐ σύνθεσις	9
«Ἐλληνες» στά βήματα τῶν κατά καιρούς κατακτητῶν καί τῶν ἱερατείων	10
Ἐ μακροίων δουλεία καί ἡ ἐξαθλίωσις τῆς γλώσσας	11
Δείγματα ἀλλοιωμένων τοπωνυμίων	11
Τό χρέος μας	13
Λανθασμένη θέσις	13
Ἐ ἀπροσδόκητη ἔκπληξις	15

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Γλωσσικές ἀνακολουθίες	17
Ἐ ὀνόματα οὐσιαστικά	17
Παραλλαγμένοι τύποι οὐσιαστικῶν ὀνομάτων	17
Ἐσφαλμένος τονισμός οὐσιαστικῶν ὀνομάτων	24
α. Ἐ ὀνόματα α' κλίσεως	24
β. Ἐ ὀνόματα β' κλίσεως	25
γ. Ἐ ὀνόματα γ' κλίσεως	25
Ξενικά κύρια ὀνόματα	26
Ἐ ἀλλοιωμένοι τύποι, χωρίς συνέπεια & νόημα, συνθέτων κυρίων ὀνομάτων	28
Ἐ ἐπίθετα	31
Ἐσφαλμένως τονιζόμενα ἐπίθετα	31
Παραλλαγμένοι τύποι ἐπιθέτων	33
Παραθετικά ἐπιθέτων	37
Ἐσφαλμένες ἐκφράσεις	38
Ἐ ἀντωνυμίες	39
Λοιπά δείγματα ἀθλίων ἰδιομορφιῶν	40
Ἐ ῥήματα	42
Παραλλαγμένοι ῥηματικοί τύποι	42

Συνηρημένα ρήματα	50
Συλλαβική αΰξησις ρημάτων	51
Μετοχές	52
1. Ένεργητικῆς φωνῆς	52
2. Ένεργητικοῦ ἀορίστου β'	52
3. Μέσης καί παθητικῆς φωνῆς	53
Προθέσεις	54
Ἡ σημασία τῶν προθέσεων	54
Ἡ χρῆσις τῆς προθέσεως «διά»	55
«Γιά» ἢ πρόθεσις «διά» στήν Δημοτική	55
Συγγνώμη [σύν+γνώμη] καί ἐσφαλμένως συγγνώμη	55
Ὁ ρόλος τῶν προθέσεων	56
Ἐπιρρήματα	58
Συνήθη ἀλλοιωμένα ἐπιρρήματα	58
Λοιπά ἐπιρρήματα	60
Ἐπιρρήματα λήγοντα εἰς -ως	61
Σύνδεσμοι καί μόρια	62

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Κανόνας: «Μίλα ὅπως γράφεις»	63
Οἱ ἀκρότητες τῆς Δημοτικῆς	63
Οἱ ρίζες τοῦ κακοῦ	67
Ἡ ἀκατανόητη πλάνη τοῦ Ψυχάρη καί τό νοσηρό παραλήρημά του	69
Ἡ Δημοτική	72
Ποίους ὄρους πρέπει νά πληροῖ μία ἐθνική γλῶσσα	72
Ἡ «πολυτυπία» τῆς Δημοτικῆς	73
α) Ένεργητικός παρατατικός	74
β) Μέσος καί παθητικός παρατατικός	74

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Τί θέλει ὁ Λαός;	76
Ἡ ἀναμφισβήτητη εὐ-μορφία καί ἡ καλλι-φωνία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας	77
1. Σχηματισμός λέξεων μέ μόρια καί τό ἐπίρρημα εὔ ὡς πρῶτα συνθετικά (ἀνά τρία)	78
2. Σχηματισμός λέξεων μέ μόρια καί τό ἐπίρρημα εὔ ὡς πρῶτα συνθετικά (ἀνά δύο)	79

3. Ουσιαστικά ὀνόματα εἰς -ωδία	80
4. Ρήματα λήγοντα εἰς -εύω καί ἀντίστοιχα θηλυκά οὐσιαστικά εἰς -εῖα	80
5. Ἐπίθετα εἰς -ώδης, -ῶδες, καί ἐπιρρήματα εἰς -ωδῶς	82
α) Ἐπίθετα λήγοντα εἰς -ώδης	82
β) Ἐπίθετα λήγοντα εἰς -ῶδες	85
γ) Ἐπιρρήματα λήγοντα εἰς -ωδῶς	86
6. Κοσμητικά ἐπίθετα μέ οὐσιαστικά ὀνόματα	87
7. Μετοχές μέσου καί παθητικοῦ παρακειμένου	89
α) Τύποι μέ ἀναδιπλασιασμό	90
β) Τύποι μέ χρονική ἢ συλλαβική αὐξηση	93
8. Ἡ ἐνεργός παρουσία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς στό σύγχρονο γλωσσικό μας ἰδίωμα	94
9. Ἡ πληθώρα ἀρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων στόν καθημερινό μας λόγο	97

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Οἱ Ποσειδωνιάτες	118
α) Τό ἀρχαῖο κείμενο τοῦ ἀποσπάσματος	118
β) Ἀπόδοσις στήν Νεοελληνική	118
γ) Ἐμμετρῆ ἀπόδοσις ἀπό τόν ποιητή μας Κων. Καβάφη	119

Γλῶσσα μου,
μοῦσα μου πολύπαθη

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Γλῶσσα καί ἀνακολουθία

Οἱ ἐραστές τῆς στρεβλότητος

Ἀνέκαθεν ἡ ἀνακολουθία (ἀσυνέπεια ἢ ἀντίφασις ἂν θέλετε) ἦταν γενικῶς κατακριτέα ὑφ' ὅλες τῖς ἐπόψεις τῆς καί δικαιολογημένα ὁπωσδήποτε, ἀφοῦ θεωρεῖται ὡς ἀπόρροια ἐπιπόλαιης, κακῆς ἢ καί δολίας συμπεριφορᾶς ἐκ μέρους ὠρισμένων ἀτόμων.

Περιπτώσεις ἄξιες ἰδιαιτέρας μνείας, ὅσον ἀφορᾶ τό φαινόμενο τῆς γλωσσικῆς ἀνακολουθίας, μέ ὅ,τι τοῦτο συνεπάγεται γιά τήν ἐπί τά χεῖρω (= πρὸς τό χειρότερο) μεταβολή τῆς γλώσσας μας, ἔχουν ἐπισημανθῆ πάρα πολλές, σέ ἀρκετές ἐκ τῶν ὁποίων θά ἀναφεροῦμε.

Συνίστανται δέ αὐτές στό ὅτι γίνεται χρῆσις παραλλαγμένων τύπων λέξεων, ἐνῶ γιά τῖς σχηματιζόμενες ἀπό αὐτές παράγωγες ἢ σύνθετες λέξεις χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀρχικοί ὀρθοί τους τύποι.

Ἀκόμη καί οἱ γλωσσικές ἀκρότητες, γιά τῖς ὁποῖες γίνεται λόγος διά βραχέων στό τέλος τοῦ παρόνος πονήματος, μποροῦν κάλλιστα νά θεωρηθοῦν ὡς ἀνακολουθίες, διά τόν λόγον ὅτι οἱ χρῆστες τους δέν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τους κανένα λογικόν κανόνα καί αὐθαιρετοῦν ἀδίστακτα καί ἀνερευθρίαστα εἰς βάρος τῆς γλώσσας.

Ἡ προτίμησις τῶν τύπων αὐτῶν ἐκ μέρους τους, καί μάλιστα ἐν γνώσει τους ὅτι ἔχουν ὑποστῆ τήν οἰουδήποτε βαθμοῦ παραμόρφωσι, δέν ἀπέχει βέβαια ἀπό τοῦ νά ταυτίζεται ἀπολύτως μέ τήν ἔννοια τῆς μικρόνοιας (= τῆς μωρίας) ἀφ' ἑνός καί τῆς ἀσέβειας ἀφ' ἑτέρου.

Τό ἐρώτημα στήν περίπτωσι αὐτή εἶναι: Ἀφοῦ οἱ ὀπαδοί τῆς ἀσυναρτησίας θέλουν νά ἐπιβάλουν σέ ἕνα ὀλόκληρο ἔθνος τέτοιους τύπους, ὅπως **ἡμέρα**, **ἑβδομάδα** κ.λπ., γιατί δέν χρησιμοποιοῦν ἀντιστοίχως παραλλαγμένα καί τά παράγωγά τους, ὥστε νά εἶναι συνεπεῖς πρὸς τῖς ὑποδείξεις καί τά προστάγματα τῶν ὑψηλῶν ἐντολέων τους;

Νά λένε ἐπί παραδείγματι καί τά προερχόμενα ἀπό τή λέξι **ἡμέρα** ὡς ἐξῆς:

ἡμερήσιος ἀντί τοῦ ὀρθοῦ ἡμερήσιος

ἡμερίς (ἡμερίδα)	»	ἡμερίς (ἡμερίδα)
ἡμερομηνία	»	ἡμερομηνία
ἡμερολόγιο	»	ἡμερολόγιο
ἡμεροδείκτης	»	ἡμεροδείκτης
ἡμερομίσθιος	»	ἡμερομίσθιος
κ.λπ.		

ἢ καί:

ὑπερ-μερία	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ὑπερ-ἡμερία
ἐπι-μέριος	»	ἐφ-ἡμέριος
ἐπι-μερίς	»	ἐφ-ἡμερίς
κατα-μερινῶς	»	καθ-ἡμερινῶς
κ.λπ.		

Ἀποφεύγουν δέ, ἐκ τοῦ πονηροῦ πάντοτε, νά χαρακτηρίζουν ὡς σύνθετες τίς λέξεις ἐκεῖνες, πού ἐμπεριέχουν ὡς πρῶτο ἢ πρῶτα συνθετικά τους μέρη κάποιες προθέσεις, ἐμφανίζοντάς τες ὡς λέξεις ἀπλές, μὴ σύνθετες δηλαδή!...

Ὁ σχηματισμός λέξεων

Ἡ ἐλληνική γλῶσσα διαθέτει ἑκατομμύρια λέξεων, πού διακρίνονται σέ **λήμματα** (ἀρχικές ρίζες ἢ ριζικές λέξεις ἢ πρωτογενεῖς) καί σέ **παράγωγες ἢ δευτερεύουσες**, οἱ ὁποῖες μέ τή σειρά τούς διακρίνονται σέ **ἀπλές παράγωγες** ἀφ' ἑνός καί σέ **σύνθετες** ἀφ' ἑτέρου.

Οἱ περισσότερες λέξεις σχηματίζονται ἀπό ἄλλες διά παραγωγῆς (παράγωγες) ἢ διά συνθέσεως (σύνθετες).

α) Σχηματισμός λέξεων διά παραγωγῆς

Οἱ λέξεις **γραφικός** καί **πολίτης**, ἐπί παραδείγματι, σχηματίζονται ἀπό τό θέμα τῶν λέξεων **γράφ-ω** καί **πόλι-ς** διά τῆς προσθήκης σέ αὐτά τῶν καταλήξεων **-ικός** καί **-της** καί λέγονται παράγωγες λέξεις.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἀπό τό θέμα **βα-** τοῦ ρήματος **βαίνω** καί διά προσθήκης τῆς καταλήξεως **-τός** παράγεται ἡ λέξις **βα-τός**.

β) Σχηματισμός λέξεων διά συνθέσεως

Οἱ λέξεις πού σχηματίζονται ἀπό δύο ἄλλες ἀπλές λέξεις λέγονται **σύνθετες** καί ἡ μέν πρώτη ὀνομάζεται **πρῶτο συνθετικό** (μέρος), ἡ δέ δεύτερη **δεύτερο**

συνθετικό (μέρος) π.χ. τῆς λέξεως βιβλιοπώλης, πρῶτο συνθετικό εἶναι ἡ λέξις **βιβλίο** καί δεύτερο ἡ λέξις **πωλώ**.

Ὅμοίως τῆς λέξεως **ναυπηγός** συνθετικά μέρη εἶναι οἱ λέξεις **ναῦ-ς** (= πλοῖο) καί **πήγ-νυμι** (= κατασκευάζω), θέματα τῶν ὁποίων εἶναι τά **ναυ-** καί **πηγ-**, καί **-ος** εἶναι ἡ κατάληξις τῆς σύνθετης λέξεως, πού προστίθεται γιά τήν περίπτωσι.

Συναφεῖς λέξεις: ναυ-πηγ-εῖο, ναυ-πήγ-ησις, ναυ-πηγ-ι-κός.

Σύνθετες λέξεις γίνονται καί μέ συνένωσι περισσοτέρων τῶν δύο λέξεων, ἀλλά σέ μικρότερο συγκριτικά ἀριθμό, ὅπως:

τηλε-φωτο-γραφία [ἀπό τίς λ. τῆλε (= ἐκ τοῦ μακράν) + φῶς (γεν. φωτός) + γράφω].

τηλε-ομοιό-τυπο [ἀπό τίς λ. τῆλε + ὅμοιος + τύπος].

ὠτο-ρινο-λαρυγγο-λόγος [ἀπό τίς λ. οὔς (γεν. ὠτός) + ρίς (γεν. ρινός) + λάρυγξ (γεν. λάρυγγος) + λέγω].

Ἀντιθέτως οἱ σύνθετες λέξεις, πού σχηματίζονται ἀπό μία ἀπλή λέξι καί ἀπό μία ἢ καί περισσότερες προθέσεις πρό αὐτῶν, ἐμφανίζονται σέ πολύ μεγάλους ἀριθμούς καί εἶναι ὅπωςδήποτε λίαν ἀξιοπρόσεκτες.

π.χ. ἀνά + τρέχω = ἀνατρέχω

ἀντί + παρά + θέσις = ἀντιπαράθεσις

ὑπέρ + σύν + χρόνος = ὑπερσύγχρονος

ἐπί + ἀνά + πρός + διά + ὀρίζω = ἐπ' + ἀνα + προς + δι' + ορίζω =
ἐπαναπροσδιορίζω

ἐπί + ἀνά + ἐν + κατά + στάσις = ἐπ' + ἀν' + ἐγ + κατά + στασις =
ἐπανεγκατάστασις

ὑπό + ἄλμυρός = ὑφ' + ἄλμυρος = ὑφάλμυρος

Παρά ταῦτα οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι νεοέλληνες, συνεπεῖς πρός τήν ἀρχή τους τῆς κατεδαφίσεως καί ἰσοπεδώσεως τῶν θαυμαστῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, παραγνωρίζουν λόγω πλάνης ἢ ἀγνοίας τόν δημιουργικό ρόλο τῶν προθέσεων.

Ἡ σύνθεσις

Ἡ σύνθεσις εἶναι φαινόμενο πού παρατηρεῖται εὐρύτατα καί στόν φυσικό κόσμο πού μᾶς περιβάλλει, ὅπου οἱ διάφορες μορφές τῆς ἐπαναλαμβάνονται οἱ ἴδιες ἐπί μακροῦς χρόνους, τηρουμένης ἀναλλοιώτης τῆς φύσεως τῶν συστατικῶν μερῶν τῆς καί τῶν ἀναλογιῶν τους.

Τό ὕδωρ (= τό νερό) π.χ. ὡς φυσικό στοιχεῖο, ἀποτελεῖται ἀπό δύο μέρη

υδρογόνου και ένα μέρος οξυγόνου (ο γνωστός του τύπος H₂O).

Εάν κατά τη χημική ένωση χρησιμοποιήσουμε διαφορετικές αναλογίες των συστατικών του ή αλλάξουμε τό ένα συστατικό μέ άλλο, δέν θά λάβουμε πλέον ύδωρ, αλλά κάποια άλλη πιθανώς ένωση ή τίποτε.

Μέ τήν παρεμβολή τής παρατηρήσεως αὐτῆς ἀποσκοποῦμε στό νά τονίσουμε, ὅτι ὁποιαδήποτε ἀλλοίωσις ἑνός μέρους τῶν συνθέτων λέξεων δέν ὠφελεῖ εἰς τίποτε, ἀλλά μᾶλλον περιπλέκει τά πράγματα, διά τόν λόγον ὅτι ἡ ὅλη δομή τῆς γλώσσας διακρίνεται γιά τήν πληρότητα καί τελειότητά της καί δέν ἔχει ἀνάγκη ἀσκόπων καί ὑπόπτων ἐπεμβάσεων.

Ἡ παράθεσις ἕως ἐδῶ τῶν ὀλίγων παραδειγμάτων δέν ἐξαντλεῖ ὅπωςδήποτε τό θέμα, στό ὁποῖο θά ἐπανέλθουμε στή συνέχεια ἐν ἐκτάσει.

Μέ δεδομένη ὅμως τήν ἐκτροπή, ἀκόμη καί τήν ἔνδεια, πού παρατηροῦνται στόν κόσμον τῶν ἀξιῶν μας, ὡς καί τήν ἀπάθεια πού ἐμφωλεύει ἀπό μακροῦ χρόνου στούς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, διαφαίνεται καθαρά ἡ σοβαρή κρίσις, πού παίρνει συνεχῶς διαστάσεις ἀνεξέλεγκτες.

Δέν εἶναι δέ δύσκολο νά διαπιστώσῃ κανεῖς στίς καθημερινές ἐπαφές μέ συνανθρώπους του, ὅτι ὁ τρόπος ἐκφράσεως πολλῶν συνομιλητῶν του εἶναι ἄσχετος πρός κάθε ἔννοια γλωσσικῆς εὐπρέπειας καί νομοτέλειας.

Πρέπει νά ὁμολογήσουμε, ὅτι τοῦτο ὀφείλεται:

- α) στήν ἐν πολλοῖς ἀνεξήγητη ἀδιαφορία ἑκατοντάδων χιλιάδων νεοελλήνων γιά τή γλώσσα τους,
- β) στή σκόπιμη κατά μέγα μέρος ἀλλοίωσί της ἐκ μέρους ὀπαδῶν τῆς ἀθλιότητος καί τοῦ μηδενισμοῦ καί
- γ) στήν ἄγνοια, ἰδιαίτατα, πολυαρίθμων κοινωνικῶν ὁμάδων, πού δέν εἶχαν τήν τύχη γιά διαφόρους λόγους νά ἀποκτήσουν τήν ἀναγκαῖα γλωσσική κατάρτισι.

«Ἕλληνες» στά βήματα τῶν κατά καιρούς κατακτητῶν καί τῶν ἱερατείων

Τό ...περιέργως περίεργο εἶναι, ὅτι, ὡς κληρονόμοι τοῦ θαυμασιωτέρου γλωσσικοῦ θησαυροῦ, δέν ἀντλοῦμε ἀπό αὐτόν στοιχεῖα γιά τόν ἐμπλουτισμό τῆς ἀλλοιωμένης καί νοθευμένης σέ μεγάλο βαθμό νεοελληνικῆς, ὅπως τήν λέμε, γλώσσας μας, ἀλλά ἐπιδιώκουμε μέ κάθε τρόπο νά ἀπομακρυνθοῦμε καί νά ἀποκοποῦμε ἀπό αὐτόν.

Σημαντική δέ μερίδα «λογίων» καί ψευδολογίων, ἀπό τό δεύτερο ἥμισυ ἰδίως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, δέν κρύβει τήν ἀντιπάθειά της πρός τήν «γλώσσα τῶν θεῶν»

καί ἡ θέσις τῆς εἶναι ἀπό ἀρνητική ἕως ἐχθρική πρὸς κάθε προσπάθεια, πού ἀποβλέπει στήν κάθαρσί της καί στήν διατήρησι ἀναλλοίωτης τῆς φυσιογνωμίας της, μετά τὰ ὅσα ὑπέστη κατά τούς μακρούς χρόνους τῆς ἐπώδυνης δοκιμασίας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἡ μακραίων δουλεία καί ἡ ἐξαθλίωσις τῆς γλώσσας

Γιά τήν Ἱστορία προσθέτουμε, ὅτι ἡ φθορά καί ἡ ἀλλοίωσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἄρχισε καί συνετελέσθη κατά τήν ζοφερά περίοδο τῆς δουλείας χιλίων ἑπτακοσίων (1.700) περίπου ἐτῶν, μέ πρώτη τή ρωμαιοβυζαντινὴ ἐπικυριαρχία καί τήν τουρκικὴ ἀμέσως μετά, ὅποτε εἶχε σταματήσει σχεδόν πλήρως ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ καλλιέργειά της γιὰ τούς καταδυναστευομένους ἑλληνικούς πληθυσμούς ὑπὸ τήν ἀπειλή:

- α) τῶν κάθε λογῆς ἀποβρασμάτων τοῦ τυχοδιωκτισμοῦ,
- β) τοῦ χριστιανοεκκλησιαστικοῦ μένους καί
- γ) τῶν ὀρδῶν τῆς ἀσιατικῆς βαρβαρότητος.

Τό πλήγμα ἦταν ὄντως μεγάλο καί ὀλέθριο, διὰ τόν λόγον ὅτι ἡ κυρίως Ἑλλάς, ἀπό τόν Ὀλυμπο καί κάτω, ὡς ρωμαιοβυζαντινὴ ἐπαρχία, εἶχε ἐρημωθῆ κάποια περίοδο σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε νά ἀριθμῆ, κατά τίς ἐκτιμήσεις ἐρευνητῶν τῆς τότε ἐποχῆς, μόνον ὀγδόντα χιλιάδες κατοίκους!!! Naί, ὀγδόντα χιλιάδες, οἱ ὅποιοι μάλιστα, φοβούμενοι τούς συνεχεῖς διωγμούς, εἶχαν καταφύγει στά ὄρη καί ἦσαν κυρίως κτηνοτρόφοι καί μελισσοουργοί.

Φυσικό ἐπακόλουθο λοιπόν ἦταν, μέσα στήν ἐγκατάλειψι αὐτή καί τήν ἐρήμωσι, νά μὴ παρέχεται στοὺς ὑποδούλους Ἑλληνες οἰουδήποτε βαθμοῦ παιδεία καί ἡ γλῶσσα νά ἀκολουθῆ τόν μεγάλο κατήφορο τῆς ὀδυνηρῆς ἐξαθλιώσεώς της.

Οἱ λαμπρές ἀρχαῖες καταβολές εἶχαν λησμονηθῆ τελείως καί βαθύ σκότος ἀμαθείας ἐκάλυπτε τὰ πάντα, μέσα στό ὅποιο, σύν τοῖς ἄλλοις, ἄλλαξε πρὸς τό χειρότερο, ἄλλοτε ὀλοσχερῶς καί ἄλλοτε ἐν μέρει ἡ ἐξέχουσα μέχρι πρό τινος φυσιογνωμία τῆς γλώσσας.

Δείγματα ἀλλοιωμένων τοπωνυμίων

Ὀλίγα παραδείγματα, ἀπό τὰ πολλά πού θά μπορούσαν νά παρατεθοῦν ἐδῶ, καί τὰ ὅποια ἀναφέρονται σέ ἑλληνικά τοπωνύμια, καταδεικνύουν τό μέγεθος τῆς καταπτώσεως.

- α) Στή νῆσο Μύκονο τῶν Κυκλάδων, σέ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τήν πόλι τῆς

Μυκόνου και σέ ύψόμετρο εκατό περίπου μέτρων (στή θέσι τοῦ σημερινοῦ ἀεροδρομίου) ὑπάρχει μία ἐπίπεδη τοποθεσία, ἡ ὁποία φέρει τήν ὀνομασία «**ὄμβροδέκτης**», ἀπό τίς λέξεις **ὄμβρος (= βροχή) + δέκτης**.

Ἡ τοποθεσία αὐτή μέχρι πρό τιнос ἐλέγετο ἀπό ὄλους σχεδόν τοὺς κατοίκους τῆς νήσου «**Μπρουδέκτης**»! Γιατί! Γιατί ἡ ἀμάθεια αἰῶνων μετέτρεψε τή λέξι **ὄμβρος** εἰς **μπρού** καί τή λέξι **δέκτης** εἰς **δέκτης**.

β) Στή νήσο Σίφνο ἐπίσης τῶν Κυκλάδων ἡ πρωτεύουσά της, «**(ἡ) Ἀπολλωνία**» ἐπροφέρετο ἀπό τοὺς ἐντοπίους (καί προφέρεται ἀπό πολλοὺς ἀκόμη) παρεφθαμένως ὡς «**(τά) Πολλώνια**»!

γ) Ἡ πόλις τῆς Αἰτωλοακαρνανίας **Ναύπακτος** (ἐκ τῶν ναῦς = πλοῖο + πήγνυμι = κατασκευάζω) εἶχε καταστήσει νά προφέρεται ὡς «**Ἐπαχτος**» καί «**Ἐπαχτο**»!.. Τό τί σημαίνει δέ Ἐπαχτος ἢ Ἐπαχτο, μόνον οἱ ὀπαδοί τῆς **Ἀρλουμπολογίας** εἶναι σέ θέσι νά μᾶς δώσουν ἀπάντησι...

Σημείωσις: Πρός ἐνημέρωσιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἡ λέξις **Ναύπακτος** σχηματίζεται ἀπό τό θέμα **ναυ-** τῆς λέξεως **ναῦ-ς** καί ἀπό τό ἀσθενές θέμα τοῦ ρήματος **πήγ-νυμι**, τό ὁποῖο εἶναι **πάγ-**, μέ προσθήκη τῆς καταλήξεως **-τος**. (Τό ἰσχυρό θέμα τοῦ ρήματος εἶναι **πηγ-**).

Δηλαδή: Ναύ-παγ-τος καί, μετά τή μετατροπή τοῦ γ εἰς κ πρό τοῦ τ τῆς καταλήξεως, ἔχουμε Ναύ-πακ-τος, ὅπως τήν προφέρουμε σήμερα.

Χωρίς σχόλια παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ ὀλίγα, μερικῶς ἀλλοιωμένα τοπωνύμια, ὅπως τά προφέρουν πολλοί ἀπό τοὺς ἐντοπίους καί ἄλλοι, πού ἀγνοοῦν ὅτι πρόκειται γιά ὀνόματα τόπων μή ὀρθά.

Ἀνάπλι	→	τό Ναύπλιο
Ἀστυπαλιά καί Ἀστροπαλιά		ἡ νῆσος Ἀστυπάλαια
Γιάννενα καί Γιάννινα		τά Ἰωάννινα
Ἐλυμπος		τό ὄρος Ὀλυμπος
Ζάντε ἢ Τζάντε		ἡ νῆσος Ζάκυνθος
Ζάς		τό ὄρος Ζεύς τῆς νήσου Νάξου
Ἡρακλειά		ἡ νῆσος Ἡράκλεια
Θιάκι		ἡ νῆσος Ἰθάκη
Ἰκαριά καί Νικαριά		ἡ νῆσος Ἰκαρία
Καστελλόριζο		ἡ νῆσος Μεγίστη
Κεφαλλονιά		ἡ νῆσος Κεφαλληνία
Κούλουρη		ἡ νῆσος Σαλαμίς
Λε(ι)βαδιά		ἡ Λεβάδεια

Μαροῦσι	τό Ἄμαρούσιο
Μονεμβασιά καί Μονεμβάσια	ἡ Μονεμβασία Λακωνίας
Ναξιά καί Ἄξιά	ἡ νῆσος Νάξος
Νιό	ἡ νῆσος Ἴος
Παροικιά	ἡ Παροικιά τῆς νήσου Πάρου
Περαίας	ὁ Πειραιεύς
Σαλονίκη	ἡ Θεσσαλονίκη
Σκιάθος καί Σκιάθο	ἡ νῆσος Σκιάθος
Στροφάδια	οἱ νησίδες Στροφάδες, νοτίως τῆς Ζακύνθου
Σύρα	ἡ νῆσος Σῦρος
Τζιά	ἡ νῆσος Κέα
Τσιρίγο	ἡ νῆσος (τά) Κύθηρα
Χιό	ἡ νῆσος Χίος

Τό χρέος μας

Κατά συνέπειαν, μέ δεδομένη τή σωρεία τῶν λέξεων, πού ἔχουν ὑποστῆ ἀλλοίωσι καί ὁμιλοῦνται εὐρέως ἐπί τῶν ἡμερῶν μας, καλούμεθα νά δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στόν λόγο μας καί νά τίς θέσουμε σέ ἀχρησία, εἰς τρόπον ὥστε νά ἀποφευχθῆ ἡ φθοροποιός παρουσία τους στό λεξιλόγιό μας.

Μέλημά μας δηλαδή πρέπει νά εἶναι ἡ μή παραποίησις τῶν **λεξιτύπων** (= τῶν τύπων τῶν λέξεων) καί ἡ ὀρθή ἄρθρωσις τοῦ προφορικοῦ μας λόγου κατά πρότον, διότι συνηθέστατα τόν διακρίνει μεγάλη δόσις σπουδῆς (= βιασύνης) καί προχειρότητος καί εἶναι αὐτός πού εὐθύνεται ἐν πολλοῖς γιά τήν ἐπικρατοῦσα γλωσσική ἀσυνέπεια καί ἀσυδοσία.

Λανθασμένη θέσις

Ὁρισμένοι ἐν τούτοις, δῆθεν βαθυστόχαστοι ἐγκέφαλοι, ὑποστηρίζουν περιέργως - καί ὑπούλως ἴσως - μέ σαθρά ἐπιχειρήματα, ὅτι «πρέπει νά γράφουμε ὅπως μιλάμε».

Ἐμεῖς ἀντιθέτως, ὡς καί πλείστοι ὀρθοφρονοῦντες, ἄριστα κατηρητισμένοι Ἕλληνες, διαφωνοῦμε πλήρως μέ τέτοιου εἴδους κηρύγματα.

«**Πρέπει (νά προσπαθοῦμε) νά μιλάμε ὅπως γράφουμε**» εἶναι ἡ ἀπάντησίς μας. Καί τοῦτο διότι ὁ συνηθῶς ἀσυνάρτητος (ἀκαλλιέργητος καί ἀσμίλευτος) προφορικός λόγος φθείρει καί ἀλλοιώνει τή γλῶσσα.

Δυστυχώς αυτό δέν τό αντιλαμβάνονται οί εἰς τό ἡμίφως τῆς ἀντιπέραν ὄχθης διαβιοῦντες καί κινούμενοι.

Πῶς ἄλλωστε μποροῦν νά ἔχουν γνώμη οἱ ἀμαθεῖς καί ἡμιμαθεῖς, οἱ ρηχοί, οἱ ἀνερμάτιστοι, οἱ ἄσχετοι, οἱ ἀσυνάρτητοι, οἱ ἀδαεῖς, οἱ ἀσυνεπεῖς, οἱ κομπλεξικοί, οἱ διαστρεβλωτές, οἱ ρόλους φερεφώνων ὑποδυόμενοι, οἱ κατευθυνόμενοι βιαστές, οἱ σπουδαιοφανεῖς, οἱ δῆθεν νεωτεριστές, οἱ ψευδοειδήμονες καί μέ μία λέξι **οἱ νεοψευδέλληνες!**

Ἐδῶ ὀφείλουμε νά κάμουμε μνεῖαν τῆς στρεβλῆς θέσεως πού παίρνει ἐπί τοῦ θέματος ὁ Θ. Καρζῆς στό βιβλίο του «ΤΑ ΣΩΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ», ἐκδ. Φιλιππότη, Ἀθήνα 1986, σελ. 45-46, ὑποκεφάλαιο 5, μέ τόν ἰσχυρισμό του: *Ἐνας κανόνας: «Γράφε ὅπως μιᾶς».*

Στή συνέχεια ὅμως δέν παραλείπει νά προσθέσῃ σέ εἰδική παράγραφο, γιά νά μή ἐμφανίζεται πῶς συμφωνεῖ μέ πολλά παρατραβηγμένα πράγματα, πού συνεχίζουν νά ἀκούωνται ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀνά τό πανελλήνιον, ὅτι *«πρέπει νά ἐξαιρέσουμε ἀπό τόν κανόνα ἰδιωματικές λέξεις, ἐκφράσεις καί τύπους, πού ἐπιβιώνουν ἀκόμη καί χρησιμοποιοῦνται σπάνια στόν προφορικό λόγο ἢ σέ εἰδικά λογοτεχνικά κείμενα. (π.χ. : Δέν τση̂πες τση̂ τσούπρας νά μή γρικᾶει τί κρένουμε;»).*

Ἐλᾶτε ὅμως πού τέτοιες ἰδιωματικές λέξεις, ἐκφράσεις καί τύποι χρησιμοποιοῦνται ὄχι σπάνια, ἀλλά συχνότατα σέ πολλές περιοχές ὀλόκληρης τῆς χώρας!

Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά προσθέσω ἀπό πλευρᾶς μου τέσσερα δείγματα λαϊκῶν ἐκφράσεων, πού ἀνήκουν στό εἶδος αὐτό:

α) Ἀπό διήγημα πού ἀναφέρεται στή ζωή τῶν ἀνθρώπων τῆς Θεσσαλίας: *«Τοῦ γλέπ'ς ἐκείνου τοῦ συγνιφάκι; Εἶνει ηὐλογημένου' θά φέρ' βροχή».*

β) *«Ἰγῶ ἢ Γκούρας»*, ἔλεγε στρατιώτης ἀπό τήν Εὐρυτανία, μέ τόν ὁποῖον συνυπηρετοῦσα τό πάλαι ποτέ σέ στρατιωτική μονάδα τῆς Πελοποννήσου.

γ) *«Πράζ' ν τράου;»*

Ποιό εἶναι τό νόημα τῆς φράσεως αὐτῆς; Κατά πρῶτον πρόκειται γιά ἐρώτησι ἐκπεφρασμένη στήν ἐλληνική γλῶσσα ἢ στή γερμανική; Γνωρίζουμε βέβαια ὅτι δέν εἶναι στή γερμανική καί λέγεται ὡς λογοπαίγνιο, γιά νά καταδειχθῇ ὁ βαθμός τῆς γλωσσικῆς ἀλλοιώσεως, προέρχεται δέ ἀπό τή φράσι (ὠλοκληρωμένη) *«Πειράζει ἄν τηράου;»*, (ἀντί τηράω = κοιτάζω).

δ) *«Βλέποντις καί κόνοντις καί ψιλοταγουδῶντις»* λένε ἀκόμη οἱ παλαιοί ἄνθρωποι τῶν χωριῶν μας, ἀντί *«βλέποντας καί κόνοντας καί ψιλοτραγουδῶντας»* καί εἶναι ἀπορίας ἄξιον πού βασίζεται αὐτή ἢ κατάληξις -ντις!

- Μερικές ακόμη εκφράσεις από Ρούμελη, Θεσσαλία και Μακεδονία:
 - «Πιρίμινι νᾶρθ' ἢ πατέρας νάν τοῦ ποῦ νά σέ δείρ'».
 - «Ποιός τοῦ καμ' αὐτό; Ἐν ἡξέρω. Μεῖς ἰφαγάμι κι' ὕσιρα κλεισᾶμι τήν πόρτα κι' ἐφυγάμι».
 - «Ἴντ' ἀνακατεύγεται ἀφοῦ δέν κατές το».
 - «Ἦκαμα ὄ,τι μπόρουνα σήμερα, μά ἦπεσα καί βάρηκα».
 - «Ἔτσα πού πορπάταες ἴντά 'θελες νά πάθης».
 - «Ἴγώ δέν καταλαβαίνου π' αὐτά π' μᾶς λίες, γιατί εἶμι ἀγράμματους».
 - «Μέ εἶπες, σέ εἶπα» (ἀντί μου εἶπες, σοῦ εἶπα).
- Πᾶμε καί στή Χίο: «Ἦπιαέ το» καί «ἔφαέ το».

Ἄρκοῦν ὑποθέτουμε αὐτά τά ὀλίγα.

Θά πρέπει λοιπόν νά ἀσπασθοῦμε τόν ...κανόνα τοῦ κ. Καρζῆ;

Συμπέρασμα: Πολλοί, πάρα πολλοί εἶναι ἐκεῖνοι πού δέν γνωρίζουν ἢ δέν θέλουν νά ἐκφραστοῦν σωστά, παρὰ τή θέλησί τους οἱ πρῶτοι, καί ἐνσυνειδήτως οἱ δεῦτεροι.

Καί ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά καταντήσαμε νά μή δηλώνουμε πλέον τήν ἐθνική μας ταυτότητα μέ μία λέξι, τή λέξι δηλαδή Ἑλληνες, ἀλλά νά ἀναφερόμεθα σ' αὐτήν κατά περίπτωσιν μέ τίς λέξεις Ἑλληνες, νεοέλληνες, νεοψευδέλληνες ἀπό τή μία πλευρά καί Γραικοί ἢ Ρωμιοί ἀπό τήν ἄλλη!!!

Δέν εἶναι δέ λίγοι ἐκεῖνοι, πού ἔχουν κάμει συνειδητά τήν ἐπιλογή τους καί δέν αἰσχύνονται οὔτε διστάζουν, ἀλλά οὔτε καί φοβοῦνται νά τήν ἐκφράσουν δημοσία, ὅταν αὐτή ἔρχεται σέ ἀντίθεσι μέ τό ὑγιές ἐθνικό φρόνημα τῆς πλειονότητος τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν.

Ἡ ἀπροσδόκητη ἐκπληξις

Ἄλλοῦ ἐν τούτοις συμβαίνουν ἄλλα πράγματα. Καί ἀποτελεῖ αὐτό ἀπόδειξιν τοῦ πόσον ὀλιγώτερο ἐπηρεάστηκε ἡ γλῶσσα στίς ἀπομεμονωμένες κοινωνίες, ὅπως εἶναι τά νησιά μας καί τά δυσπρόσιτα ὄρεινά διαμερίσματα τῆς Ἑλλάδος, τουλάχιστον ὠρισμένα ἐξ αὐτῶν.

Κατά τήν ἐπίσκεψί μου πρό πολλῶν ἐτῶν στήν Ἀπεύρανθο τῆς Νάξου (πού εὐρίσκεται σέ ὄρεινή τοποθεσία τοῦ κέντρου τῆς νήσου) καί κατά τήν παραμονή μου ἐκεῖ ἐπί ἀρκετές ὥρες, μέ ἐπερίμενε μία εὐχάριστη ἐκπληξις.

Κάποια στιγμή, σέ μικρή ἀπόστασι ἀπό τό κέντρο τῆς κωμοπόλεως, ἀκουσα μία γυναῖκα νά φωνάζη στήν γειτόνισσά της, πού ἔμενε, ὅπως διεπίστωσα στή

συνέχεια, κάπου δύο ή τρία σπίτια μακρύτερα.

- «Κλεοδώρα, εἶδες καθόλου τόν παῖδα; Τόν ἔχω χάσει ἀπό ὥρας».

- «Ναί, ἐδῶ εἶναι» ἀπήντησε ἐκείνη· «παίζουσιν ὅλοι στήν αὐλή»!

(Μέ τά δικά της θά ἐνοοῦσε παιδιά ἢ καί μέ ἄλλα ἴσως γειτονόπουλα).

- Τά ἀξιοσημεῖωτα:

α) *Τόν παῖδα* (τό ἀγόρι της δηλαδή)· αἰτιατική ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος ὁ παῖς (ἀρχαία ἐλληνική λέξις), πού κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ὄνομ. ὁ παῖς, γεν. τοῦ παιδός, δοτ. τῷ παιδί, αἰτ. τόν παῖδα, κλητ. (ῶ) παῖ.

β) *Ἀπό ὥρας*· πρῖν ἀπό μία περίπου ὥρα ἢ πρῖν ἀπό πολλήν ὥρα.

γ) *Παίζουσιν* τρίτο πρόσωπο πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ρήματος παίζω.

Παίζω, παίζεις, παίζει, παίζομεν, παίζετε, παίζουνσι(ν).

δ) *Κλεοδώρα*· καί τό ὄνομα τῆς ἄλλης γυναίκας ὠραιότατο, ἀρχαῖο ἐλληνικό!

Βλέπετε, ἐκεῖ δέν ἔχει νοθευθῆ ἡ γλῶσσα, ὅπως σέ ἄλλες περιοχές τῆς κυρίως Ἑλλάδος καί χρησιμοποιοῦν ἀκόμη ἀρχαῖες ἐλληνικές λέξεις καί ἐκφράσεις.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Γλωσσικές ανακολουθίες

Όφείλουμε νά διασαφηνίσουμε, ότι σκοπός μας δέν εἶναι νά ἀναφερθούμε ἐδῶ γενικῶς καί διά μακρῶν στή φθορά, τήν ἀλλοίωσι καί τήν κατασπίλωσι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, φαινόμενα πού εἶναι λίγο ἢ πολύ γνωστά στούς Πανέλληνες, ἀλλ' εἰδικώτερα στίς ἀνακολουθίες πού παρατηροῦνται μεταξύ πολλῶν ἀφ' ἑνός λέξεων πρωτογενῶν ἢ παραλλαγμένων ἄλλων, θεωρουμένων ὡς πρωτογενῶν ἐκ μέρους τῶν δημοτικιστῶν καί τῶν ἐξ αὐτῶν ἀφ' ἑτέρου παραγῶγων ἢ συνθέτων λέξεων, τίς ὁποῖες (ἀνακολουθίες) δέν ἀποφεύγει νά ἀσπάζεται τό γλωσσικό ἰδίωμα τῆς Δημοτικῆς.

Ἄρκει ἡ παράθεσις, νομίζουμε, δύο μόνον παραδειγμάτων:

α) Ἡ πρωτογενής λέξις **νύκ(χ)τα**. Ἄντ' αὐτῆς ἡ Δημοτική χρησιμοποιεῖ κατά κανόνα τή λέξι βράδυ, ἀλλά τή σύνθετη νυκ(χ)τοφύλακας οὐδέποτε τήν λέει βραδυφύλακας. (Δέχεται κατ' ἀνάγκην τήν ταυτόσημό της νυκ(χ)τοφύλακας).

β) Ἡ θεωρουμένη ὡς πρωτογενής, μόνον ἀπό πλευρᾶς Δημοτικῆς, παραλλαγμένη λέξις **ῥβδομάδα**. Στήν περίπτωσι ὅμως αὐτή δέν τῆς εἶναι «συμπαθῆς» ἢ κατά λογικήν συνέπειαν παράγωγη λέξις ῥβδόμος, σύμφωνα μέ τό δικό της λεξιλόγιο (ἀλλ' ἀνύπαρκτη) καί καταλήγει νά κάμνη χρῆσιν τοῦ ὀρθοῦ τύπου ἔβδομος (ἀπό τή λέξι ἑβδομάς ἢ ἑβδομαδα).

Στις ἀμέσως ἐπόμενες σελίδες γίνονται ἐκτενεῖς ἀναφορές στό φαινόμενο τῆς ἀνακολουθίας, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν σε ἀρκετά μέρη τοῦ λόγου, δηλαδή σέ ὀνόματα οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ἀντωνυμίες, ρήματα, μετοχές, προθέσεις καί ἐπιρρήματα.

Ὄνόματα οὐσιαστικά

Παραλλαγμένοι τύποι οὐσιαστικῶν ὀνομάτων

- **ῥμέρα (ἢ ἡμέρα)**

Ὁ τύπος αὐτός (**ῥμέρα**) χρησιμοποιεῖται μέ πολλήν ἐλαφρότητα καί ἀπερισκεψία στόν προφορικό καί στόν γραπτό λόγο, χωρίς νά ὑπάρχη εἰδικός λόγος

γιά τήν ἐπιβολή του.

Λέγεται καί γράφεται π.χ. «τρεις μέρες», «μέρα μέ τή μέρα», ἀλλά «ταξειδι δύο ἡμερῶν», «χρόνος δέκα ἡμερῶν» κ.λπ.

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται τό ἀνακόλουθον τῶν λεγομένων καί τῶν γραφομένων ἐκ μέρους τῶν μυωπικῶν ὑποστηρικτῶν καί φίλων τῆς ἀναρχίας, διά τόν λόγον ὅτι δέν χρησιμοποιοῦν τό ἴδιο θέμα τῆς λέξεως σέ ὅλες ἀνεξαιρέτως τίς περιπτώσεις.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἐξ αὐτοῦ προκύπτει καί σύγχυσις στή γενική πτώσι τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ ὀνόματος ἢ **ἡ ἴμερα** μέ τή γενική πτώσι τοῦ ὀνόματος **τό μέρος**, τά ὁποῖα θά ἐμφανισθοῦν κατ' ἀνάγκην τότε ὡς ἐξῆς:

οἱ ἴμερες, γενική τῶν ἴμερῶν

τά μέρη, γενική τῶν μερῶν.

Καί ἀκόμη, σύμφωνα μέ τή λογική αὐτή, λαμβανομένου δηλαδή ὑπ' ὄψιν τοῦ τύπου **ἴμερα** ὡς πρώτου συνθετικοῦ πολλῶν λέξεων, θά εἶχαμε:

ἴμερομηνία	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἡμερομηνία
ἴμερολόγιο	»	ἡμερολόγιο
ἴμερονύκτιο	»	ἡμερονύκτιο
ἴμεροδείκτης	»	ἡμεροδείκτης
ἴμερομίσθιος	»	ἡμερομίσθιος
ἴμεραργία	»	ἡμεραργία
κ.λπ.		

Ὡς δευτέρου δέ συνθετικοῦ (του τύπου **ἴμερα**) θά εἶχαμε:

ὑπερ-μερία	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ὑπερ-ἡμερία
κατα-μερινός	»	καθ-ἡμερινός
κατα-μερινῶς	»	καθ-ἡμερινῶς
ἐπι-μέριος	»	ἐφ-ἡμέριος
ἐπι-μερίς (-ίδα)	»	ἐφ-ἡμερίς (-ίδα)
ἐπι-μερεῦω	»	ἐφ-ἡμερεῦω
δια-μερεῦω	»	δι-ἡμερεῦω
ἐπι-μερία	»	ἐφ-ἡμερία
ἐπί-μερος	»	ἐφ-ἡμερος
κ.λπ.		

Γίνεται σαφές ἀπό τά ἀνωτέρω, ὅτι, ἐάν ὁ τύπος **ἴμερα** ἐχρησιμοποιεῖτο κατά τόν σχηματισμό συνθέτων λέξεων (ἀκόμη καί παραγῶγων ὡς ὁ **ἡμερήσιος**) θά ὠδηγοῦσε σέ γελοιοτήτες, διότι οἱ τύποι τῶν πρώτων στηλῶν δέν χρησιμοποιοῦνται ἐκ μέρους οὐδενός.

- **ἑβδομάδα (ἢ ἑβδομάδα - ἑβδομάς)**

Ἄλλη μία κακοποιημένη, ἀκέφαλη λέξις. Ἀρχικῶς ἦταν ἑβδομάς, κατόπιν ἔγινε ἑβδομάδα καί κατήντησε ἑβδομάδα, ὅπως ἀρέσει στους πολλούς, οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις χρησιμοποιοῦν τούς ὀρθοὺς τύπους τῶν παραγῶγων, ἐκείνους δηλαδή πού σχηματίζονται ἀπὸ τῆ λέξι ἑβδομάς, ἀφοῦ δέν μποροῦν νά κάμουν διαφορετικά.

Λένε δηλαδή:

ἑβδομος	καί ὄχι	ἑβδόμος
ἑβδομαδιαῖος	»	ἑβδομαδιαῖος
ἑβδομαδιαίως	»	ἑβδομαδιαίως
ἑβδομήντα	»	ἑβδομήντα
ἑβδομήκοντα	»	ἑβδομήκοντα
ἑβδομηκοστός	»	ἑβδομηκοστός
ἑβδομηκονταετής	»	ἑβδομηκονταετής
ἑβδομηκοντούτης	»	ἑβδομηκοντούτης

- **ἑλευθερία (ἢ ἑλευθερία)**

Συνηθίζονται ἐδῶ οἱ τύποι:

ἑλευθερία	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἑλευθερία
ἑλεύθερος	»	ἑλεύθερος
ἑλευθερώνω (ρ.)	»	ἑλευθερώνω

ἀλλά δέν λένε:

ἑλευθέριος	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἑλευθέριος
ἑλευθερία	»	ἑλευθερία
ἑλευθεριότης	»	ἑλευθεριότης
ἑλευθεριότητα	»	ἑλευθεριότητα
ἑλευθεροτυπία	»	ἑλευθεροτυπία
ἑλευθερωτής	»	ἑλευθερωτής
κ.λπ.		

- **Κουβέντα (ἢ συζήτησις, ἢ συνομιλία)**

Πολύ συχνά ἢ «κουβέντα» καθώς καί τό ρῆμα «κουβεντιάζω» ἀκούονται παντοῦ, ἀλλά τόν **συζητήσιμο** δέν τόν λέει κανένας **κουβεντιάσιμο**.

- **ἑσοδεία (ἢ ἑσοδεία)**

Παραποιημένη λέξις καί αὐτή, μέ τῆ διαφορὰ ὅτι τά παράγωγά της χρησιμοποιοῦντα ἀναλλοίωτα, δηλαδή:

Λένε:

ἑσοδο	καί ὄχι	ἑσόδο
ἑσοδα	»	ἑσόδα
ἑσοδεύω	»	ἑσοδεύω

Άλλωστε όλα τὰ ἀγροτικά κατά κύριον λόγον προϊόντα ἀναγράφουν στή συσκευασία τους:

«Προϊόν νέας ἐσοδείας» ἢ, φερ' εἰπεῖν, «Προϊόν ἐσοδείας 2008» καί πολύ σωστά.

Ἐσοδεία' ἐκ τοῦ ἐσοδεύω, πού εἶναι νεώτερος τύπος τοῦ ρήματος εἰσοδεύω, ἐξ οὗ καί εἰσόδημα, εἰσοδηματίας, εἰσοδηματικός, τὰ ὁποῖα, ὡς παράγωγα, δέν ἔχουν φθαρῆ, δέν ἀπαντῶνται δηλαδή ὡς 'σόδημα, 'σοδηματίας, 'σοδηματικός.

- **Μπροστάντζα (ἢ προκαταβολή)**

Καινούργιο φρούτο τοῦτο!

Ποιός λέει ἐν τούτοις ἀπό ὅσους χρησιμοποιοῦν τόν τύπο μπροστάντζα, ἀντί τοῦ ἐπιρρήματος προκαταβολικῶς, τό παράγωγό της μπροστάντζικῶς καί μπροστάντζαρω τό ρῆμα προκαταβάλλω; Μήπως εἶπατε τίποτε;

- **Πλερωμή (ἢ πληρωμή)**

Συνήθως τήν χρησιμοποιοῦν κατωτέρας μορφώσεως ἄτομα, μαζί μέ λίγες ἀκόμα παράγωγες λέξεις, ὅπως:

πλερωμένος ἀντί πληρωμένος καί τό ρῆμα πλερώνω ἀντί πληρώνω, ἐνῶ παραμένουν ἐν χρήσει οἱ ὀρθοί τύποι πληρωτής, καλοπληρωτής, κακοπληρωτής.

- **Γιατρός (ὁ καί ἡ ἱατρός)**

Ὅλοι βέβαια λέμε σήμερα ὁ γιατρός, ἡ γιατρός, γιατρέ καί γιατρέ μου, ἀλλά ὅλοι ἐπίσης λέμε:

ιατρεῖο, ἱατρικές ἐξετάσεις, ἱατρική παρακολούθησις, ἱατρική γνωμάτευσις, ἱατρική συνταγή, ἱατρικός κόσμος, ἱατρική σχολή, ἱατρικό συμβούλιο, ἱατρικός σύλλογος, ἱατρικά ἔξοδα κ.λπ., μέ τή διαφορά ὅτι ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ μία ἰδιάζουσα περίπτωσι, λόγω τοῦ ὅτι ἡ γλῶσσα προφέρει τούς δύο φθόγγους **ια** ὡς **για**, χωρίς αὐτό νά ἀποτελῆ αἰσθητή κακοφωνία (π.χ. γιατρεύω, γιατροσόφια).

- **Γιατρίνα (ἡ ἱατρός)**

Χωρίς νά ὑπάρχη ἰδιαίτερος λόγος, προτείνουν νά χρησιμοποιοῦμε, ὅπως κάνουν καί αὐτοί, τούς κατωτέρω τύπους γιά ὠρισμένα θηλυκά εἰς **-ος** κυρίως ὀνόματα τῆς β' κλίσεως:

ἡ γιατρίνα ἀντί ἡ ἱατρός

(ἀλλά καί γιατρίνα ἡ σύζυγος ἱατροῦ)

ἡ δημαρχίνα ἀντί ἡ δήμαρχος

(ἀλλά καί δημαρχίνα ἡ σύζυγος δημάρχου)

ἡ δικηγορίνα ἀντί ἡ δικηγόρος,

ἐνῶ δέν ἀκολουθοῦν τήν ἴδια τακτική καί γιά τὰ λοιπά εἰς **-ος** λήγοντα ὀνόματα.

Δέν εἶναι πάντως ἀπίθανο νά ἀκουσθοῦν στό μέλλον καί ἄλλα, ὅπως:

παιδαγωγίνα	(ή παιδαγωγός)
παιδιατρίνα	(ή παιδίατρος)
λοχαγίνα	(ή λογαγός)
όδηγίνα	(ή όδηγός)
θυρωρίνα	(ή θυρωρός)
ύπουργίνα	(ή ύπουργός)
φιλολογίνα	(ή φιλόλογος)
δημοσιογραφίνα	(ή δημοσιογράφος)
έμπορίνα	(ή έμπορος)
κ.λπ.	

Τό άρθρο ή στήν περίπτωσί μας εΐναι δηλωτικό του γένους τών όνομάτων, όποτε ή κατάληξις **-ίνα** δέν προσφέρει τίποτε τό ιδιαίτερο, άφ' ενός ώς πλεονάζουσα και άφ' έτέρου ώς κακόηχος.

- **Άρχιτεκτόνισσα (ή άρχιτέκτων)**

Παρατηρεΐται και έδω άλλαγή τών καταλήξεων σέ άρκετά θηλυκά όνόματα, όπως:

ή συναδέλφισσα	άντί	ή συνάδελφος
ή συντρόφισσα	»	ή σύντροφος
ή έπιστημόνισσα	»	ή έπιστήμων
ή γειτόνισσα	»	ή γείτων
ή γιάτρισσα	»	ή ίατρος
ή μαρκόνισσα	»	ή άσυρματίστρια (άπό τό όνομα «ό μαρκόνης»)
ή άνθοπώλισσα	»	ή άνθοπώλις (ή -ιδα)
ή πελάτισσα	»	ή πελάτις (ή -ιδα)
ή άγρότισσα	»	ή άγρότις (ή -ιδα)
ή δημότισσα	»	ή δημότις (ή -ιδα)
κ.λπ.		

Εύρισκόμεθα δηλαδή, όπως φαίνεται, ένώπιον μίας σχεδιασμένης σταδιακής στρεβλώσεως και ύποβαθμίσεως τών ύψηλης στάθμης γλωσσικών μας ιδιαιτεροτήτων.

- **Βράδυ (ή νύκ(χ)τα, ή έσπέρα, ή νυχτιά)**

Ή λέξις νύκ(χ)τα βαίνει κατά τά φαινόμενα πρός κατάργησιν. «Καλό βράδυ» και «καλό βράδυ» άκούεται συνέχεια σέ όλα τά πλάτη και τά μήκη του έλλαδικου χώρου, λές και ή λέξις «**καληνύκ(χ)τα**» πού παδιόθεν μās συνώδευε μέχρι της ενηλικιώσεώς μας, εΐναι έθνικώς έπιζημία.

Ήπίσης και οι έξ αυτής (της λ. βράδυ) προερχόμενες λέξεις (οί παράγωγες)

ὅπως:

βραδυ(ι)νός	ἀντί	νυκτερινός, ἔσπερινός
βράδιασμα	»	νύχτωμα
βραδιάτικος	»	νυκτερινός
βραδιάτικα	»	μέσα στή νύχτα
βραδι(ει)ά	»	νύχτα, ἔσπερα
καί τό ρῆμα βραδιάζω	»	νυχτώνω.

Δέν εἶναι ἐν χρήσει ἀντιθέτως (καί εἶναι χαρακτηριστικό καί αὐτό) λέξεις, ὅπως:

βραδυφύλακας	ἀντί	νυκτοφύλακας
βραδυβάτης	»	νυκτοβάτης
βραδυβασία	»	νυκτοβασία
βραδύβιος	»	νυκτόβιος
βραδωδία	»	νυκτωδία
βραδημερόν	»	νυχθημερόν
βραδυποῦλι	»	νυκ(χ)τοποῦλι
βραδυλούλουδο	»	νυκ(χ)τολούλουδο
κ.λπ.		

- **Φαμίλια καί φαμελιά (ἡ οἰκογένεια)**

Μᾶς τήν λένε φαμίλια καί φαμελιά τήν οἰκογένεια, ἀλλά τά παράγωγά της δέν τά δανείζονται ἀπό τήν ἴδια, διότι, ὡς ξενική (ἰταλική) λέξις, δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἔννοια τοῦ οἴκου καί τοῦ γένους (οἶκος + γένος = οἰκογένεια) καί προτιμοῦν τά:

οἰκογενειακός	ἀντί	φαμι(ε)λιακός
οἰκογενειακῶς	»	φαμι(ε)λιακῶς
οἰκογενειάρχης	»	φαμι(ε)λιάρχης
οἰκογενειοκρατία	»	φαμι(ε)λιοκρατία,

ἐνῶ συγχρόνως, κυρίως στίς τάξεις τῶν ἀμαθῶν, κάνουν αἰσθητή τήν παρουσία τους, ὄχι βέβαια συχνά καί τά ἐξῆς ἀπό τήν φαμελιά παραγόμενα:

φαμελιάρχης = ὁ οἰκογενειάρχης
καί φαμελίτης = ὁ οἰκογενειάρχης (ὁ μέ πολλά ἰδίως παιδιά).

- **᾽περηφάνεια (ἡ ὑπερηφάνεια)**

Πολύ προσφιλεῖς τούς εἶναι ἐπίσης οἱ τύποι περηφανος ἀντί τοῦ ὀρθοῦ **ὑπερήφανος** καί τοῦ ρήματος περηφανεύομαι ἀντί τοῦ **ὑπερηφανεύομαι**.

Ἀντιθέτως στόν τύπο τοῦ ἐπιρρήματος δέν ἔχουν ἀντίρροση καί ἀντί τοῦ περηφάνως δέχονται κατ' ἀνάγκην τό **ὑπερηφάνως**.

Λόγω τοῦ ὅτι ἡ περίπτωσις τῆς λέξεως ὑπερηφάνεια ἐμφανίζει ἰδιάζοντα χαρακτήρα, κρίνουμε ἀπαραίτητο νά διευκρινίσουμε, ὅτι αὐτή σχηματίζεται ἀπό τήν

πρόθεσι ὑπέρ + φανής, μέ παρεμβολή τοῦ γράμματος ἦτα (η) γιά λόγους εὐφωνίας, δηλαδή ὑπέρ + η + φανής, ἐξ οὗ καί ἡ ὑπερ-η-φάνεια.

- **Στάρι (τό σιτάρι, ὁ σίτος)**

Ἀπό τή λέξι προέρχονται οἱ:

σταρᾶτος	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	σιταρᾶτος
σταρένιος	»	σιταρένιος
σταρότοπος	»	σιταρότοπος
κ.λπ.		

Κανεῖς ἐν τούτοις δέν λέει:

σταραποθήκη	ἀλλά	σιταποθήκη
σταράλευρο	»	σιτάλευρο
σταραγωγός	»	σιταγωγός
σταροπαραγωγός	»	σιτοπαραγωγός
σταροπώλης	»	σιτοπώλης
σταρέμπορος	»	σιτέμπορος
σταρεμπόριο	»	σιτεμπόριο
σταροβολών	»	σιτοβολών
σταροδεία	»	σιτοδεία

- **᾽νοῖκι (τό ἐν – οἶκιο)**

Χρησιμοποιοῦνται ἐπί πλέον οἱ ἐξῆς λέξεις:

᾽νοικιαστής	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἐνοικιαστής
᾽νοικάρης	»	ἐνοικιαστής
᾽νοικιάζω	»	ἐνοικιάζω
᾽νοίκιασμα	»	ἐνοικίασις

Πλήν ὁμως δέν παρατηρεῖται χρῆσις τῶν:

᾽νοῖκος	ἀντί	ἐνοικος
᾽νοικίασις	»	ἐνοικίασις
᾽νοικιαστήριο	»	ἐνοικιαστήριο
᾽νοίκησις	»	ἐνοίκησις
᾽νοικιοστάσιο	»	ἐνοικιοστάσιο
᾽νοικῶ	»	ἐνοικῶ

- **Οἱ ἀρχόντοι, οἱ γειτόνοι, οἱ γερόντοι (ἀντί οἱ ἀρχοντες, οἱ γείτονες, οἱ γέροντες)**

Πόσες φορές δέν ἔτυχε νά τά ἀκούσουμε κι' αὐτά! Πρόκειται γιά βλακῶδεις τύπους, πού ὀφείλονται σέ σοβαρά γνωστικά ἐλλείμματα.

Οἱ λέξεις αὐτές καί πιθανῶς ἀρκετές ἄλλες προέρχονται ἀπό τριτόκλιτα ὀνόματα, τά ὁποῖα ἡ ἄγνοια ἔχει ἐκλάβει ὡς ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως, μέ

συνέπεια νά ἐπέρχεται ἡ σύγχυσις.

Οἱ ἀρχικοί τους τύποι στὸν ἐνικό ἐννοεῖται ἀριθμὸ ἦσαν ὁ ἄρχων (τοῦ ἄρχοντος), ὁ γείτων (τοῦ γείτονος), ὁ γέρον (τοῦ γέροντος), οἱ ὅποιοι παρηλλάγησαν ἀργότερα στή Δημοτική καί προσέλαβαν τή μορφή πρωτοκλίτων ὀνομάτων, δηλαδή ἔγιναν ὁ ἄρχοντας (τοῦ -α), ὁ γείτονας (τοῦ -α), ὁ γέροντας (τοῦ -α), ὁπότε στὸν πληθυντικό ἀριθμὸ σχηματίζουν τὴν ὀνομαστική τους πτώσι εἰς οἱ ἄρχοντες, οἱ γείτονες, οἱ γέροντες (ὅπως π.χ. ὁ ταμίας, οἱ ταμίες) καί σέ καμμία περίπτωσι οἱ ἀρχόντοι, οἱ γειτόνοι, οἱ γερόντοι, διότι τότε λογικά θά προήρχοντο ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα ὀνόματα ὁ ἀρχόντος, ὁ γειτόνος, ὁ γερόντος, τὰ ὅποια ὁμως τυγχάνουν παντελῶς ἀνύπαρκτα.

- **Πόρτα (ἰταλική λέξις) = ἡ θύρα**

Σε ἀμηχανία, συνοδευομένη ἀπὸ εἰρωνικά μειδιάματα, θά εὕρισκόταν οἰοσδήποτε Ἑλληνα, ἐάν ἄκουγε ἢ ἐδιάβαζε τίς λέξεις:

πορτοκόλλησις	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	θυροκόλλησις
πορτοτηλέφωνο	»	θυροτηλέφωνο
πορτίς	»	θυρίς (θυρίδα)
πορτωρός	»	θυρωρός
πορτωρεῖο	»	θυρωρεῖο
πόρτοθεν	»	θύραθεν (ἐπίρρ.) = ἀπὸ ἔξω τῆς θύρας πρὸς τὰ μέσα, ἔξωθεν,

ἢ τίς ἐκφράσεις:

ὁ ἐχθρός ἐπὶ πόρταις, ἀντί «ὁ ἐχθρός ἐπὶ θύραις», κεκλεισμένων τῶν πορτῶν, ἀντί «κεκλεισμένων τῶν θυρῶν», πολιτική (ἢ διπλωματία) τῶν ἀνοικτῶν πορτῶν, ἀντί «πολιτική (ἢ διπλωματία) τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν».

Ἐσφαλμένος τονισμός οὐσιαστικῶν ὀνομάτων

Α. Ὄνόματα α' κλίσεως

- **Τῶν ἀποβάθρων, βελόνων, βιταμίνων, λακκούβων, μαρίνων, μεζούρων, μπανάνων, πλημμύρων, ναυαγοσώστων (ὁ ναυαγοσώστης) κ.λπ.**

Συνεχίζεται καί ἐδῶ ὁ λιθοβολισμός τῆς γλώσσας. Οἱ λέξεις ἐμφανίζονται μέ ἐσφαλμένο τονισμό. Γνωρίζουμε ἀπὸ τίς πρῶτες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ, ὅτι ὅλα τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως (ἀρσενικά καί θηλυκά) στή γενική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καί περισπῶνται, ὅπως ἔλεγε ἐπὶ λέξει ὁ κανόνας (πλήν

ελαχίστων συγκεκριμένων εξαιρέσεων).

Μετά τή διόρθωσι τοῦ τονισμοῦ θά ἔχουμε: **τῶν ἀποβαθρῶν, βελονῶν, βιταμινῶν κ.λπ.**

Β. Ὄνόματα β' κλίσεως

- **Οἱ ἀνθρῶποι, οἱ ἐμπόροι, οἱ ὑπαλλήλοι, οἱ πολέμοι, οἱ δημάρχοι, οἱ προέδροι κ.λπ. (ἀντί τῶν ὀρθῶν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔμποροι, οἱ ὑπάλληλοι, οἱ πόλεμοι, οἱ δήμαρχοι, οἱ πρόεδροι κ.λπ.).**

Δέν γνωρίζουμε πόσες ἀπό αὐτές ἔχετε ἀκούσει μέ αὐτόν τόν τονισμό, ἀλλά σέ ἐμᾶς μία ζωή φθάνουν ἐνοχλητικές στά αὐτιά μας.

Τά ὀνόματα αὐτά, πού ἀνήκουν στή δευτέρα κλίσι, δέν τονίζονται ποτέ στήν παραλήγουσα στήν ὀνομαστική πτώσι τοῦ ἐνικοῦ καί τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅπως διδάσκει ἡ Γραμματική, διότι ἔχουν τή δίφθογγο **-οι** στό τέλος τους βραχεῖα.

Πρέπει μέ ἄλλα λόγια νά ἐμφανίζονται καί νά προφέρονται ὡς ἐξῆς:
ὁ ἄνθρωπος – οἱ ἄνθρωποι, ὁ ἔμπορος – οἱ ἔμποροι κ.λπ.

Ἐξ ἄλλου πουθενά δέν ἀπαντῶνται στήν ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ μέ τόν τονισμό: ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐμπόρος, ὁ ὑπαλλήλος, ὁ πόλεμος, ὁ δημάρχος, ὁ πρόεδρος, ὥστε νά τονισθοῦν καθ' ὅμοιον τρόπον καί στήν ὀνομαστική του πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.

Ἡ σκηνή σέ λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς Βοτανικοῦ – Ἴπποκράτους (Ἀθηνῶν):
Ὁ εἰσπράκτωρ: «*Ποιός εἶπε ὅτι θέλει νά κατεβῆ στούς Ἅγιους Ἀσώματους;*», ὅταν τό λεωφορεῖο ἐπλησίαζε στή στάσι. Καί ὅταν ἔφθασε στή στάσι, πάλι ὁ εἰσπράκτωρ: «*Ἐδῶ Ἅγιοι Ἀσώματοι*» (!).

Εἶδατε τί κάνει ἡ Γραμματική, ὅταν κυκλοφορῆ σέ ...σύγχρονη ἔκδοσι;

Τά ὀρθά: «*Στούς Ἅγιους Ἀσώματους*» καί «*Ἐδῶ Ἅγιοι Ἀσώματοι*».

Γ. Ὄνόματα γ' κλίσεως

- **Τῶν δυνατότητων, πρίγκηπων, προσωπικότητων, ἱκανότητων κ.λπ.**

Οἱ παρὰ πάνω καί πολλές ἄλλες, μή ὀρθῶς τονιζόμενες λέξεις, ἔχουν ἀλιευθῆ ἀπό τά ἔντυπα καί ἠλεκτρονικά μέσα ἐνημερώσεως, τά ὁποῖα ἀποσκοποῦν στό νά ἐπιβάλουν δικούς τους γραμματικούς κανόνες.

Ἐδῶ ἔχουμε ἓνα ἀνηλεές μαστίγωμα τῆς γλώσσας, διά τόν λόγον ὅτι παραγνωρίζονται οἱ σχετικοί κανόνες τονισμοῦ στή γενική πτώσι τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὀνομάτων τῆς δευτέρας καί τῆς τρίτης κλίσεως.

Ὁ ὀρθός τονισμός γίνεται ἐπί τῆς παραληγοῦσης.

π.χ.	οί δυνατότητες	γενική	τῶν δυνατοτήτων
	οί πρίγκηπες	»	τῶν πριγκήπων
	οί προσωπικότητες	»	τῶν προσωπικοτήτων
	οί ικανότητες	»	τῶν ικανοτήτων

καί γιά πολλές ἄλλες ὁμοιές τους.

Δέν παραλείπουμε νά ἐπαναλάβουμε, ὅτι συνέπεια σημαίνει πίστιν σέ ὠρισμένες ἀρχές καί ὅτι ἡ τήρησις τῶν κανόνων τονισμοῦ δίνει χρῶμα στόν λόγο μας καί ἐνισχύει τήν μουσικότητα τῆς γλώσσας, πού ἦταν ἀρχαιόθεν ἕνα ἀπό τά κατ' ἐξοχήν σπουδαῖα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα.

Ξενικά κύρια ὀνόματα

- **Τό Μεξικό, τοῦ Μεξικό (!) (ἀντί τοῦ Μεξικοῦ)**

Μέ τήν δικαιολογία ὅτι πρόκειται γιά ξενικό ὄνομα δέν τοῦ ἀναγνωρίζουν τό δικαίωμα νά ἔχη τή γενική του πτώσι μέ τή δική της κατάληξι, πού νά τήν διαφοροποιῇ ἀπό τίς ἄλλες πτώσεις.

Διατυπώνουν δέ τήν ἴδια ἄποψι γιά ὀνόματα καί ἄλλων χωρῶν, πόλεων, ποταμῶν, ὀρέων κ.λπ., καί, παρ' ὅλον ὅτι εἶναι ἀπό μακροῦ χρόνου ἐξελληνισμένα, ἐξακολουθοῦν νά τά ἐμφανίζουν καί νά τά προφέρουν, μέ ἰδιαίτερο μάλιστα ζήλο καί ικανοποίησι, ὡς ἄκλιτα καί λένε λοιπόν, σύμφωνα μέ τήν ...ὑψηλή «φιλοσοφία» τους:

ἡ Καλλιφόρνια	γενική	τῆς Καλλιφόρνια
ἡ Νεβάδα	»	τῆς Νεβάδα
τό Σικάγο	»	τοῦ Σικάγο
ἡ Γιούτα	»	τῆς Γιούτα
ἡ Καρολίνα	»	τῆς Καρολίνα
ἡ Νεμπράσκα	»	τῆς Νεμπράσκα
ἡ Ἀλαμπάμα	»	τῆς Ἀλαμπάμα
ἡ Ὀκλαχόμα	»	τῆς Ὀκλαχόμα
ἡ Κοσταρικό	»	τῆς Κοσταρικό
ἡ Γουατεμάλα	»	τῆς Γουατεμάλα
ἡ Ὀττάβα	»	τῆς Ὀττάβα
ἡ Ὀνδούρα	»	τῆς Ὀνδούρα
τό Σαντιάγο	»	τοῦ Σαντιάγο
ἡ Ἀγκόλα	»	τῆς Ἀγκόλα
ἡ Ταγκανίκα	»	τῆς Ταγκανίκα
ἡ Καζαμπλάνκα	»	τῆς Καζαμπλάνκα
ἡ Μπρατισλάβα	»	τῆς Μπρατισλάβα

τό Σεράγεβο	»	τοῦ Σεράγεβο
τό Λιβόρνο	»	τοῦ Λιβόρνο
τό Κόσσοβο	»	τοῦ Κόσσοβο
τό Πεκίνο	»	τοῦ Πεκίνο
ἡ Σουμάτρα	»	τῆς Σουμάτρα
ἡ Καμπέρα	»	τῆς Καμπέρα
κ.λπ.		

Ἐμεῖς ἐν ἀντιθέσει (ἔμεῖς οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί), πού πιστεύουμε σέ διαφορετικές ἀξίες καί ἀρχές, θεώμεθα τά πράγματα μέ ἄλλο πνεῦμα καί δέν συμμεριζόμαστε τήν ἄποψί τους. Ἐπαναφέρουμε λοιπόν στή λογική τους τάξι τά κακῶς ἀπό πλευρᾶς τους ἀναμασώμενα καί λέμε:

ἡ Καλλιφορνία	γενική	τῆς Καλλιφορνίας
ἡ Νεβάδα	»	τῆς Νεβάδας
τό Σικάγο	»	τοῦ Σικάγου
ἡ Γιούτα	»	τῆς Γιούτας
ἡ Καρολίνα	»	τῆς Καρολίνας
ἡ Νεμπράσκα	»	τῆς Νεμπράσκας
ἡ Ἀλαμπάμα	»	τῆς Ἀλαμπάμας
ἡ Ὀκλαχόμα	»	τῆς Ὀκλαχόμας
ἡ Κοσταρική	»	τῆς Κοσταρικής
ἡ Γουατεμάλα	»	τῆς Γουατεμάλας
ἡ Ὀτιάβα	»	τῆς Ὀτιάβας
ἡ Ὀνδούρα	»	τῆς Ὀνδούρας
τό Σαντιάγο	»	τοῦ Σαντιάγου
ἡ Ἀγκόλα	»	τῆς Ἀγκόλας
ἡ Ταγκανίκα	»	τῆς Ταγκανίκας
ἡ Καζαμπλάνκα	»	τῆς Καζαμπλάνκας
ἡ Μπρατισλάβα	»	τῆς Μπρατισλάβας
τό Σεράγεβο	»	τοῦ Σεράγεβου
τό Λιβόρνο	»	τοῦ Λιβόρνου
τό Κόσσοβο	»	τοῦ Κοσσόβου
τό Πεκίνο	»	τοῦ Πεκίνου
ἡ Σουμάτρα	»	τῆς Σουμάτρας
ἡ Καμπέρα	»	τῆς Καμπέρας
κ.λπ.		

Γιά τά περισσότερα ὀνόματα δέν κάνουν λόγο οὔτε τούς παίρνει νά ἐπιμείνουν, γιατί τό κρατοῦν «κλίμα» δέν προσφέρεται. Καί ἐννοοῦμε, μεταξύ ἄλλων, τά ἐξῆς ὀλίγα, ὅπωςδήποτε κλιτά:

Λονδίνο -ου, Έδιμβουργο -ου, Γρανάδα -ας, Δουβλίνο -ου, Λισσαβών -ωνος, Βαρσοβία -ας, Μιλάνο -ου, Παλέρμο -ου, Πάδουα -ας, Μάλτα -ας, Πράγα -ας, Σκωτία -ας, Γροιλανδία -ας, Έσθονία -ας, Λεττονία -ας (καί Λατβία -ας), Λιθουανία -ας, Βερολίνο -ου, Άνόβερο -έρου, Κάιρο -ίρου, Μαρόκο -ου, Λιβερία -ας, Μαρτινίκα -ας, Πραιτωρία -ας, Νιγηρία -ας, Ροδεσία -ας, Κένυα -ας, Βικτωρία -ας, Σαχάρα -ας, Ζανζιβάρη -ης, Σενεγάλη -ης, Κιλιμάντζαρο -ου, Βενεζουέλα -ας, Γουϊάνα -ας, Γουϊνέα -ας, Άλάσκα -ας, Κολομβία -ας, Άβάνα -ας, Κούβα -ας, Λουϊζιάνα -ας, Μέκκα -ας, Κίεβο -έβου, Σοκότρα -ας, Μογγολία -ας, Ίνδία -ας (καί Ίνδίες -ων), Καμπότζη -ης, Βιρμανία -ας, Καλκούτα -ας, Ίαπωνία -ας, Κορέα -ας, Ίάβα -ας, Γόβη -ης, Τασμανία -ας, Σαμόα -ας, Μανίλα -ας, Μισσισιπιής -η, Όρινόκος -ου, Λένας -α, Ίενησέης -η (καί Γενησέης -η), Έλβας -α, Ζαμβέζης -η, Βραχμαπούτρας -α κ.λπ.

Έν γνώσει άλλωστε τής ύπάρξεως όρίων σέ πλείστες περιπτώσεις καί τών άνομοιοτήτων στόν κόσμο πού μās περιβάλλει, δέν ισχυριζόμαστε ότι ώρισμένα πράγματα πρέπει όπωσδήποτε νά ένταχθούν σέ μία καί μοναδική ένότητα, παρά τίς μεταξύ τους διαφορές. Δέν ύποστηρίζουμε δηλαδή, ότι όλα τά ξενικά κύρια όνόματα έχουν έξελληνισμένους τύπους καί εΐναι ώς έκ τούτου κλιτά.

Έννοούμε βέβαια όνόματα, πού έχουν στή γλώσσα μας ούτως ή άλλως ένα καί μόνον τύπο σέ όλες τίς πτώσεις τους, όπως επί παραδείγματι τά κάτωθι:

Άμστερνταμ (καί όλα μέ τήν αΰτή κατάληξι), Ίράν (καί όλα τά λήγοντα εις -άν), Μόντρεαλ, Τορόντο, Μαϊάμι, Τέξας, Όντάριο, Χιοϋστον, Όρεγκον, Όχάϊο, Κολοράντο, Βόρνεο, Κολόμπο, Τόκιο, Δελχί, Σρί-Λάνκα, Κογκό, Μαρακάϊμπο, Ροζάριο, Ρίο ντέ Τζανέϊρο, Πουέρτο (καί Πόρτο) Ρίκο, Μοντεβιντέο, Κουίτο, Σάο Πάολο, Άβινιόν, Λυών, Όσλο, Έλσίνκι, Μονακό, Ότραντο, Μπιλμπάο καί πλείστα άλλα.

Παράδειγμα: Όνομαστ. τό Τόκιο, γενική του Τόκιο, αίτιατ. τό Τόκιο καί κλητική (ώ) Τόκιο.

Άλλοιωμένοι τύποι, χωρίς συνέπεια καί νόημα, συνθέτων κυρίων όνομάτων

Έκληρονομήσαμε μία γλώσσα **ύπερκόσμημα** καί τήν μετετρέψαμε σέ άχρηστη μάζα από «κουρελόπανα». Πώς άλλιώς θά μπορούσαμε νά χαρακτηρίσουμε τό σημερινό τερατώδες κατασκεύασμα τής καταπτώσεώς μας;

Πέρα από τά σωρηδόν γλωσσικά μας άνοσιουργήματα, γιά τά όποια τρέφουν ιδιαίτερη συμπάθεια οί εύφραινόμενοι μέ τή δυσσομία πτωμάτων έν άποσυνθέσει, άρκει μία σύντομη άναφορά στους άλλοιωμένους τύπους ώρισμένων συνθέτων κυρίων όνομάτων, τούς όποιους δέν διακρίνει συνέπεια καμμία ούτε νόημα έξάγεται κανένα, εάν αντιπαραταχθούν πρός τά έξαίσια όνόματα εκείνα, μέ τά όποια

υποτίθεται ότι ταυτίζονται ως προς τή σημασία και τά όποια ή Έλληνική Σκέψις έδημιούργησε πρό πέντε, δέκα ή τριάντα χιλιάδων έτων, σέ μία συνεχή πνευματική έξαρσί της, μοναδική στό παγκόσμιο πολιτισμικό στερέωμα.

Πρόσθετα χαρακτηριστικά τών τύπων αυτών, πού εύρίσκονται σέ εύρεία χρῆσι στήν έποχή μας, έποχή τών άρνήσεων και τών παραδοξοτήτων, είναι ότι δέν άποπνέουν ίχνος μεθυστικοῦ «άρώματος» και στεροῦνται παντελῶς κάθε είδους θελκτικῆς μελωδίας.

Στή χρῆσι τών όνομάτων, για τά όποια γίνεται λόγος, οί άνεργάτιστοι και οί ρηχοί, μόνον κατ' όνομα άπόγονοι τών παναξίων προπατόρων, δέν προβάλλουν καμμία αντίστασι, γιατί δέν έχουν τήν αίσθησι, ότι τούς χρειάζεται κάτι άλλο ευγενέστερο πρός τέρψιν τοῦ ψυχικοῦ τους ληθάργου και ίκανοποίησιν τῆς διανοητικῆς τους παρακμῆς.

Έν τέλει ποιά σχέσι μποροῦν νά έχουν ως πρός τόν τύπο και τό νόημά τους τά κάτωθι, πλην τών άλλων, όνόματα, όταν τά πρώτα (τά αλλοιωμένα) δέν μάς λένε τά ίδια πράγματα μέ αυτά πού έννοοῦν τά δεύτερα;

π.χ.	Άλέκος	και	Άλέξ-ανδρος
	Βαγγέλης, Βάγγος	»	Εὐ-άγγελος
	Νότα, Γιώτα	»	Παν-αγιώτα
	Μῆτσος, Τζίμης	»	Δη-μήτριος
	Νίκος, Κόλιας	»	Νικό-λαος
	Νιόνιος, Σάκης	»	Διο-νύσιος
	Ρόη	»	Καλλι-ρορή
	Στάθης	»	Εὐ-στάθιος
	Νώντας	»	Έπ-αμεινών-δας

Άς προχωρήσουμε λοιπόν στή σύγκρισι μεταξύ αυτών και τών άρχικῶν όρθῶν τύπων κυρίων όνομάτων τῆς συγκεκριμένης κατηγορίας, ως κατωτέρω παρατίθενται.

Άλλοιωμένοι τύποι

Άλέκα

Άλέκος

Βαγγέλης, θωπευτικό Βάγγος,

ύποκοριστικό Λάκης

Βαγγελία, θωπευτικά Βαγγελιώ

και Λία

Βγενιά, Βγενιώ, Βγέννα

και Νία (θωπευτικά)

Βούλα (ύποκοριστικό)

Άρχικοί όρθοί τύποι

ή Άλεξ-άνδρα

ό Άλέξ-ανδρος

ό Εὐ-άγγελος

ή Εὐ-αγγελία

ή Εὐ-γενία

ή Παρα-σκευή

Γιώτα και Νότα (θωπευτ.), Τούλα (ύποκορ.)	ή Παν-αγιώτα
Γόννη	ή Άντι-γόννη
Δήμος	ό Δημο-σθένης
Δώρα και Ντόρα (θωπευτ.), Ρούλα (ύποκορ.)	ή Θεο-δώρα
Θανάσης, θωπευτ. Θάνος	ό Ά-θανάσιος
Θέμης	ό Θεμιστο-κλής
Θόδωρος, ύποκορ. Λάκης	ό Θεό-δωρος
Θύμιος, ύποκορ. Μάκης	ό Εϋ-θύμιος
Λάκης, (ύποκορ.)	ό Χαρί-λαος
Λάμπης	ό Χαρα-λάμπης
Λαμπία, θωπευτ. Μπία	ή Χαρα-λαμπία
Λίλη (θωπευτ.)	ή Χαρί-κλεια
Μένης	ό Άριστο-μένης
Μήτσα, Μήτση και Μιμή, ύποκορ. Τούλα	ή Δή-μητρα
Μήτσος, θωπευτικά Μήτρος και Μίμης, ύποκορ. Τζίμης	ό Δη-μήτριος
Μπάμπης	ό Χαρά-λαμπος
Νίκος, θωπευτ. Κόλιας, ύποκορ. Λάκης	ό Νικό-λαος
Νιόνιος, ύποκορ. Σάκης	ό Διο-νύσιος
Νώντας	ό Έπ-αμεινών-δας
Ξένη (συγκεκομμένος τύπος), θωπευτικά Ξένια και Ξενιώ	ή Πολυ-ξένη
Πάνος, Πανάγος και Παναγής, θωπευτ. Νότης, ύποκορ. Τάκης	ό Παν-αγιώτης
Παντελής, ύποκορ. Λάκης	ό Παντ-ελεήμων
Πάτρα, ύποκορ. Πατρούλα	ή Κλεο-πάτρα
Πόπη	ή Καλλι-όπη
Πόπη	ή Πηνελ-όπη
Ρόη	ή Καλλι-ρ-ρόη
Σία (θωπευτ.)	ή Διο-νυσία
Σία, Στάσα, Στασία, Τάσα και Τασία (θωπευτικά), Σούλα (ύποκορ.)	ή Άνα-στασία
Στάθης	ό Εϋ-στάθιος
Στρατής, Στρατής και Στράτος	ό Εϋ-στράτιος

Στρατία	ἡ Εὐ-στρατία
Τάσης καί Τάσος	ὁ Ἄνα-στάσιος
Τέλης	ὁ Ἄριστο-τέλης
Τόλης	ὁ Ἄπό-στολος
Φάνη καί Φανή	ἡ Θεα-φάνη
Φάνης	ὁ Ἄριστο-φάνης
Φάνης	ὁ Θεο-φάνης
Φόνη	ἡ Περσε-φόνη
Φροσύνη καί Φροσύνα, θωπευτ. Φρόσω	ἡ Εὐ-φροσύνη
Φώντας	ὁ Ξενο-φῶν (κοινῶς Ξενο-φώντας)
Χάρη	ἡ Θεο-χάρη
Χάρης	ὁ Θεο-χάρης
Χρόνης	ὁ Πολυ-χρόνης
Χρύσα καί Χρυσώ	ἡ Χρυσ-άνθη

Ἐπίθετα

Ἐσφαλμένως τονιζόμενα ἐπίθετα

Θά συναντήσουμε καί ἐδῶ τή συνήθη ἐκτροματική πολυμορφία καί τήν παρατονία.

Ἀρχίζουμε μέ μία «τραβηγμένη ἀπό τά μαλλιά» λαϊκίζουσα περίπτωσι τονισμοῦ, πού παρατηρεῖται συχνότατα, ἰδίως τελευταίως, καί ἡ ὁποία δέν ἐξυπηρετεῖ καμμία οὐσιώδη σκοπιμότητα.

Ἐπίθετα δηλαδή πού ἔχουν τρεῖς ἢ καί περισσότερες τῶν τριῶν συλλαβές καί τῶν ὁποίων τό ἄρσενικοῦ γένους (πρῶτο) πρόσωπο εἶναι δευτερόκλιτο προπαροξύτονο (= τονιζόμενο στήν προπαραλήγουσα), ὅπως τά **ὁ ἄμεσος, ἡ ἄμεσος, τό ἄμεσο ἢ ὁ ἄξιος, ἡ ἄξια, τό ἄξιο**, χρησιμοποιοῦνται κατά κόρον μέ ἐσφαλμένον τονισμό στίς πτώσεις γενική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, γενική τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καί αἰτιατική τοῦ πληθυντικοῦ (προκειμένου περί τῶν ἄρσενικῶν) ὅπως ἐπί παραδείγματι:

τοῦ ἄμεσου, τῶν ἄμεσων, τούς ἄμεσους ἢ τοῦ μεταγενέστερου, τῶν μεταγενέστερων, τούς μεταγενέστερους,

ἀντί τῶν ὀρθῶν:

τοῦ ἀμέσου, τῶν ἀμέσων, τούς ἀμέσους ἢ τοῦ μεταγενεστέρου, τῶν

μεταγενεστέρων, τούς μεταγενεστέρους.

Τῆς αὐτῆς μεταχειρίσεως μέ τά ὁ ἄμεσος καί ὁ μεταγενέστερος τυγχάνουν πάρα πολλά ἐπίθετα, ὅπως τά ἀκόλουθα ὀλίγα:

ὁ ἔμμεσος, ὁ ἄξιος, ὁ μέτριος, ὁ ἔκτακτος, ὁ πρόωρος, ὁ παράκτιος, ὁ ὀλόκληρος, ὁ δημόσιος, ὁ ἡμερήσιος, ὁ ἐτήσιος, ὁ αὐτούσιος, ὁ ἀπόβλητος, ὁ μέγιστος, ὁ ἐλάχιστος, ὁ εὐτυχέστερος, ὁ ἐπικρατέστερος κ.λπ.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ πλεῖστες μετοχές μέσης καί παθητικῆς φωνῆς (ὡς ὁ γραφόμενος, ὁ τιμώμενος, ὁ προηγούμενος, ὁ ἐκδοθησόμενος) ὅπως θά ἰδοῦμε σέ ἐπόμενο σχετικό κεφάλαιο.

(Ἴδέ καί περιπτώσεις οὐσιαστικῶν ὀνομάτων εἰς σελίδα 25.)

Ἐν σχέσει μέ τά θηλυκοῦ γένους ἐπίθετα, τά ὅποια ἀνήκουν στήν πρώτη κλίσι (τά ἀντίστοιχα ἐξ ἐκείνων πού ἀνεφέρθησαν) ὅπως: ἡ ἀξία, ἡ δημοσία, ἡ ἡμερησία, ἡ ἐτησία, ἡ αὐτουσία, ἡ μετρία, ἡ μεγίστη, ἡ ἐλαχίστη, ἡ εὐτυχεστέρα, ἡ ἐπικρατεστέρα κ.λπ., διευκρινίζουμε ὅτι στή Δημοτική ἀκολουθοῦν διαφορετικό, ἐσφαλμένο τρόπο τονισμοῦ, πλὴν τῶν ἄλλων πτώσεων, καί στήν ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ. Π.χ. ἡ ἀξία ἀντί ἡ ἀξία, ἡ ἡμερησία ἀντί ἡ ἡμερησία, ἡ ἐλαχίστη ἀντί ἡ ἐλαχίστη, ἡ μετρία ἀντί ἡ μετρία, ἡ ἐπικρατέστερη ἀντί ἡ ἐπικρατεστέρα κ.ο.κ.

Τοῦτο θεωροῦμε σκόπιμο νά τό τονίσουμε πρός ἀποφυγὴν συγχύσεων, διά τόν λόγον ὅτι τά ἐπίθετα αὐτά παρουσιάζουν κάποια ἰδιοτυπία, ἐπειδή ἀνήκουν στήν πρώτη κλίσι, ἐνῶ τά ἀρσενικοῦ γένους ἀντίστοιχά τους ἀνήκουν στή δευτέρα κλίσι.

Πρός τόν σκοπό αὐτό παραθέτουμε δείγματά τους σέ πλήρη ἀνάπτυξι, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνονται ἀβίαστα τά πάθη τῶν ἐπιθέτων τῆς συγκεκριμένης ὁμοταξίας καί ἡ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἀνιαρὴ μονοτονία ὡς πρός τήν μουσικότητά τους, λόγω μὴ ἀλλαγῆς θέσεως τοῦ τόνου σέ καμμία πῶσι.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ἡ	ἡμερήσια	ἐλάχιστη	εὐτυχέστερη
Γεν.	τῆς	ἡμερήσιας	ἐλάχιστης	εὐτυχέστερης
Αἰτ.	τήν	ἡμερήσια	ἐλάχιστη	εὐτυχέστερη
Κλητ.	(ῶ)	ἡμερήσια	ἐλάχιστη	εὐτυχέστερη

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ	ἡμερήσιες	ἐλάχιστες	εὐτυχέστερες
Γεν.	τῶν	ἡμερήσιων	ἐλάχιστων	εὐτυχέστερων
Αἰτ.	τίς	ἡμερήσιες	ἐλάχιστες	εὐτυχέστερες
Κλητ.	(ῶ)	ἡμερήσιες	ἐλάχιστες	εὐτυχέστερες

Δέν θά ἀποφύγουμε ἐν τέλει τόν πειρασμό καί θά δώσουμε τά ἀνωτέρω ἐπίθετα καί στήν καθαρά ἑλληνική γλῶσσα (τήν Καθαρεύουσα), ὡς κάτωθι, ὥστε νά ὑπάρχη δυνατότης συγκρίσεως (γιά ὅσους δέν ἀπορρίπτουν τό μέτρο αὐτό) μέ τούς ἀντιστοιχοῦς τύπους τῆς Δημοτικῆς.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ἡ	ἡμερησία	ἐλάχιστη	εὐτυχεστέρα
Γεν.	τῆς	ἡμερησίας	ἐλάχιστης	εὐτυχεστέρας
Δοτ.	τῇ	ἡμερησία	ἐλάχιστη	εὐτυχεστέρα
Αἰτ.	τήν	ἡμερησίαν	ἐλάχιστην	εὐτυχεστέραν
Κλητ.	(ᾧ)	ἡμερησία	ἐλάχιστη	εὐτυχεστέρα

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	αἱ	ἡμερήσiai	ἐλάχισται	εὐτυχεστέραι
Γεν.	τῶν	ἡμερησίων	ἐλάχιστων	εὐτυχεστέρων
Δοτ.	ταῖς	ἡμερησίαις	ἐλάχισταις	εὐτυχεστέραις
Αἰτ.	τάς	ἡμερησίας	ἐλάχιστας	εὐτυχεστέρας
Κλητ.	(ᾧ)	ἡμερήσiai	ἐλάχισται	εὐτυχεστέραι

Παραλλαγμένοι τύποι ἐπιθέτων

• Νιός, νιά, νιό (ὁ νέος, ἡ νέα, τό νέο)

Νιός, νιά, νιό ἀπαντῶνται ὡς ἀπλᾶ ἐπίθετα καί ὡς πρῶτα ἢ δεύτερα συνθετικά λέξεων, ὅπως:

νιόβγαλτος	ἀντί	νεόβγαλτος
νιόγαμπρος	»	νεόγαμβρος
νιόπαντρος	»	νεόγαμος, νεόνυμφος
νιόφερτος	»	νεόφερτος, νεοφερμένος
νιόχτιστος	»	νεόχτιστος
νιοχῶρι	»	νεοχῶρι
νιάτα	»	ἡ νεότης
ὁμορφονιός	»	ὁμορφος νέος
ὁμορφονιά	»	ὁμορφη νέα

Σέ πολλές παρά ταῦτα λέξεις τό πρόθεμα **νεο-** παραμένει σταθερό (ὡς πρῶτο συνθετικό αὐτῶν), οἱ ὁποῖες ὁμιλοῦνται ἀπό ὅλους γενικῶς κατά τρόπον ὀρθόδοξον, σύμφωνα μέ τούς κανόνες τῆς συνθέσεως καί τῆς παραγωγῆς, ὅπως οἱ ἀκόλουθες: νεοβάπτιστος, νεόκοπος, νεογέννητος, νεοδίδακτος, νεόδημος, νεόπλουτος, νεοσύστατος, νεολιθικός, νεομάρτυς, νεόπλαστος, νεοσύλλεκτος, νεότευκτος,

νεοφανής, νεοφώτιστος, νεωτερισμός, νεωτεριστής, νεώτερος, νεώτερη, νεώτερο κ.λπ.
Ἐδῶ τό πρόθεμα **νιο-** ἔχει χάσει τή μάχη.

- **ντόπιος (ὁ ἐν-τόπιος)**

«Ντόπια φροῦτα», «ντόπιο κρέας», «ντόπια προϊόντα», «αὐτός εἶναι ντόπιος Πυργιώτης» κ.λπ., ἀλλά ἡ ἐντοπιότης, ἡ ἐντόπισις ἢ ἐντοπισμός, ὁ ἐντοπιστής, ὁ ἐντοπιστικός καί τό ἐντοπίζω παραμένουν ἀμετάβλητα· δέν ἔχουν ἀλλάξει πρόσωπο οὔτε... χαρακτηῖρα.

- **Μεσημεριανός (ὁ μεσημβρινός)**

Τό «πρό μεσημβρίας» καί τό «μετά μεσημβρίαν» πῶς θά εἰπωθοῦν; Ἀκοῦμε καί διαβάζουμε π.χ. «μεσημεριανές εἰδήσεις» ἀντί μεσημβρινές εἰδήσεις.

Καί τί θά κάνουμε μέ τούς **μεσημβρινούς της Γῆς**; Μέ τόν πρῶτο μεσημβρινό καί μέ ὄλους τούς λοιπούς; Θά καταλήξουμε νά τούς ἀποκαλοῦμε μεσημεριανούς;

- **Κτηνώδικος (ὁ κτηνώδης)**

Φθάνει μερικές φορές στ' αὐτιά μας ἡ λέξις ἀπό κάποιους ἀμφιλεγόμενους νόες. Δέν ἔτυχε ὅμως ἀκόμη νά ἀκούσουμε ἀπό τό στόμα τους καί τό σχετικό ἐπίρρημα.

Μήπως τό θέλουν **κτηνωδικῶς ἢ κτηνώδικα** ἀντί τοῦ ὀρθοῦ καί συνηθιζομένου **κτηνωδῶς**;

Καί ἀκόμη ὁ μυστηριώδης, ὁ θηριώδης, ὁ βραχώδης, ὁ ἀμμώδης, θά γίνουν μυστηριώδικος, θηριώδικος, βραχώδικος, ἀμμώδικος, καθώς καί τόσα ἄλλα, τά πάρα πολλά, τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐπίθετα, τά ὅποια ἀποδίδουν κατά τρόπον τέλειον καί θαυμαστόν ἰδιότητες οὐσιαστικῶν ὀνομάτων;

Ἄς μή τό λησμονοῦν: Αὐτή ἡ κατάληξις -ώδης, γενική -ώδους (ὁ χαώδης, τοῦ χαώδους) ἀποτελεῖ πολύ ὑψηλή σύλληψι τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψεως!...

- **Ὁ ἀσθενής, τοῦ ἀσθενῆ (!) ἀντί τοῦ ἀσθενοῦς**

Ναί, τοῦ ἀσθενῆ (ἀντί τοῦ ἀσθενοῦς) ἀρέσκονται νά λένε οἱ ἀναρχονεωτεριστές, παραβλέποντες ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπον τό ὄνομα μετατρέπεται ἀπό τριτόκλιτο σέ πρωτόκλιτο (ὅπως ὁ κριτής, τοῦ κριτῆ), ὁπότε στόν πληθυντικό ἀριθμό, σύμφωνα μέ τή δική τους λογική, θά πρέπει νά ἐμφανισθῆ **οἱ ἀσθενές, τῶν ἀσθενῶν, τούς ἀσθενές...**

Δέν φθάνουν ὅμως ἕως ἐκεῖ καί διατηροῦν στόν πληθυντικό τους ἀρχικούς τύπους τοῦ ἐπιθέτου, δηλαδή οἱ ἀσθενεῖς, τῶν ἀσθενῶν, τούς ἀσθενεῖς, μέ ἀποτέλεσμα νά περιπλέκονται τά πράγματα καί νά ὀδηγοῦμεθα σέ τραγελαφικές γελοιότητες.

Τό ἴδιο συμβαίνει μέ ὅλα τά ὅμοια πρὸς τό «ὁ ἀσθενής, γεν. τοῦ ἀσθενοῦς» τριτόκλιτα ἐπίθετα , ὅπως εἶναι ὁ διεθνής -οῦς, εἰλικρινής -οῦς, εὐτυχής -οῦς,

εὐπρεπής -οῦς κ.λπ.

- **Ἡ ἀσθενή (!), τῆς ἀσθενῆς (!), ἀντί ἢ ἀσθενής, τῆς ἀσθενοῦς.**

Ἐπίσης, ὁμοίως καί ὡσαύτως, θά μᾶς ἐπιτραπῆ νά εἰποῦμε χαριτολογῶντας, ἔχουμε καί ἐδῶ μετατροπή τοῦ ἐπιθέτου ἀπό τριτόκλιτο σέ πρωτόκλιτο (ὅπως ἡ τιμή, τῆς τιμῆς), ἐνῶ στόν πληθυντικό ἀριθμό, ἀντί νά υἱοθετοῦν τούς τύπους οἱ ἀσθενές, τῶν ἀσθενῶν, τίς ἀσθενές, ὅπως καί στήν προηγουμένη περίπτωσι, ἀποδέχονται τούς ἀρχικούς καί ὀρθούς, δηλαδή οἱ ἀσθενεῖς, τῶν ἀσθενῶν, τίς ἀσθενεῖς. Εὐνόητον εἶναι ὅτι τά ἴδια πάθη ὑφίστανται καί τά ἄλλα ἐπίθετα τῆς αὐτῆς κατηγορίας.

Καί στίς δύο περιπτώσεις πάντως ἔχει φθάσει στήν ἀποθέωσί της μεγαλοπρεπῶς ἢ ἀσυναρτησίᾳ!

- **ὁμορφος (ὁ εὐμορφος· εὐ + μορφή)**

Ἐρωτηματικά γεννᾶ τό πῶς τό σύνθετο ἐπίθετο εὐμορφος κατέληξε νά πάρη αὐτή τή μορφή, δεδομένου ὅτι εἶναι τό μόνο μέ πρῶτο συνθετικό τό ἐπίρρημα εὐ (=καλῶς, ὀρθῶς) πού ἔχει μετατραπῆ εἰς ο, μαζί ἐννοεῖται μέ τίς λοιπές συγγενεῖς του λέξεις, ὅπως ὁμορφιά, ὁμορφονιός, ὁμορφονιά, ὁμορφαίνω (τό ρῆμα) καί ὁμορφα (τό ἐπίρρημα).

Ἐκεῖνο πού μποροῦμε νά ὑποθέσουμε, εἶναι ὅτι σέ παλαιότερους σκοτεινοῦς χρόνους οἱ ἀγράμματοι γέροντες καί οἱ γρηοῦλες, πού εἶχαν, πέρα ἀπό τήν ἀμαθειά τους, καί σοβαρό πρόβλημα ἀρθρώσεως, δέν τά ἐπῆγαιναν καλά μέ τίς λέξεις εὐμορφος καί εὐμορφία, τίς ὁποῖες μᾶς παρέδωσαν ἐν τέλει παραμορφωμένες.

Ἡ μετατροπή ἐξ ἄλλου τοῦ εὐ εἰς ο εἶναι ἄσχετη καί ἀντίθετη πρός κάθε βασικό γραμματικό κανόνα.

Διά τόν λόγον ἀκριβῶς αὐτόν οἱ Ἑλληνες λογοτέχνες κυρίως, μετά τήν ἀνάκτησι τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας ἀπό τό ἔτος 1821 μέχρι τῶν μέσων τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, ἀπέδιδαν τή λέξι ὡς «ὁμορφος», ἀντικαθιστῶντες δηλαδή τό ἐπίρρημα εὐ, ἔστω καί ἀνορθόδοξα, μέ τό μακρό φωνῆεν ω, ἀντί τοῦ βραχέος ο, γιά νά εἶναι συνεπεῖς κατά κάποιον τρόπο πρός τίς ἀπαιτήσεις τῆς ὀρθοφωνίας. Τό περίεργο ἐν τούτοις καί συνάμα καλό, εἶναι ὅτι ἔχουμε νά κάνουμε μέ μία μεμονωμένη περίπτωσι παρεκκλίσεως καί χρησιμοποιοῦμε σωστά τά ἄλλα συναφή σύνθετα ἐπίθετα, ὅπως:

εὐγενής, εὐγευστος, εὐδιάθετος, εὐδιάκριτος, εὐθραυστος, εὐκαμπτος, εὐκίνητος, εὐκρατος, εὐπιστος, εὐπορος, εὐστροφος, εὐφημος, εὐφυής καί πλεῖστα ἄλλα.

Μέ άλλα λόγια δέν ἀπαντῶνται ποτέ στό λεξιλόγιό μας ὡς:
ὄγενής, ὄγευστος, ὀδιάθετος, ὀδιάκριτος, ὄθραυστος, ὄκαμπτος, ὀκίνητος, ὄκρατος,
ὄπιστος, ὄπορος, ὄστροφος, ὄφημος, ὄφυής κ.λπ.

- **ΰψηλός (ὁ ὑψηλός)**

Συνήθειες ἐκφράσεις: «Εἶναι πολύ ψηλός», «ψηλός σάν κυπαρίσσι», «σάν τά ψηλά βουνά» κ.λπ.

Ἀλλά, χωρίς ἀποκεφάλισι τοῦ ἐπιθέτου, εἶναι ἀποδεκτά ἀπό ὄλους καί εὐρίσκονται ἐν χρήσει, μεταξύ ἄλλων, τά ἀκόλουθα: Ὑψηλότατος, ὑψηλότης (καί -ότητα), ὑψηλόφρων, ὑψηλόφρονος, ὑψηλόβαθμος, ὑψηλόμισθος καί οἱ ἐκφράσεις:

«Ὁ ὑψηλός ξένος μας», «ἡ ὑψηλή κοινωνία», «ὑψηλή θερμοκρασία», «ὑψηλές τιμές», «ὑψηλός πυρετός», «ὑψηλό ἀξίωμα», «ὑψηλή κάμιнос ἢ ὑψικάμιнос», «ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης», «ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης», «σέ ὑψηλούς τόνους», «κατέχει ὑψηλή θέσι», «ἔχει ὑψηλές ιδέες», «ἡ Ὑψηλή Πύλη», «οἱ ὑψηλά ἱστάμενοι», «ὑψηλή τεχνολογία» κ.λπ.

- **Μιανοῦ, μιανῆς, μιανοῦ (ἀντί ἐνός, μίας, ἐνός)**

(Ἀπόλυτο ἀριθμητικό ἐπίθετο)

Μέ βάσι τό θέμα **μιαν-**, ὅπως προκύπτει ἀπό τά ἀνωτέρω, λαμβάνουμε τούς ἐξῆς τύπους, ἐάν ἀποπειραθοῦμε νά κλίνουμε τό ἐπίθετο στά τρία γένη καί στίς ἄλλες πτώσεις, ξεκινῶντας ἀπό τή γενική, ὅπως μᾶς τήν παρουσιάζουν. Δηλαδή:

Ὄνομ.	ὁ μιανός,	ἡ μιανή,	τό μιανό
Γεν.	τοῦ μιανοῦ,	τῆς μιανῆς,	τοῦ μιανοῦ
Αἰτ.	τόν μιανό,	τήν μιανή,	τό μιανό

Μέ δεδομένο ὅμως ὅτι μόνον ἡ γενική πτῶσις «κινεῖται» στόν προφορικό λόγο, κακῶς βεβαίως, κάκιστα, οἱ ἄλλες δύο πτώσεις εἶναι νεκρές καί δανεῖζονται κατ' ἀνάγκην τούς ἀρχικούς κανονικούς τύπους τοῦ ἐπιθέτου.

Ἐν πάση περιπτώσει τοῦτο, χωρίς παραποιήσεις καί νοθεῖες, κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ὄνομ.	ὁ ἕνας,	ἡ μία,	τό ἕνα
Γεν.	τοῦ ἐνός,	τῆς μίας,	τοῦ ἐνός
Αἰτ.	τόν ἕνα,	τήν μία,	τό ἕνα

Ξεχνᾶμε λοιπόν τά μιανοῦ, μιανῆς καί μιανοῦ. Αὐτά, γιά νά μή μᾶς τά λένε ὅπως θέλουν...

Παραθετικά ἐπιθέτων

Τά ἐπίθετα ὡς γνωστόν ἔχουν τρεῖς βαθμούς: **τόν θετικό, τόν συγκριτικό καί τόν ὑπερθετικό**. Ὁ συγκριτικός καί ὁ ὑπερθετικός λέγονται μέ μία λέξι **παραθετικά τῶν ἐπιθέτων**.

Π.χ. στή περίπτωσι τοῦ ἐπιθέτου νέος (θετικοῦ βαθμοῦ) τά παραθετικά του εἶναι:

στόν συγκριτικό βαθμό	νεώτερος
καί στόν ὑπερθετικό βαθμό	νεώτατος

Ἔρχεται τώρα ἡ Δημοτική καί ἀνατρέπει τά πράγματα ἐκ θεμελίων, εἰσάγουσα καινούργιους τύπους παραθετικῶν, πού εἶναι ἀρκετά πεζοί καί δέν συγκρίνονται μέ ἐκείνους, τούς ὁποίους ἡ γλῶσσα μᾶς ἔχει παραδώσει ὡς δημιουργήματα καί κτῆματα της.

Λέει δηλαδή:

α) Στόν συγκριτικό βαθμό

(ἐκ τοῦ νέος)	πιό νέος	ἀντί	νεώτερος
(ἐκ τοῦ καλός)	πιό καλός	»	καλλίτερος
(ἐκ τοῦ ὑγιής)	πιό ὑγιής	»	ὑγιέστερος
(ἐκ τοῦ εὐπειθής)	πιό εὐπειθής	»	εὐπειθέστερος
(ἐκ τοῦ ταχύς)	πιό ταχύς	»	ταχύτερος
(ἐκ τοῦ φωτεινός)	πιό φωτεινός	»	φωτεινότερος

καί οὕτω καθ' ἐξῆς.

β) Στόν ὑπερθετικό βαθμό

(ἐκ τῶν ἰδίων ὡς ἄνω ἐπιθέτων)

ὁ πιό νέος	ἀντί	νεώτατος
ὁ πιό καλός	»	κάλλιστος
ὁ πιό ὑγιής	»	ὑγιέστατος
ὁ πιό εὐπειθής	»	εὐπειθέστατος
ὁ πιό ταχύς	»	ταχύτατος
ὁ πιό φωτεινός	»	φωτεινότατος

Πρόκειται καταφανῶς γιά ἐγκατάλειψι τῶν ἐξόχων παραθετικῶν, πού δέν εἶναι τῆς ἀρεσκείας τους καί γιά ἐπιστράτευσι τοῦ κακόηχου καί ἀποκρουστικοῦ ποσοτικοῦ ἐπιρρήματος **πιό** (ἐκ τοῦ πλέον = πλιό = πιό), μέ γενίκευσι τῆς χρήσεώς του σέ ὅλες τίς περιπτώσεις σχηματισμοῦ παραθετικῶν, μέχρι σημείου, ὥστε νά ἔχη καταντήσει ἄκρως ἐξοργιστική.

Ἐσφαλμένες ἐκφράσεις

- **Δέκα τά ἑκατό ἢ δέκα τίς ἑκατό (!)**

- **[ἀντί δέκα τοῖς ἑκατό (10%)]**

Καί οἱ δύο ἐκφράσεις δέν σημαίνουν τίποτε. «Ἄρες, μάρες, κουκουνάρες» θά μπορούσε νά ἀναφωνήση κανεῖς, ἀναφερόμενος σ' αὐτές λόγω τῶν ἀσυναφειῶν πού ἐμφανίζουν.

Πρόκειται γιά ἐκφράσεις, τίς ὁποῖες ἐκστομίζουν ἄνθρωποι βυθισμένοι σέ σκότος βαθύ καί ἀπό τίς ὁποῖες δέν ἐξάγεται κανένα νόημα.

Τό ἄρθρο **τά** στήν πρώτη καί τό **τίς** στή δεύτερη εἶναι ἐντελῶς «ξεκρέμαστα», ἀφοῦ δέν ἀποδίδουν ὅ,τι τό ἄρθρο **τοῖς** ἀντ' αὐτῶν ὑποδηλώνει.

Τό ἄρθρο **τοῖς** (πτώσεως δοτικῆς) σημαίνει **εἰς τοὺς ἢ εἰς τά** καί ἀλλιῶς **στούς, στά**, ὅποτε οἱ ἐκφράσεις δέκα τά ἑκατό καί δέκα τίς ἑκατό πρέπει νά διορθωθοῦν εἰς δέκα τοῖς ἑκατό.

Εἰδικῶς στή δεύτερη περίπτωσι (δέκα τίς ἑκατό), ἡ ἐσφαλμένη γραπτή ἀπόδοσίς της ὀφείλεται προφανῶς εἰς τό ὅτι ἡ ἀκοή κάποιων ἀμαθῶν, ὡς δέκτης ὁμοήχων λέξεων (ὅπως τοῖς καί τίς), τοὺς παρασύρει σέ συγχύσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, λόγω μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἀγνοίας.

Πρός ἄρσιν παρερμηνειῶν, ἐξυπακούεται ὅτι στή θέσι τοῦ ποσοστιαίου ἀριθμοῦ 10% μπορεῖ νά εἶναι καί οἰοσδήποτε ἄλλος, ὅπως 1%, 5%, 16%, 20% κ.λπ. καί ἀκόμη, καθ' ὅμοιον τρόπον, 10‰, δηλαδή δέκα τοῖς χιλίοις (ἢ ἀπλούστερα δέκα στά χίλια).

- **Δόξα τό Θεό (ἀντί δόξα τῷ Θεῷ = δόξα στόν Θεό)**

Συναφῆς πρός τήν προηγουμένη ἐκφρασι «δέκα τά ἑκατό» εἶναι καί ἡ παροῦσα.

- **Δέκα χρονῶν (καί χρονῶ) ἀντί δέκα χρόνων**

Ἐάν λάβουμε ὡς ὀδηγό τόν τύπο χρονῶν, θά καταλήξουμε στό συμπέρασμα, ὅτι τό ὄνομα στόν ἐνικό ἀριθμό κλίνεται ὡς ἐξῆς: ὁ χρονός, τοῦ χρονοῦ, τόν χρονό, (ῶ) χρονέ, καί στόν πληθυντικό οἱ χρονοί, τῶν χρονῶν, τοὺς χρονοῦς, (ῶ) χρονοί, ὅπως ἐπί παραδείγματι ὁ πιστός, οἱ πιστοί, τῶν πιστῶν κ.λπ.

Δέν εἶναι ὅμως τοῦτο ὀρθόν, διότι τό ὄνομα ὁ χρόνος τονίζεται στήν παραλήγουσα (ἐνῶ τό ὄν. ὁ πιστός στήν λήγουσα) καί κλίνεται ὡς κάτωθι:

ὁ χρόνος, τοῦ χρόνου, τόν χρόνο, (ῶ) χρόνε, οἱ χρόνοι, τῶν χρόνων, τοὺς χρόνους, (ῶ) χρόνοι.

Ἔγινε κατανοητό;

Καί ἀκόμη ἀπό ποῦ προκύπτουν τά «δέκα χρονῶ» ἢ «πόσω χρονῶ», ἀντί τῶν ὀρθῶν «δέκα χρόνων» καί «πόσων χρόνων»;

• Κύριε Δημητρακόπουλο(!) αντί Κύριε Δημητρακόπουλε

Ὡς γνωστόν τά ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως, τά λήγοντα εἰς **-ος** (ἀρσενικά καί θηλυκά) σχηματίζουν τήν κλητική πτῶσι τούς εἰς **-ε**, μέ τήν διαφορά ὅτι τά θηλυκά ἔχουν τήν κλητική καί εἰς **-ος**. Π.χ. ἡ πρόεδρος, κλητ. (ῶ) πρόεδρε καί (ῶ) πρόεδρος.

Ὅσον ἀφορᾶ τά ἀρσενικά ἀκούονται συχνά:

Κύριε Μαῦρο (ἀντί Κύριε Μαῦρε)

Κύριε Καραχάλιο (ἀντί Κύριε Καραχάλιε)

Κύριε Παπαδάτο (ἀντί Κύριε Παπαδάτε)

καί λοιπά.

Σέ πρόσφατη ἐπιστολή του πρὸς ἐμέ, ἄγνωστος μέχρι τοῦδε Ἀθηναῖος συμπατριώτης μας, μέ προσφωνεῖ κατά τόν ἴδιο τρόπο, δηλαδή «Κύριε Δημητρακόπουλο» καί διερωτῶμαι εἰς τί ἀποβλέπει αὐτό τό σχῆμα μέ κατάληξιν τοῦ ἐπωνύμου εἰς **-ο**, μετά τήν κλητική πτῶσι «Κύριε», ἀφοῦ δημιουργεῖ ἀφ' ἐνός ἔντονη δυσαρμονία καί ἀφ' ἑτέρου ἔρχεται σέ ἀντίθεσι πρὸς σχετικόν γραμματικόν κανόνα καί πρὸς τήν συνήθη ὀρθή ἐκφορά τοῦ λόγου.

Μά τί ἔχει κάμει τέλος πάντων αὐτή ἡ Κλητική καί δέν τούς εἶναι συμπαθής; Καί εἶναι τόσο ὁμορφη!...

Χαῖρε λοιπόν, ἐρίτιμος Δημοτική, μέ τά φαιδρά σου.

Ἄντωνυμίες

Σημαντικές εἶναι οἱ ἀλλοιώσεις πού ἔχουν ὑποστῆ ὠρισμένες ἀντωνυμίες, ὅπως φαίνεται καθαρά στά ἀκόλουθα παραδείγματα.

α) Ἡ προσωπική ἀντωνυμία **ἐγώ** φθάνει πολύ συχνά στ' αὐτιά μας «ψαλιδισμένη» (ἴγῳ ἀντί ἐγῶ), ὅπως στίς φράσεις: «Θά τό φέρω ἴγῳ», «ξέρω ἴγῳ τί λέω», «ἴγῳ δέν καταλαβαίνω ἀπ' αὐτά», «μάθε ὅτι ἴγῳ δέν εἶχα ἀκούσει τίποτε» κ.λπ.

Παραλλήλως συνηθίζεται ἡ χρῆσις τῆς καί ὡς ἐγῶ: «Ἐγῶ καί σύ», «ἐγῶ ἀπέτυχα νά τούς πείσω», «ἐγῶ δέν τόν ἔχω ἰδεῖ», «ἤμουν καί ἐγῶ ἐκεῖ» κ.λπ.

Ἀνεξαρτήτως πρὸς αὐτά, δέν ἔχει παρατηρηθῆ φθορά στίς λέξεις: ἐγωϊσμός, ἐγωϊστής, ἐγωϊστικός, ἐγωλάτρης, ἐγωμανής, ἐγωπάθεια, ἐγωπαθής, ἐγωκεντρικός κ.ά.

Καί ὅταν λέμε φθορά στήν περίπτωσί μας, ἐννοοῦμε τήν ἀποκοπή τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος **ε**, ἡ ὁποία δέν ἔχει συμβῆ, καί κατόπιν αὐτοῦ οἱ λέξεις δέν ἄλλαξαν τύπο δέν ἔγιναν δηλαδή: ἴγωϊσμός, ἴγωλάτρης, ἴγωπάθεια κ.λπ.

β) Ἰπέρο ἐμᾶς ἢ Ἰπέρο μας, ἀντί Ἰπέρο ἡμῶν καί Ἰπέρο ἐσᾶς ἢ Ἰπέρο σας, ἀντί Ἰπέρο ὑμῶν.

Ἡ πρόθεσις Ἰπέρο, ὡς γνωστόν, ὅταν συντάσσεται μέ γενική πτῶσι, σημαίνει

πρός υπεράσπισιν, προς βοήθειαν ἢ ὠφέλειαν κάποιου:

«ὁ ἀγώνας ἔληξε ὑπέρ ἡμῶν», «πράττει τά πάντα ὑπέρ ἐμοῦ», «τό δικαστήριο ἀπεφάνθη ὑπέρ σοῦ», «ὅλες οἱ κριτικές εἶναι ὑπέρ ὑμῶν», «ἡ ἔκβασις τῆς μάχης ἦταν ὑπέρ ἡμῶν», «τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν θά εἶναι πιθανότατα ὑπέρ ὑμῶν».

Ἐπομένως ἡ αἰτιατική πτώσις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, δηλαδή **ἐμᾶς-μας** καί **ἐσᾶς-σας**, δέν δικαιολογεῖται στίς προκειμένες ἐκφράσεις, διότι κατ' αὐτόν τόν τρόπον προκύπτουν σχήματα παιδαριώδη καί ἀστήρικτα, ἀφοῦ ἐκφεύγουν ἀπό τό πνεῦμα τοῦ κανόνος καί συνιστοῦν καταφανῶς χονδροειδῆ σολοικισμόν, δηλαδή ἐσφαλμένες συντακτικῶς ἐκφράσεις, συνάμα δέ καί ἀποκρουστικές.

Ἡ αἰτιατική πτώσις στήν περίπτωσί μας, ἀντί τῆς γενικῆς, συνηθίζεται κατὰ κύριον λόγον ἀπό ἀμαθεῖς, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν μόνον τούς τύπους τῆς ὀνομαστικῆς **ἐμεῖς ἢ μεῖς, ἐσεῖς ἢ σεῖς** καί τῆς αἰτιατικῆς, ὅπως ἐν προκειμένῳ, **ἐμᾶς ἢ μᾶς, ἐσᾶς ἢ σᾶς**, καθώς καί ἀπό ἄλλους, πού γιά τούς δικούς τους λόγους ἀντιπαθοῦν τούς ἀρχαϊκοῦς τύπους τῆς γενικῆς πτώσεως ἡμῶν - ὑμῶν καί ἀποφεύγουν ὡς ἐκ τούτου γενικώτερα νά κάνουν χρῆσιν ἐξόχων λεκτικῶν κοσμημάτων ἀπό τόν θαυμασιώτερο καί πλουσιώτερο γλωσσικό θησαυρό τῆς ὑφηλίου.

Λοιπά δείγματα ἀθλίῶν ἰδιομορφιῶν

Σέ μερικές πτώσεις κάποιων ἀντωνυμιῶν ἐμφανίζονται τύποι μέ ἐπί πλέον συλλαβές, μέ συνέπεια νά προκύπτουν διαφορετικά θέματα ἀπό τά κανονικά, τά ὅποια, ἐάν τά δεχθοῦμε, θά μᾶς ὀδηγήσουν σέ τερατογενέσεις, μέ τίς ὁποῖες δέν θά διαφωνήσουν ὑποθέτουμε οἱ ὑποστηρικτές τῆς ἀσυναρτησίας, στούς ὁποίους ἀρέσουν ἰδιαίτερος.

Μέ ἀφετηρία λοιπόν τῆ γενική πτώσι, στήν ὁποία παρατηροῦνται οἱ παρεκκλίσεις, γιά ἄλλες ἀντωνυμίες στόν πληθυντικό ἀριθμό μόνον (ὅπως **ὄλονῶν ἢ ὄλονῶνε**) καί γιά ἄλλες στόν ἐνικό καί στόν πληθυντικό (ὅπως **ἀλλουνοῦ, ἀλληνης, ἀλλουνῶν ἢ ἀλλουνῶνε**), πρέπει νά συμπεράνουμε, ὅτι καί οἱ ἄλλες πτώσεις σχηματίζονται ἀπό τό ἴδιο θέμα, ἀλλά κάτι τέτοιο δέν συμβαίνει, διότι εἶναι πτώσεις πού δέν συνηθίζονται (ὑποτιθέμενες ἐδῶ) καί ἀντ' αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται οἱ κανονικοί τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν.

Ἡ ἀπορία πού γεννᾶται, εἶναι πῶς προέκυψε σέ αὐτές τίς περιπτώσεις τέτοια γενική πτώσις, πού εἶναι διάφορος τῶν ἄλλων καί ἀπό πάσης πλευρᾶς ἀστήρικτη!

Ἡ ἀπάντησις εἶναι: Ἀνατρέξτε στήν ἀπαιδευσία.

Ἔχουμε συνεπῶς:

1. Τά συνηθιζόμενα: «*Ὄλονῶν καί ὄλονῶνε*» ἀντί ὄλων, ἀπό τά ὄλος, ὄλη, ὄλο.

Οί υποτιθέμενες λοιπές πτώσεις (μή συνηθιζόμενες):

α)	ὁ ὄλονός, οἱ ὄλονοί,	τοῦ ὄλονοῦ, (τῶν) —	τόν ὄλονό τούς ὄλονούς
β)	ἡ ὄλονή, οἱ ὄλονές,	τῆς ὄλονῆς, (τῶν) —	τήν ὄλονή τίς ὄλονές.
γ)	τό ὄλονό, τά ὄλονά,	τοῦ ὄλονοῦ, (τῶν) —	τό ὄλονό τά ὄλονά!

2. Τά συνηθιζόμενα: «*Ἄλλουνοῦ, ἀλληνῆς, ἀλλουνοῦ, ἀλλουνῶν καί ἀλλουνῶνε*» ἀντί τοῦ ἄλλου, τῆς ἄλλης, τοῦ ἄλλου, τῶν ἄλλων.

Οί υποτιθέμενες λοιπές πτώσεις (μή συνηθιζόμενες):

α)	ὁ ἀλλουνός, οἱ ἀλλουνοί,	(τοῦ) — (τῶν) —	τόν ἀλλουνό τούς ἀλλουνούς
β)	ἡ ἀλληνή, οἱ ἀλληνές,	(τῆς) — (τῶν) —	τήν ἀλληνή τίς ἀλληνές
γ)	τό ἀλλουνό, τά ἀλλουνά,	(τοῦ) — (τῶν) —	τό ἀλλουνό τά ἀλλουνά

Ἐπίσης, ἀκούεται συχνά τό ἐξόχως «*ὄμορφο*» ἢ *ἄλληνα, τῆς ἄλληνας, τήν ἄλληνα!*, ἀντί ἢ ἄλλη, τῆς ἄλλης, τήν ἄλλη..

Ἄς ἀκούσουμε ἐπί τῆ εὐκαιρία κάτι σχετικό καί ἀπό σύγχρονο λαϊκό τραγοῦδι:

«*Νά σοῦ δώσω μιά νά σπάσης,
ἄχ, βρέ κόσμε γνάλινε
καί νά φτιάξω μιά καινούργια
κοινωνία ἄλληνε*» !!!

Τώρα ἀπό ποῦ ἐξεφύτρωσε αὐτό τό ἄλληνε, ὁ ἐστί μεθερμηνευόμενον ἄλλη, δέν τό καταλαβαίνουμε. Τό πιθανώτερο εἶναι, ὅτι τοῦτο δέν ὀφείλεται μόνον σέ αὐθαιρεσία τοῦ στιχουργοῦ, ἀλλά καί στήν ἀπουσία στοιχειώδους ποιητικῆς εὐπρέπειας καί εὐαισθησίας.

3. Τά συνηθιζόμενα: Οἱ ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες

«*Ποιανοῦ;, ποιανῆς;, ποιανοῦ;, ποιανῶν; καί ποιανῶνε;*» ἀντί ποιοῦ;, ποιᾶς;, ποιοῦ;, ποιῶν; ἢ ποίου;, ποίας;, ποίου;, ποίων; ἢ τίνος;, τίνος;, τίνος;, τίνων;

Οί υποτιθέμενες λοιπές πτώσεις (μή συνηθιζόμενες):

α)	ποιανός;	(γεν.)	—	ποιανό;
	ποιανοί;	(γεν.)	—	ποιανούς;
β)	ποιανή;	(γεν.)	—	ποιανή;
	ποιανές;	(γεν.)	—	ποιανές;
γ)	ποιανό;	(γεν.)	—	ποιανό;
	ποιανά;	(γεν.)	—	ποιανά;

4. Κάτι ανάλογο θά συμβῆ καί μέ τούς τύπους: *αὐτουννοῦ, αὐτηνῆς, αὐτουννοῦ, αὐτουνῶν ἢ αὐτουνῶνε καί τουτουννοῦ, τουτηνῆς, τουτουννοῦ, τουτουνῶν ἢ τουτουνῶνε, ἀντί αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ, αὐτῶν καί τούτου, τούτης, τούτου, τούτων.*

5. Ἡ δικιά μου κ.λπ. ἀντί ἡ δική μου κ.λπ.

Ἰδιάζουσα περίπτωση εἶναι οἱ παραποιημένοι τύποι ἡ δικιά μου, τῆς δικιάς μου, τῆ δικιά μου, ἡ δικιά σου, τῆς δικιάς σου, τῆ δικιά σου, ἀντί ἡ δική μου, τῆς δικῆς μου, τῆ δική μου, ἡ δική σου, τῆς δικῆς σου, τῆ δική σου ἢ ἡ δικιά μας, ἡ δικιά σας κ.λπ., ἀντί ἡ δική μας, ἡ δική σας κ.λπ.

Τό ἐρώτημα πού ἀνακύπτει, εἶναι γιατί ἀπουσιάζουν παντελῶς καί οἱ ὅμοιοι τούς τύποι, ὅπως ὁ δικιός μου, τοῦ δικιοῦ μου, ὁ δικιός σου, τοῦ δικιοῦ σου, τό δικιό μου, τό δικιό σου, οἱ δικιοί μας, οἱ δικιοί σας κ.λπ., τούς ὁποίους δέν συγκαταλέγουν στό ἰδιότυπο λεξιλόγιό τους οἱ διαθέτοντες ἀγνώστου συστάσεως ἐγκεφαλικά οὐσία, ἀλλ' ἐμφανίζονται ἄλλοτε λοξοδρομοῦντες καί ἄλλοτε ὀρθοδρομοῦντες, δηλαδή ἀκολουθοῦν μιά τόν στραβό καί μιά τόν ἴσιο δρόμο.

Ρήματα

Παραλλαγμένοι ρηματικοί τύποι

Εἰσερχόμενοι στό χῶρο τῶν ρημάτων, παραθέτουμε ἐνδεικτικῶς μερικούς τύπους, γιά τούς ὁποίους, τό ὀλιγώτερο, ἀποστροφή μπορεῖ νά αἰσθάνεται κανεῖς, λόγω τοῦ ὅτι παρουσιάζουν ὅλοι τους αἰσθητές παραμορφώσεις.

ἴκονομάω (τό ρῆμα οἴκονομῶ)

«Τά ἴκονομάω», «τά ἴκονόμησε», «τά ἴκονομήσαμε» κ.λπ. Τά παράγωγα ὁμως δέν τά λένε:

ἴκονομία	ἀλλά	οἴκονομία
ἴκονομικός	»	οἴκονομικός

ἔκ + ἔκονομολόγος	»	οἰκονομολόγος
ἔκ + ἔκονομῶ	»	ἔξοικονομῶ

ἔξοδεύω (τό ρῆμα ἔξοδεύω)

«Πολλά ἔξοδεύεις», «τά ἔξώδεψα ὅλα τά χρήματα» κ.λπ. Ὅμως δέν λένε:

ἔξοδο	ἀλλά	ἔξοδο
ἔξοδα	»	ἔξοδα
ἔξοδολόγιο	»	ἔξοδολόγιο

ἔπιτυχαίνω (τό ρῆμα ἔπιτυγχάνω)

«Ἐπιτυχαίνω τοὺς στόχους μου», «ἔπετυχε στίς ἔξετάσεις» κ.λπ. Δέν λένε ὅμως:

ἔπιτυχία	ἀλλά	ἔπιτυχία
ἔπιτυχής	»	ἔπιτυχής
ἔπιτυχών	»	ἔπιτυχών

ἔκλέχτηκε, εἰσπράχτηκε, συλλήφθηκε κ.λπ. ἀντί ἔξελέγη, εἰσεπράχθη, συνελήφθη (ἀπό τά ρήματα ἔκλέγομαι, εἰσπράττομαι, συλλαμβάνομαι).

Τί ἔκλέχτηκε, εἰσπράχτηκε, συλλήφθηκε καί ὅλα τά λοιπά συναφῆ ἔμετικά τερατουργήματα, τά ὁποῖα στεροῦνται παντελῶς κομψότητος καί προκαλοῦν ἔντονα αἰσθήματα ἀποστροφῆς!!!

τίθονται ἀντί τίθενται (τίθενται γ' πληθ. πρόσωπο ἐνεστώτος τοῦ ρ. τίθεμαι.

Τοῦ ἰδίου τύπου (τίθονται) γίνεται χρῆσις καί μέ τά σύνθετα ρήματα, ὅπως ἐκτίθονται, διατίθονται, μετατίθονται κ.λπ. ἀντί ἐκτίθενται, διατίθενται, μετατίθενται.

Πρόκειται ὄντως γιά τερατώδη καινοτομία, πού μᾶς «σερβίρεται» τελευταίως καί πού ἀποσκοπεῖ στήν ἀφάνισι κάθε ἰδιαιτερότητος.

Τέτοιες ἄλλωστε ἔμετικές ἐπινοήσεις δέν δέχονται οὔτε ἡ ἀκοή οὔτε ἡ ὄρασις μας.

Περιέργως δέ, γίνεται χρῆσις τοῦ τύπου αὐτοῦ μόνον στό γ' πληθυντικό πρόσωπο, ὅποτε, παρασυρόμενος, μπορεῖ νά συμπεράνη κανεῖς, ὅτι τό ρῆμα αὐτό κλίνεται ὡς κατωτέρω:

τίθομαι,	τίθοσαι,	τίθοται,
τιθόμεθα,	τίθοσθε,	τίθονται

ἀντί τῶν ὀρθῶν

τίθεμαι,	τίθεσαι,	τίθεται,
τιθέμεθα,	τίθεσθε,	τίθενται

Πόση έκπληξι στ' ἀλήθεια θά ἔνοιωθε ὁ οἰοσδήποτε, ἐάν ἄκουγε κάποιους νά λένε: Ὑποτίθεται ὅτι ὁ χρόνος εἶναι ἀρκετός, ἢ τό προϊόν διατίθεται στό ἐμπόριο σέ ὑψηλές τιμές, ἢ ὁ φίλος μας μετατίθεται ἀπό τήν Πάτρα στόν Πύργο, ἢ τό ἔργο ἐκτίθεται στήν Ἐθνική Πινακοθήκη (ἀντί τῶν ὀρθῶν **ὑποτίθεται, διατίθεται, μετατίθεται, ἐκτίθεται**).

Ἦντουσαν ἀντί ἦσαν (ἦσαν' γ' πληθ. πρόσωπο παρατατικοῦ τοῦ ρήματος εἶμαι)

Ὁ παρατατικός χρόνος τοῦ ρ. εἶμαι, κατά τήν Δημοτική, ἔχει ὡς ἐξῆς:

ἦμουν,	ἦσουν,	ἦταν
ἦμαστε,	ἦσαστε,	ἦταν (τό ὀρθότερο εἶναι ἦσαν)
	ἢ	
ἦμουνα,	ἦσουνα,	ἦτανε
ἦμασταν,	ἦσασταν,	ἦσαντε

Τό γ' πληθ. πρόσωπο ἀπαντᾶται καί ὡς **ἦντουσαν**.

Σύμφωνα μέ τόν τύπο αὐτό (ἦντουσαν) λογικό εἶναι νά δεχθοῦμε, ὅτι ὑπάρχει καί ἄλλο θέμα τοῦ ρήματος ἐδῶ, δηλαδή τό **ἦντου-** καί κατά συνέπειαν ὁ χρόνος (ὁ ὑποτιθέμενος) θά μπορούσε νά ἐμφανισθῆ καί ἀλλιῶς, χωρίς νά ἔχουν ἀντίρρηση βεβαίως οἱ ἔχοντες... σπουδάσει σέ «πανεπιστήμια» τύπου Λαϊκῆς Ἀγορᾶς.

Δηλαδή:

ἦντου-μουν,	ἦντου-σουν,	ἦντου-τουν
ἦντου-σμεν,	ἦντου-στε,	ἦντου-σαν (!)

Πολύ καλό δέν ἀκούγεται τό «ἦντου-» ;

Ἄς ἰδοῦμε καί ἓνα ἄλλον ἀκόμη τρόπο (ὑποτιθέμενον καί αὐτόν), ὅπως ὁ προηγούμενος, ὁ ὁποῖος θά μπορούσε νά πάρη, μέ ἀφετηρία πάλι τό γ' πληθυντικό πρόσωπο **ἦσαντε**, τήν ἐξῆς μορφή:

ἦμουντε,	ἦσουντε,	ἦταντε
ἦμαστέτε,	ἦσαστέτε,	ἦσαντε (!)
	ἢ	
ἦμουνάτε,	ἦσουνάτε,	ἦτανέτε
ἦμαστάντε,	ἦσαστάντε,	ἦσαντε (!)

Ἐξοχα (!). Φαίνονται ὅπωςδήποτε παράξενα καί εἶναι ὄντως παράξενα, ὅσο καί παράλογα, ἀλλά στή Δημοτική ὅλα ἐπιτρέπονται καί ὅλα μπορούν νά συμβοῦν, ἐπί τῆ βάσει τῆς ἀρχῆς (ἐκείνων) «**κάνουμε ὅ,τι θέλουμε καί σέ κανένα λογαριασμό δέν δίνουμε**».

Ἐρχόντουσαν ἀντί ἔρχονταν ἢ ἦρχοντο (ἔρχονταν γ' πληθ. πρόσωπο παρατατικοῦ τοῦ ρ. ἔρχομαι)

Ὁ παρατατικός τοῦ ρήματος ἔχει ὡς κάτωθι:

ἐρχόμουν, ἐρχόσουν, ἐρχόταν
ἐρχόμαστε, ἐρχόσαστε, ἔρχονταν

Τό γ' πληθ. πρόσωπο ἐμφανίζεται καί ὡς **ἐρχόσαντε** καί **ἐρχόντουσαν**.

Ἄς πάρουμε τώρα τόν τύπο ἐρχόντουσαν καί, τηροῦντες ἀμετάβλητο τό νέο θέμα **ἐρχόντου-** σέ ὅλα τά πρόσωπα, ἄς κλίνουμε τόν παρατατικό χρόνο καί κατ' ἄλλον τρόπον, ὅπως ἐκάμαμε καί μέ τήν προηγουμένη περίπτωσι τοῦ ρήματος εἶμαι μέ ἀφετηρία τόν τύπον ἦντου-σαν, ὁπότε θά ἔχουμε:

ἐρχόντου-μουν, ἐρχόντου-σουν, ἐρχόντου-του
ἐρχόντου-σμεν, ἐρχόντου-στε, ἐρχόντου-σαν (!)

Ὡραῖα ! Σάν ἀφρικανικά δέν μοιάζουν;

Ἐύρισκω καί Ἐύρισκομαι ἀντί εὐρίσκω καί εὐρίσκομαι

Παράγωγα τοῦ εὐρίσκω εἶναι ἡ εὐρεσις καί, ἐν συνθέσει, τά ἐξεύρεσις, ἀνεύρεσις, ἐφεύρεσις, ὡς καί τό συνεύρεσις (ἐκ τοῦ συνευρίσκομαι).

Δέν πιστεύουμε δέ ὅτι θά ὑπάρξη ἔστω καί ἕνας, ὁ ὁποῖος θά τολμήσῃ νά ἰσχυρισθῇ, ὅτι τά παράγωγα αὐτά, μέ βάσι τό **εὐρίσκω** καί **εὐρίσκομαι**, θά πρέπει νά ἄρουν τή μορφή βρέσις, ἔκβρεσις, ἀνάβρεσις, ἐπίβρεσις καί σύμβρεσις (!)

Θά ἦταν τουλάχιστον μειωτικό γιά τήν νοημοσύνη τους καί πολύ προσβλητικό γιά τίς ἴδιες τίς λέξεις, ὅπως ἦσαν, ἐννοεῖται, πρὶν ἀπό τήν κακοποίησί τους.

Πά νά ἔπῃ (πάει νά εἰπῇ = σημαίνει)

«Πά νά ἔπῃ» ἢ «τί πα νά ἔπῃ αὐτό;»

Εἶμαστε μέ τά καλά μας; Τί εἶν' αὐτά;

Ἀκόμη καί ἂν δεχθοῦμε τήν ἔκφρασι στήν πληρέστερη μορφή της, δηλαδή «πάει νά εἰπῇ», πάλι εἶναι ἀπαράδεκτη γιά μία γλῶσσα, πού διαθέτει τό πλουσιώτερο «ὀπλοστάσιο» αὐτοτελῶν λέξεων, γιά νά ἐκφράξῃ ἄψογα τόν κόσμο τῶν ἐννοιῶν της.

Ἐπομένως ἄς τά ξεχάσουμε αὐτά καί ἄς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν τά «σημαίνει» ἢ «τί σημαίνει;».

Λέω ἢ λέου (λέγω)

Με δεδομένο ὅτι ἀπό τούς τύπους αὐτούς λείπει τό γράμμα γ, τά σύνθετα ρήματα θά ἐνεφανίζοντο ὡς ἑξῆς:

λοοδοτῶ ἀντί τοῦ ὀρθοῦ λογοδοτῶ

λοοκρίνω	»	λογοκρίνω
λοομαχῶ	»	λογομαχῶ
ἐκλέω ἢ ἐκλέου	»	ἐκλέγω
διαλέω ἢ διαλέου	»	διαλέγω
συλλέω ἢ συλλέου	»	συλλέγω
κ.λπ.		

ὡς καί τὰ παράγωγα οὐσιαστικά:

λόος	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	λόγος
λοϊκή	»	λογική
λοοδοσία	»	λογοδοσία
λοοκρισία	»	λογοκρισία
λοομαχία	»	λογομαχία
λοοπαίγνιο	»	λογοπαίγνιο
ἐκλογή	»	ἐκλογή
διαλογή	»	διαλογή
συλλογή	»	συλλογή
κ.λπ.		

Πέφτω (πίπτω)

Ἐδῶ ἡ ἐμφάνισις τῶν συνθέτων ρημάτων θά εἶχε τήν ἐξῆς μορφή:

ἐμπέφτω	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἐμπίπτω
εἰσπέφτω	»	εἰσπίπτω
ἐκπέφτω	»	ἐκπίπτω
σμπέφτω	»	σμπίπτω
προσπέφτω	»	προσπίπτω
ἀναπέφτω	»	ἀναπίπτω
καταπέφτω	»	καταπίπτω
μεταπέφτω	»	μεταπίπτω
παραπέφτω	»	παραπίπτω
περιπέφτω	»	περιπίπτω
ἀποπέφτω	»	ἀποπίπτω
ἐπιπέφτω	»	ἐπιπίπτω
ὑποπέφτω	»	ὑποπίπτω

Τά δέ οὐσιαστικά θά ἐνεφανίζοντο ὡς ἐξῆς:

πέσις (τό πέσιμο)	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	πτῶσις
ἔκπεσις	»	ἔκπτωσις
σύμπεσις/σύμπεσμα	»	σύμπτωσις/σύμπτωμα

πρόσπεσις	»	πρόσπτωσις
πρόπεσις	»	πρόπτωσις
κατάπεσις	»	κατάπτωσις
μετάπεσις	»	μετάπτωσις
παράπεσμα	»	παράπτωμα
περίπεσις	»	περίπτωσις
ἐπίπεσις	»	ἐπίπτωσις
ὑπόπεσις	»	ὑπόπτωσις
πέσμα	»	πτῶμα

Πουλάω ἢ πουλάου (πωλῶ)

Καθ' ὅμοιον τρόπον θά ἔχουμε:

προπουλάω ἢ -άου	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	προπωλῶ
μεταπουλάω ἢ -άου	»	μεταπωλῶ
καί:		
πούλησις	»	πώλησις
προπούλησις	»	προπώλησις
μεταπούλησις	»	μεταπώλησις
ἐφημεριδοπούλης	»	ἐφημεριδοπώλης
ὄπωροπούλης	»	ὄπωροπώλης
παντοπούλης	»	παντοπώλης
κ.λπ.		

Ράβω (ράπτω)

Σύνθετα ρήματα ἀπό τό **ράβω** θά προέκυπταν τά ἑξῆς (μή ἐν χρήσει):

συρράβω	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	συρράπτω
ἀποσυρράβω	»	ἀποσυρράπτω
καί ουσιαστικά τά κάτωθι:		
ραβή	»	ραφή
συρραβή	»	συρραφή
ράβης	»	ράπτης
ἐμπορορράβης	»	ἐμπορορράπτης
συρραβικό μηχανήμα	»	συρραπτικό μηχανήμα
κ.ἄ.		

Ρίχνω (ρίπτω)

Σύνθετα ρήματα καθ' ὑπόθεσιν (μή ἐν χρήσει):

ἀναρρίχνω	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἀναρρίπτω
ἀπορρίχνω	»	ἀπορρίπτω
ἐπιρρίχνω	»	ἐπιρρίπτω

καταρρίχνω	»	καταρρίπτω
παρραρρίχνω	»	παρραρρίπτω

Σέρνω και σούρνω (σύρω)

Σύνθετα ρήματα μή ἐν χρήσει (ὑποτιθέμενα):

ἀνασέρνω καί -ούρνω	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	ἀνασύρω
διασέρνω και -ούρνω	»	διασύρω
παρρασέρνω καί -ούρνω	»	παρρασύρω
ἀποσέρνω καί -ούρνω	»	ἀποσύρω
ἐπισέρνω καί -ούρνω	»	ἐπισύρω
συμπαρρασέρνω καί -ούρνω	»	συμπαρρασύρω
Καί οὐσιαστικά παράγωγα:		
ἀνάσερσις καί -ουρσις	»	ἀνάσυρσις
διάσερσις καί -ουρσις	»	διάσυρσις
ἀπόσερσις καί -ουρσις	»	ἀπόσυρσις
κ.λπ.		

Σπρώχνω και ζμπρώχνω (ῶθῶ) και σπρώξιμο ἢ ζμπρώξιμο (ἢ ῶθησις)

Οἱ τύποι αὐτοὶ ξεφεύγουν τελείως ἀπό ἐκεῖνον τοῦ ρήματος ῶθῶ, ὅποτε θά μπορούσαν νά προκύψουν τά ἀκόλουθα:

προσπρώχνω ἢ προζμπρώχνω	ἀντί τοῦ ὀρθοῦ	προωθῶ
ἐκσπρώχνω ἢ ἐκζμπρώχνω	»	ἐξωθῶ
ἀποσπρώχνω ἢ ἀποζμπρώχνω	»	ἀπωθῶ
καί:		
πρόσπρωξις ἢ πρόζμπρωξις	»	προώθησις
ἐκσπρωξις ἢ ἐκζμπρωξις	»	ἐξώθησις
ἀπόσπρωξις ἢ ἀπόζμπρωξις	»	ἀπώθησις

Στέλνω (στέλλω)

Τά σύνθετα ρήματα ὑπό τούς ὀρθούς τους τύπους ἐμφανίζονται (καί προφέρονται βεβαίως ἀπό ὅλους) ὡς κάτωθι:

ἀναστέλλω, συστέλλω, διαστέλλω, καταστέλλω, περιστέλλω, ἀντιδιαστέλλω, ἀποστέλλω, ἐπιστέλλω, ἀντεπιστέλλω, ὑποστέλλω.

Σέ καμμία δέ περίπτωσι δέν εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἀναστέλνω, συστέλνω, διαστέλνω κ.λπ. (ἐκ τοῦ στέλνω).

Ἐπίσης τά σύνθετα οὐσιαστικά ὀνόματα ἀπαντῶνται ὅλα ὡς ἀναστολή, συστολή, διαστολή καί οὕτω καθεξῆς, πολύ ὀρθῶς, καί ὄχι ὡς ἀναστολνή, συστολνή, διαστολνή καί τά λοιπά.

Φέρνω (φέρω)

α) Μέ τό **φέρνω** συνήθεις έκφράσεις:

«Τί καλά ή τί νέα μᾶς φέρνεις σήμερα;», «καλά τά καταφέρνεις μέχρι τώρα», «ὅσα φέρνει ή ὥρα δέν τά φέρνει ὁ χρόνος», «φέρνει τόν κατακλυσμό», «ὁ λόγος τό φέρνει», «αὐτό τό παιδί φέρνει (ὁμοιάζει κάπως) τοῦ πατέρα του», «έγγλεξοφέρνω», «κουτοφέρνω» κ.λπ.

β) Μέ τό **φέρω** συνήθεις έκφράσεις:

«Το φέρω βαρέως», «οἱ δυνάμενοι νά φέρουν ὄπλα», «ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πήρας φέρει» (Αἴσωπος), «τό βιβλίό φέρει τον ἐξῆς τίτλο», «δέν φέρω ἐγώ τήν εὐθύνη δι' ὅ,τι συνέβη», «ὄλα τά ἔγγραφα φέρουν τήν ὑπογραφή σου» κ.λπ.

Δέν ἀκούστηκε ἐξ ἄλλου ποτέ νά προφέρεται ὡς **φορνά** ή λέξις **φορά** (**ἐκ τοῦ φέρω**) οὔτε οἱ σύνθετες λέξεις

εἰσφορά	ὡς	εἰσφορνά
ἐκφορά	»	ἐκφορνά
συμφορά	»	συμφορνά
προσφορά	»	προσφορνά
προφορά	»	προφορνά
ἀναφορά	»	ἀναφορνά
διαφορά	»	διαφορνά

καί καθ'ὄμοιον τρόπον ὅλες οἱ λοιπές.

Ἐπίσης τά μέ **τό φέρω** καί **προθέσεις** σύνθετα ρήματα τά γνωρίζουμε ἀνέκαθεν ὡς κάτωθι:

ἐμφέρω, -ομαι	καί ὄχι	ἐμφέρνω, -νομαι
εἰσφέρω	»	εἰσφέρνω
ἐκφέρω, -ομαι	»	ἐκφέρνω, -νομαι

συμφέρω ἀπαντᾶνται (ή ἀπαντᾶ) μόνον στό γ' πρόσωπο ἐνεστώτος καί παρατατικοῦ τῆς ὀριστικῆς, δηλαδή:

συμφέρει - συνέφερε	καί ὄχι	συμφέρνει - συνέφερνε
ή συμφέρουν - συνέφεραν	»	συμφέρνουν - συνέφεραν
προφέρω	»	προφέρνω

προφέρομαι συνήθως ἀπαντᾶται ὡς τριτοπρόσωπο, δηλαδή:

προφέρεται - προφέρονται	καί ὄχι	προφέρνεται, -νονται
ἀναφέρω, -ομαι	»	ἀναφέρνω, -νομαι
διαφέρω, -ομαι	»	διαφέρνω, -νομαι

καταφέρω (καί καταφέρνω, ἀλλά μέ διαφορετική σημασία)

καταφέρομαι	καί ὄχι	καταφέρνομαι
μεταφέρω, -ομαι	»	μεταφέρνω, -νομαι
παραφέρω, -ομαι	»	παραφέρνω, -νομαι
περιφέρω, -ομαι	»	περιφέρνω, -νομαι
ἀποφέρω	»	ἀποφέρνω

ἐπιφέρω	»	ἐπιφέρνω
ὑποφέρω	»	ὑποφέρνω
ἐνδιαφέρω, -ομαι	»	ἐνδιαφέρνω, -ομαι
συνεισφέρω	»	συνεισφέρνω
συνεκφέρω	»	συνεκφέρνω
συνεπιφέρω	»	συνεπιφέρνω
συμπεριφέρω, -ομαι	»	συμπεριφέρνω, -νομαι

Συνηρημένα ρήματα

Στήν ἐνεργητική φωνή εἰς ἄω -ῶ Στή μέση καί παθητική φωνή εἰς ἄομαι -ῶμαι (ὅπως τιμάω -ῶ καί τιμάομαι -ῶμαι)

Στό παρόν σχόλιό μας θά περιορισθοῦμε στόν ἐνεστῶτα χρόνο τῆς μέσης φωνῆς, ἐπειδή ἔχει ἄμεση σχέση μέ τό θέμα καί πού κλίνεται ὡς ἐξῆς (τοῦ ρήματος διερωτῶμαι ἐπί παραδείγματι):

διερωτῶμαι, διερωτᾶσαι, διερωτᾶται

διερωτῶμεθα, διερωτᾶσθε, διερωτῶνται

Καθ' ὅμοιον τρόπον κλίνονται, πλήν ἄλλων καί τά κάτωθι:

δαπανῶμαι, ἀποσπῶμαι, κατασπαταλῶμαι, πλανῶμαι,

ἐκτιμῶμαι, ἀποσιωπῶμαι, διαθλῶμαι.

Ἡ Τηλεόρασις καί τό Ραδιόφωνο ἐν τούτοις μᾶς τά λένε πολλές φορές ἄλλιως. Ἔχουν ἀκουσθῆ δηλαδή κατά καιρούς τά ἐξῆς... ἑλληνοπρεπέστατα (!):

α) Στό γ' ἐνικό πρόσωπο

διερωτεῖται ἀντί τοῦ ὀρθοῦ διερωτᾶται

ἐκτιμεῖται » ἐκτιμᾶται

πλανεῖται » πλανᾶται

σπαταλεῖται » σπαταλᾶται

β) Στό γ' πληθυντικό πρόσωπο

δαπανοῦνται ἀντί τοῦ ὀρθοῦ δαπανῶνται

ἀποσιωποῦνται » ἀποσιωπῶνται

ἀποσποῦνται » ἀποσπῶνται

διαθλοῦνται » διαθλῶνται

Θεωροῦμε χρήσιμο ἐπί τῆ εὐκαιρία νά προβοῦμε σέ μία διευκρίνισι, πού

ἀφορᾶ τό ρῆμα **μετρῶ** στή μέση καί παθητική φωνή, δηλαδή τό **μετροῦμαι** στή συνηθέστερη παραλλαγή του, διότι τά πράγματα ἐδῶ συγχέονται.

Συγκεκριμένα στό γ' ἐνικό πρόσωπο καί στό γ' πληθυντικό οἱ τύποι τοῦ ρήματος προφέρονται ἀπό πολλούς ὡς **μετροῦται** καί **μετροῦνται**, ἐνῶ καί οἱ δύο εἶναι ἐσφαλμένοι, διά τόν λόγον ὅτι τό ρῆμα δέν συγκαταλέγεται στά εἰς ἄομαι -ῶμαι συνηρημένα, ἀλλά στά εἰς ἑομαι -οῦμαι, ὅπως εἶναι τό ποιέομαι -οῦμαι (ἐνεργητική φωνή ποιέω -ῶ).

Συνεπῶς τό **μετρῶ**, ὡς ἀσυναίρετο, ἦταν **μετρέω** καί τό **μετροῦμαι** ἦταν **μετρέομαι**, τό ὁποῖο, κλινόμενο, ἐμφανίζεται ὡς ἀκολούθως:

μετροῦμαι, μετρεῖσαι, μετρεῖται

μετρούμεθα, μετρεῖσθε, μετροῦνται

Μετρεῖται λοιπόν (αὐτός, -ή, -ό) ἀντί τοῦ ἐσφαλμένου μετροῦται καί **μετροῦνται** (αὐτοί, -ές, -ά) ἀντί τοῦ ἐπίσης ἐσφαλμένου μετροῦνται.

Τό φαινόμενο αὐτό εἶναι σύνηθες στά εἰς ἑω -ῶ καί στά εἰς ἑομαι -οῦμαι συνηρημένα ρήματα, καθ' ὅσον στή δημοτική γλῶσσα ἐκλαμβάνονται ὡς συνηρημένα εἰς ἄω -ῶ καί ἄομαι -ῶμαι, ἔχουν δέ ἐπί πλέον καί ἄλλους, τελείως διαφορετικούς τύπους, μέ ποικίλες καταλήξεις σέ ἀρκετά πρόσωπα, ὅπως τά ἔχει διαμορφώσει τό ἴδιο αὐτό γλωσσικό ἰδίωμα.

Συλλαβική αὔξησις ρημάτων

Ὁ παρατατικός τοῦ ρήματος γράφω, π.χ. κλίνεται ὡς ἐξῆς:

ἔγραφα, ἔγραφες, ἔγραφε

ἐγράφαμε, ἐγράφατε, ἐγράφαν

Τόν εὐρίσκουμε ὅμως καί ἀλλιῶς, ὅπως:

ἔγραφα, ἔγραφες, ἔγραφε

γράφαμε, γράφατε, γράφανε

Αὐτό σημαίνει ὅτι ἄλλα πρόσωπα παίρνουν αὔξησις συλλαβική καί ἄλλα ὄχι. Τό γιατί εἶναι ...δυσεξήγητο' τό μόνο πού μπορεῖ νά ὑποθέσει κανεῖς, εἶναι ὅτι ἀπό το **γράφαμε**, φέρ' εἰπεῖν, ἕως τό **ἐγράφαμε** ἐμεσολαβοῦσε μεγάλη ἀπόστασις, γιά τήν ὁποία ἀπητεῖτο καί ...χρόνος καί ...κόπος πολὺς (!)

Τό ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καί μέ τόν ἀόριστο χρόνο τοῦ ρήματος.

Μετοχές

1. Ένεργητικῆς φωνῆς

Ἡ κλίσις τῶν μετοχῶν κατά τήν Δημοτική διακρίνεται γιά τήν παντελή ἔλλειψι κομπότητος, πού φθάνει σέ πολλές περιπτώσεις στό επίπεδο κάποιας ἄλλης ἀρχέγονης γλώσσας.

Παραδείγματος χάριν

Ἐκ τῶν ρημάτων τρέχω καί λήγω:

α) Γενική πτώσις

τοῦ τρέχοντα	ἀντί	τοῦ τρέχοντος
τοῦ λήγοντα	»	τοῦ λήγοντος

Ἐκφράσεις κατά τούς ὀρθούς τύπους: «*Τοῦ τρέχοντος ἔτους*» καί «*τρέχοντος ἔτους*», «*τοῦ λήγοντος μηνός*» καί «*λήγοντος μηνός*» ἢ «*λήγοντος τοῦ μηνός*» κ.λπ.

β) Γενική πτώσις

τῆς τρέχουσας	ἀντί	τῆς τρεχούσης
τῆς λήγουσας	»	τῆς ληγούσης

Ἐκφράσεις κατά τούς ὀρθούς τύπους: «*Τῆς τρεχούσης ἐβδομάδος*», «*τῆς τρεχούσης θητείας*», «*τῆς ληγούσης ἐβδομάδος*», «*τῆς ληγούσης θητείας*» ἢ «*ληγούσης τῆς ἐβδομάδος*» καί «*ληγούσης τῆς θητείας του*» κ.λπ.

γ) Ὀνομαστική πτώσις

Ὅσον ἀφορᾷ τήν ὀνομαστική πτώσι, οἱ τύποι ὁ τρέχοντας, ὁ λήγοντας κ.λπ. δέν ἤχουν καθόλου εὐχάριστα ὅσο ὁ τρέχων, ὁ λήγων κ.λπ.

Π.χ. ὁ τρέχων χρόνος, ὁ τρέχων λογαριασμός (ὁ τρεχούμενος), ὁ λήγων χρόνος, ὁ λήγων ἐνιαυτός (τό ἔτος) κ.λπ.

Γιά πληρέστερη εἰκόνα τῆς ὀρθῆς κλίσεως τῆς συγκεκριμένης μετοχῆς, δίδουμε στή συνέχεια τίς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ρ. τρέχω καί στά τρία γένη:

Ὄνομ.	ὁ τρέχων	ἡ τρέχουσα	τό τρέχον
Γεν.	τοῦ τρέχοντος	τῆς τρεχούσης	τοῦ τρέχοντος
Αιτ.	τόν τρέχοντα	τήν τρέχουσα(ν)	τό τρέχον
Κλητ.	(ὦ) τρέχων	(ὦ) τρέχουσα	(ὦ) τρέχον

2. Ένεργητικοῦ ἀορίστου β'

Παράξενα καί κακόηχα ἤχουν ἐπίσης σέ ὠρισμένες πτώσεις οἱ μετοχές τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β', ὅπως:

Ὄνομ.	ὁ παθόντας	ὁ λαβόντας	ὁ τυχόντας
Γεν.	τοῦ παθόντα	τοῦ λαβόντα	τοῦ τυχόντα
καί τοῦ θηλυκοῦ γένους			
Γεν.	τῆς παθούσας	τῆς λαβούσας	τῆς τυχούσας
κ.λπ.			

Ἐρχόμεθα τώρα στόν ὀρθό, τόν εὐήχο καί ἐλκυστικό τρόπο κλίσεως:

Ὄνομ.	ὁ παθών	ἡ παθοῦσα	τό παθόν
Γεν.	τοῦ παθόντος	τῆς παθούσης	τοῦ παθόντος
Αἰτ.	τόν παθόντα	τήν παθοῦσα(ν)	τό παθόν
Κλητ.	(ᾧ) παθών	(ᾧ) παθοῦσα	(ᾧ) παθόν

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά σωρεία ἀλλων, ἀπλῶν καί ἐν συνθέσει, μετοχῶν (ὁ βαλῶν, ὁ ἐλθῶν, ὁ εὐρῶν, ὁ θανῶν καί ἀποθανῶν, ὁ ἰδῶν, ὁ μαθῶν, ὁ παρατυχῶν, ὁ πεσῶν, ὁ φυγῶν καί καταφυγῶν, κ.λπ.).

3. Μέσης καί παθητικῆς φωνῆς

Ἡ μετοχή τοῦ ρήματος *ἔπομαι* π.χ. κλίνεται κατά τόν ὀρθό τρόπο ὡς κάτωθι:

ὁ ἐπόμενος	ἡ ἐπομένη	τό ἐπόμενον
τοῦ ἐπομένου	τῆς ἐπομένης	τοῦ ἐπομένου
τόν ἐπόμενον	τήν ἐπομένην	τό ἐπόμενον
(ᾧ) ἐπόμενε	(ᾧ) ἐπομένη	(ᾧ) ἐπόμενον
οἱ ἐπόμενοι	οἱ ἐπόμενες	τά ἐπόμενα
τῶν ἐπομένων	τῶν ἐπομένων	τῶν ἐπομένων
τούς ἐπομένους	τίς ἐπόμενες	τά ἐπόμενα
(ᾧ) ἐπόμενοι	(ᾧ) ἐπόμενες	(ᾧ) ἐπόμενα

Παρά ταῦτα, μετά ἀπό ἀναβίβασι τοῦ τόνου σέ ὠρισμένες πτώσεις, τά ἀνωτέρω προφέρονται ἀπό τούς τρέφοντες συμπάθεια πρὸς τήν ἀμουσία (= τήν ἔλλειψι μουσικότητος) ὡς ἐξῆς:

ὁ ἐπόμενος	ἡ ἐπόμενη	τό ἐπόμενο
τοῦ ἐπόμενου	τῆς ἐπόμενης	τοῦ ἐπόμενου
τόν ἐπόμενο	τήν ἐπόμενη	τό ἐπόμενο
(ᾧ) ἐπόμενε	(ᾧ) ἐπόμενη	(ᾧ) ἐπόμενο
οἱ ἐπόμενοι	οἱ ἐπόμενες	τά ἐπόμενα
τῶν ἐπομένων	τῶν ἐπομένων	τῶν ἐπομένων
τούς ἐπόμενους	τίς ἐπόμενες	τά ἐπόμενα

(ῶ) ἐπόμενοι (ῶ) ἐπόμενες (ῶ) ἐπόμενα

Κατά τόν ἴδιο τρόπο συνηθίζουν νά προφέρουν τίς μετοχές τῶν συνηρημένων ρημάτων, ἀναβιβάζοντας δηλαδή τόν τόνο κατά μία συλλαβή σέ ὅσες πτώσεις τονίζονται στήν παραλήγουσα.

Ἐμεῖς τίς παραθέτουμε στήν ὀρθή τους μορφή.

Π.χ. ὁ τιμώμενος, ἡ τιμωμένη, τό τιμώμενον
 (ἐκ τοῦ τιμάομαι -ῶμαι)

ὁμοίως ὁ ἡγούμενος, ἡ ἡγουμένη, τό ἡγούμενον
 (ἐκ τοῦ ἡγέομαι -οῦμαι)

ἐπίσης ὁ δηλούμενος, ἡ δηλουμένη, τό δηλούμενον
 (ἐκ τοῦ δηλόομαι -οῦμαι).

Προθέσεις

Ἡ σημασία τῶν προθέσεων

Δέν χωρεῖ καμμία ἀμφιβολία, ὅτι οἱ προθέσεις ἀποτελοῦν ἓνα ἐξαιρετικῆς σημασίας κεφάλαιο μεταξύ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου, ὄχι μόνον διότι βοηθοῦν σημαντικά, ὡς ἀπλές λέξεις, στήν πληρέστερη διατύπωση τῶν νοημάτων, ἀλλά καί διότι οἱ κατόπιν συνθέσεως μέ αὐτές σχηματιζόμενες λέξεις, πέρα ἀπό τό ὅτι ἀπαντῶνται σέ μία θαυμασία ποικιλία λεκτικῶν ἀποχρώσεων, ἀποδίδουν τελειότατα πλῆθος διαφορετικῶν ἐννοιῶν, τίς ὁποῖες μόνες τους οἱ ριζικές λέξεις (= τά λήμματα) θά ἦταν ἀδύνατον νά μᾶς προσφέρουν.

Ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον θεωροῦμε τό θέμα κατ' ἐξοχήν σημαντικό, εἶναι ὅτι ἡ Δημοτική ἐμφανίζεται ἰδιαιτέρως «στενοχωρημένη» καί ἀποσιωπᾷ τήν συνεχιζομένη χρῆσι τῶν προθέσεων στή σφαῖρα τῆς Καθομιλουμένης, (ἡ ὁποία εἶναι γλωσσικό ἰδίωμα διάφορον ἐκείνης), μέ σκοπό νά ὑποβαθμίση τήν σπουδαιότητά τους καί νά τίς ὠθήσῃ πρός τή λήθη, ἐάν αὐτό θά τῆς ἦταν εὔκολο μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου.

Ἀκόμη δέ, ἐπειδή προέρχονται ὅλες ἀπό τήν ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα, τῆς προκαλοῦν συχνά (τῆς Δημοτικῆς) στομαχικές διαταραχές καί ἔντονες ἡμικρανίες, μέ ἀποτέλεσμα νά μή ἔχη ἤρεμον ὕπνο....

Ἄς φαντασθοῦμε τέλος πόσον πτωχή καί ἀγνώριστη θά καταντοῦσε σ' ἀλήθεια ἡ γλῶσσα, ἐάν κάποιοι μᾶς ὑπεχρέωναν νά διαγράψουμε τίς προθέσεις ἀπό τό λεξιλόγιό μας. Ἀλλοίμονό μας τότε! θά ὠδηγοῦμεθα ἀναντιρρήτως σέ πολιτιστική κατάρρευσι.

Εἰς πεῖσμα ἐν τούτοις τῆς διανοητικῆς σαθρότητος τῶν ψευδελλήνων, ἐμεῖς δέν πρόκειται νά τίς ἀγνοήσουμε ποτέ καί νά τίς θέσουμε στό περιθώριο, ἐφ' ὅσον

χρόνον ἢ Γῆ θά συνεχίξει τὴν περὶ τὸν Ἥλιον τροχιά της.

Ἡ χρῆσις τῆς προθέσεως «διά»

Ἐδῶ θά εὐρεθοῦμε ἐνώπιον μίας τεραστίας ἀνακολουθίας, ἐάν ἀνατρέξουμε στή σύνθεσι λέξεων μέ τὴν πρόθεσι **διά**, διότι, ἐνῶ δέχονται οἱ ἄμοιροι γλωσσικῆς παιδείας τὴν ὑπαρξι τόσων καί τόσων ἐν συνθέσει λέξεων, δέν κάνουν κἄν λόγο, ὅτι ἡ πρόθεσις **διά** εὐρίσκεται «ἐν ζωῇ» καί διαδραματίζει καί ἐκτός συνθέσεως (καί μόνη δηλαδή) τὸν σπουδαῖο ρόλο πού τῆς ἔχει ἀναθέσει ἡ Μητέρα Γλῶσσα.

Π.χ. *Διά μέσου, διά πυρός καί σιδήρου, διά βίου, ἦλθε διά ξηρᾶς, διά τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, δι' ὀλίγων, διά βραχέων, διά μακρῶν, διά μιᾶς, διά παντός, διά τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων κ.λπ.*

«Γιά» ἢ πρόθεσις «διά» στή Δημοτική

Ἀξιοπρόσεκτα εἶναι τά κάτωθι παραδείγματα.

Ἡ λέξις **διαγωγή** εἶναι ὡς γνωστόν σύνθετη, μέ πρῶτο συνθετικό της τὴν πρόθεσι **διά** καί δεύτερο τή λέξι **ἀγωγή**. Ἐάν ἐδῶ ἠθέλαμε βρεθῆ στήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιήσουμε τὴν ἀντίστοιχη πρόθεσι τῆς Δημοτικῆς, δηλαδή τὴν **για**, θά προέκυπτε ὁ κωμικός τύπος **γιαγωγή**, ὁ ὁποῖος τυγχάνει ἐν τούτοις ἀνύπαρκτος!

Καθ' ὅμοιον τρόπον θά εἶχαμε:

για - γνωσις	ἀντί	διά - γνωσις
για - γραφή	»	δια - γραφή
για - δρομος	»	διά - δρομος
για - ζύγιο	»	δια - ζύγιο
για - θεσις	»	διά - θεσις
για - θήκη	»	δια - θήκη
για - κοπή	»	δια - κοπή
για - κοσμος	»	διά - κοσμος
για - αἴσθησις = γι - αἴσθησις	»	διά - αἴσθησις = δι - αἴσθησις
για - εἴσδυσις = γι - εἴσδυσις	»	διά - εἴσδυσις = δι - εἴσδυσις
για - ἐξαγωγή = γι - ἐξαγωγή	»	διά - ἐξαγωγή = δι - ἐξαγωγή
κ.λπ.		

Συγγνώμη (σύν + γνώμη) καί ἐσφαλμένως συγγώμη

Υποστηρίζεται από πολλούς, ότι η λέξις **συγγνώμη** θά πρέπει νά προφέρεται ὡς **συγνώμη**. Παραγνωρίζουν ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἔρχονται σέ ἀντίθεσι πρὸς βασικόν κανόνα τῆς Γραμματικῆς, ὁ ὁποῖος λέει, ὅτι τό γράμμα **ν**, ὡς τελευταῖο γράμμα μίας λέξεως (προκειμένου περὶ συνθέτων λέξεων) ἀφομοιώνεται πρὸς τό πρῶτο τῆς ἐπομένης λέξεως, ὅταν αὐτό εἶναι τό **γ**. Δηλαδή:

σύν + γνώμη	=	συγγνώμη
σύν + γένος	=	συγγενής
σύν + γραφή	=	συγγραφή
σύν + γράμμα	=	σύγγραμμα
σύν + γνωστός	=	συγγνωστός
σύν + γραφεύς	=	συγγραφεύς κ.λπ.

Ὅμοίως:

ἐν + γάμος	=	ἐγγαμος
ἐν + γένος	=	ἐγγενής
ἐν + γόνος	=	ἐγγονος
ἐν + γραφή	=	ἐγγραφή
ἐν + γράφω	=	ἐγγράφω
ἐν + γράμματα	=	ἐγγράμματος κ.λπ.

Ἀκόμη:

πάλιν + γένεσις	=	παλιγγενεσία κ.ἄ.
-----------------	---	-------------------

Ὁ ρόλος τῶν προθέσεων

Τήν σπουδαιότητα τοῦ ρόλου τῶν προθέσεων θά προσπαθήσουμε νά κάμουμε κατανοητή μέ τήν παράθεσι ὀλίγων παραδειγμάτων πού ἀκολουθοῦν.

1. Τό ρῆμα βάλλω καί τό παράγωγό του (ἢ) βολή ἐν συνθέσει μέ προθέσεις:

<u>Προθέσεις</u>		<u>Ρῆμα</u>	=	<u>Σύνθ. ρήματα</u>	<u>Σύνθ. οὐσιαστικά</u>
ἐν	+	βάλλω	=	ἐμβάλλω	ἐμβολή
εἰς	+	»	=	εἰσβάλλω	εἰσβολή
ἐκ (ἢ ἐξ)	+	»	=	ἐκβάλλω	ἐκβολή
σύν	+	»	=	συμβάλλω	συμβολή
πρός	+	»	=	προσβάλλω	προσβολή

πρό	+	»	=	προβάλλω	προβολή
ἀνά	+	»	=	ἀναβάλλω	ἀναβολή
διά	+	»	=	διαβάλλω	διαβολή
κατά	+	»	=	καταβάλλω	καταβολή
μετά	+	»	=	μεταβάλλω	μεταβολή
παρά	+	»	=	παραβάλλω	παραβολή
περί	+	»	=	περιβάλλω	περιβολή
ἀντί	+	»	=	ἀντιβάλλω	ἀντιβολή
ἀμφί	+	»	=	ἀμφιβάλλω	ἀμφιβολία
ἀπό	+	»	=	ἀποβάλλω	ἀποβολή
ἐπί	+	»	=	ἐπιβάλλω	ἐπιβολή
ὑπό	+	»	=	ὑποβάλλω	ὑποβολή
ὑπέρ	+	»	=	ὑπερβάλλω	ὑπερβολή

α) Βολή ἢ πρᾶξις τοῦ βάλλω, ἐκσφενδόνις, ρίψιμο.

β) Ἀπό τό ρῆμα ἀμφιβάλλω τό ἀντίστοιχο οὐσιαστικό εἶναι ἀμφιβολία.

2. Δίδουμε κατωτέρω ὠρισμένα σχετικά παραδείγματα, χωρίς νά ἐπεκταθοῦμε περισσότερο, διότι οἱ λέξεις πού προέρχονται ἀπό τά ἀνωτέρω ρῆματα εἶναι πάρα πολλές. Εἶναι:

α) **Ὀνόματα οὐσιαστικά** ὅπως ἡ βολή καί ἐν συνθέσει μέ ὅλες τίς προθέσεις (ἐμβολή, ἀναβολή κ.λπ.).

Ἐπίσης ἀναβλητικότητα, ἐπιβλητικότητα, ἐμβόλιο, ἔμβολο, παράβολο, σύμβολο κ.λπ.

β) **Ἐπίθετα** ἀμφίβολος, ἀναβλητικός, ἀναβλητέος, ἐμβόλιμος, μεταβλητός, παραβλητός κ.λπ.

γ) **Μετοχές ἐνεστώτος ἐνεργητικῆς φωνῆς** βάλλων, -ουσα, -ον, καί ἐν συνθέσει ἐπιβάλλων, ὑπερβάλλων κ.λπ.

δ) **Μετοχές ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β'** βαλών, -οῦσα, -όν καί ἐν συνθέσει εἰσβαλών, καταβαλών κ.λπ.

ε) **Μετοχές ἐνεστώτος μέσης καί παθητικῆς φωνῆς** βαλλόμενος, -μένη, -μενον καί ἐν συνθέσει συμβαλλόμενος, ἐπιβαλλόμενος κ.λπ.

στ) **Μετοχές παθητικοῦ ἀορίστου** βληθεῖς, -εῖσα, -έν καί ἐν συνθέσει ἀναβληθεῖς, ὑποβληθεῖς κ.λπ.

3. Σχηματισμός λέξεων ἀπό τή σύνθεσι τῶν προθέσεων **κατά, μετά, ἀντί, ἀπό, ἐπί** καί **ὑπό**, μέ δασυνόμενες λέξεις:

ἐπί	+	ὁδός	=	ἔφοδος
κατά	+	ὁδός	=	κάθοδος
μετά	+	ὁδός	=	μέθοδος

μετά	+	ἐπόμενος	=	μεθεπόμενος
ἀντί	+	ἴσταμαι	=	ἀνθίσταμαι
ἀπό	+	ὀρισμός	=	ἀφορισμός
ἐπί	+	ἡμερίς	=	ἐφημερίς
ἐπί	+	ὄρμῳ	=	ἐφορμῳ
ὑπό	+	ἀρπάζω	=	ὑφαρπάζω
ὑπό	+	ἥλιος	=	ὑφήλιος
κ.λπ.				

4. Οἱ ἴδιες προθέσεις ὡς ἄνω ἀκολουθούμενες ἀπό δασυνόμενες λέξεις, χωρὶς νά συντίθενται σέ μία λέξι:

ἀπό	+	ἐνός	=	ἀφ' ἐνός (μέν)
ἀπό	+	ἐτέρου	=	ἀφ' ἐτέρου (δέ)
ἐπί	+	ὄπλου	=	ἐφ' ὄπλου (λόγχη)
ἐπί	+	ὅσον	=	ἐφ' ὅσον (χρόνον)
κατά	+	ὅσον	=	καθ' ὅσον (γνωρίζω)
κατά	+	ἐκάστην	=	καθ' ἐκάστην (ἡμέραν)
ἐπί	+	ὅλης	=	ἐφ' ὅλης (τῆς ὕλης)
μετά	+	ὑπολήψεως	=	μεθ' ὑπολήψεως (βαθείας)
ὑπό	+	ὑμῶν	=	ὑφ' ὑμῶν (ὑποδειχθέντα)
κατά	+	ὕλην	=	καθ' ὕλην (ἀρμόδιος)
κατά	+	ὑπαγόρευσιν	=	καθ' ὑπαγόρευσιν (ἐπιστολή)
ἐπί	+	ἐνός	=	ἐφ' ἐνός (ζυγοῦ)
κατά	+	ὑπόδειξιν	=	καθ' ὑπόδειξιν (δική σας)
κατά	+	ὑπέρβασιν	=	καθ' ὑπέρβασιν (καθήκοντος)
μετά	+	ἡμῶν	=	μεθ' ἡμῶν (ὁ Θεός)
ἀπό	+	ὑψηλοῦ	=	ἀφ' ὑψηλοῦ (τούς βλέπει ὅλους)
ὑπό	+	οἰανδήποτε	=	ὑφ' οἰανδήποτε (μορφήν)
ἀπό	+	ὅτου	=	ἀφ' ὅτου (ἐπανῆλθε)
ἀπό	+	ῆς	=	ἀφ' ῆς (στιγμῆς)
ἐπί	+	ὀλοκλήρου	=	ἐφ' ὀλοκλήρου (τοῦ ποσοῦ)
κατά	+	ὅμοιον	=	καθ' ὅμοιον (τρόπον)
ἀντί	+	ὑμῶν	=	ἀνθ' ὑμῶν (ὀρισθέντες)
κ.λπ.				

Ἐπιρρήματα

Συνήθη ἀλλοιωμένα ἐπιρρήματα

Χωρίς έκτεταμένα σχόλια αναφερόμεθα κατωτέρω σέ ώρισμένα επιρρήματα, όπως απαντώνται, εκτός από τον προφορικό, και στον γραπτό μας λόγο.

Ἄς τά ἰδοῦμε:

Ἐχθές, ἐχτές, χτές και κτές, ἀντί τοῦ ὀρθοῦ χθές.

Ἐπίσης λέγεται χτεσινός ὁ χθεσινός, ἀλλά δέν συνηθίζεται καί ὡς ἐχθεσινός, κτεσινός ἢ ἐκτεσινός.

Ἔνωρίς ἀντί ἐνωρίς (ἐν + ὥρα)

Ἐφέτος καί **Ἐφέτο** ἀντί ἐφέτος (ἐπί + ἔτος = ἐπ' ἔτος = ἐφέτος) κατ' ἐξαίρεσιν ἀπό τόν κανόνα, ἀφοῦ ἡ λέξις ἔτος δέν δασύνεται.

Ἐμπρός ἀντί ἐμπρός καί **ἐμπροστινός** (ἐκ τοῦ ἐμπροστά) ὁ ἐμπρόσθιος, ἀλλά τά ἐμπροσθεν, ἐμπρόσθιος, ἐμπροσθογεμής, ἐμπροσθοφυλακή, δέν λέγονται Ἐμπρόσθεν, Ἐμπρόσθιος, Ἐμπροσθογεμής, Ἐμπροσθοφυλακή.

Ἐπάνω ἀντί ἐπάνω (ἐπί + ἄνω)

Ἐπάνου ἀντί ἐπάνω

Ἀπάνου ἀντί ἐπάνω (ἀπό τά ἀπό + ἄνου;)

Παραπάνου ἀντί παραπάνω

Χάμου ἀντί χαμαί ἢ χάμω

Κάτου ἀντί κάτω· τά παράγωγά του θά μεταμορφωθοῦν εἰς κάτουθεν, κάτουθι, κατουτέρω, κατούτερος, ἀντί τῶν ὀρθῶν κάτωθεν, κάτωθι, κατωτέρω, κατώτερος;

Ἐδῶ ἀντί ἐδῶ

Ἐκεῖ ἀντί ἐκεῖ

Ἐπ' οὐδενί ἀντί ἐπ' οὐδενί λόγῳ (Ἐπ' οὐδενί λόγῳ· ἐπιρρηματική φράσις πού σημαίνει: κατ' οὐδένα λόγον, οὐδόλως, μέ κανένα τρόπον). Τό ἐπ' οὐδενί εἶναι τοῦ σλαυικοῦ mbase = ἴσως)

Ἐπ' οὐδενί ἀντί ἐπ' οὐδενί λόγῳ. (Ἐπ' οὐδενί λόγῳ· ἐπιρρηματική φράσις πού σημαίνει: κατ' οὐδένα λόγον, οὐδόλως, μέ κανένα τρόπον). Τό ἐπ' οὐδενί εἶναι

φράσις ἔλλιπής καί δέν ἀποδίδει τό νοούμενον. Δέν σημαίνει μέ ἄλλα λόγια τίποτε.

ἔτσι ὥστε (= οὕτως ὥστε, εἰς τρόπον ὥστε)

Ἡ κακόηχη καί ἄχρωμη λέξις **ἔτσι** ἔχει εἰσβάλει γιά τά καλά στή ζωή μας, σέ τέτοιο μάλιστα βαθμό, ὥστε παρουσιαστές ραδιοφωνικῶν καί τηλεοπτικῶν προγραμμάτων, ὡς καί οἱ ἐμφανιζόμενοι συχνά σέ ἐκπομπές μέσω τῶν σταθμῶν, νά παρασύρονται πολλές φορές ἐν τῇ ρύμη τοῦ λόγου καί νά χρησιμοποιοῦν τήν ἐπιρρηματική φράσι «οὕτως ὥστε», ὅπως εἶχαν μάθει ὅλα τά χρόνια τῶν δεκαετιῶν πού ἔχουν προηγηθῆ, ἀλλά μετά ἀπό δύο ἢ τρία δευτερόλεπτα, ὅταν ἀνακτοῦν τόν «ἔλεγχο» τοῦ ἑαυτοῦ τους, τήν διορθώνουν ἀμέσως εἰς «ἔτσι ὥστε», ἐπειδή φοβοῦνται μή τυχόν κατηγορηθοῦν, ὅτι τούς διέπουν φασιστικές ἀντιλήψεις καί ιδέες, λόγω τοῦ ὅτι ὁμιλοῦν ἐλληνικά!

Σημειώνουμε ἐπί τῇ εὐκαιρία, ὅτι ἡ ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα δέν συμπεριελάμβανε στή φθογγολογική της φαρέτρα τούς **βαρβαρικούς φθόγγους τσ καί τζ**.

Λοιπά ἐπιρρήματα

Παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ καί τά κάτωθι ἰδιότυπα, ὅπως τά ἔχει διαμορφώσει ἡ ἀπαιδευσία καί ἡ ἀμάθεια πολλῶν λαϊκῶν τάξεων ἀπό παλαιότερους χρόνους, ὅπως:

ποτές (ἀντί τοῦ ὀρθοῦ ποτέ)

κάποτες (κάποτε)

τότες (τότε)

τότενες (τότε)

τάχατε(ς) καί τάχατι(ς) (τάχα)

πάλε (πάλι)

ἐδώθενε(ς) (ἀπό ἐδῶ)

ἐκεῖθενε(ς) (ἀπό ἐκεῖ)

εὐτούθενε(ς) (ἀπό εὐτού, ἀπό αὐτοῦ)

καταδώθενε(ς) (πρός τά ἐδῶ)

κατακεῖθενε(ς) (πρός τά ἐκεῖ)

καταυτούθενε(ς) (πρός τά εὐτού, πρὸς τά αὐτοῦ)

ἐδῶ πά (ἐδῶ ἀκριβῶς)

ἐδεκεῖ (ἐκεῖ ἀκριβῶς)

ἐδωπάλια (ἐδῶ κοντά)

ἐδεκεῖλια (ἐκεῖ κοντά)

παραπανούλια (λίγο πιό επάνω)

παρακατούλια (λίγο πιό κάτω)

Ἐπιρρήματα λήγοντα εἰς -ως

Τόν τελευταῖο κακό μας καιρό παριστάμεθα μάρτυρες καί ενός ἄλλου φαινομένου. Πολλοί συνηθίζουν νά «βιάζονται» ἐπιρρήματα λήγοντα εἰς **-ως** καί νά τά ὑποχρεώνουν σέ «πλαστική ἐπέμβασι», ὥστε νά ἀλλάξουν μορφή, μέ τήν προσθήκη τῆς καταλήξεως **-α** στή θέσι τῆς προτέρας.

Π.χ. ἔχουν μετατρέψει:

τό	εἰλικρινῶς	εἰς	εἰλικρινά
»	ἐνδεχομένως	»	ἐνδεχόμενα
»	καθέτως	»	κάθετα
»	καθημερινῶς	»	καθημερινά
»	ὀριζοντίως	»	ὀριζόντια
»	ὀριστικῶς	»	ὀριστικά
»	πιθανῶς	»	πιθανά
»	πραγματικῶς	»	πραγματικά
»	προηγουμένως	»	προηγούμενα
»	ταυτοχρόνως	»	ταυτόχρονα

κ.λπ.

Παρακάτω ὁμως, ἐκεῖ ὅπου τά ἐπιρρήματα δέν ὑποκύπτουν στίς ὀρεξίεις τους, πῶς θά εἰποῦν:

τό	ἀεροπορικῶς;	(Μήπως	ἀεροπορικά;)
»	ἀεροστεγῶς;	(»	ἀεροστεγά;)
»	ἀκολούθως;	(»	ἀκόλουθα;)
»	ἀληθῶς;	(»	ἀληθά;)
»	ἀτμοπλοϊκῶς;	(»	ἀτμοπλοϊκά;)
»	διαρκῶς;	(»	διαρκά;)
»	ἐνστικτωδῶς;	(»	ἐνστικτωδά;)
»	ἐντελῶς;	(»	ἐντελά;)
»	ἐπομένως;	(»	ἐπόμενα;)
»	ἐτησίως;	(»	ἐτήσια;)
»	εὐπρεπῶς;	(»	εὐπρεπά;)
»	κακῶς;	(»	κακά;)
»	λυσσωδῶς;	(»	λυσσωδά;)
»	ὀδικῶς;	(»	ὀδικά;)
»	ὀλοσχερῶς;	(»	ὀλοσχερά;)

»	ὁμοίως;	(»	ὅμοια;)
»	παρεπιπτόντως;	(»	παρεπίπτοντα;)
»	παταγωδῶς;	(»	παταγωδά;)
»	πλημμελῶς;	(»	πλημμελά;)
»	πομπωδῶς;	(»	πομπωδά;)
»	πυρετωδῶς;	(»	πυρετωδά;)
»	σαφῶς;	(»	σαφά;)
»	σιδηροδρομικῶς;	(»	σιδηροδρομικά;)
»	στοιχειωδῶς;	(»	στοιχειωδά;)
»	συγχρόνως;	(»	σύγχρονα;)
»	συναφῶς;	(»	συναφά;)
»	συνεπῶς;	(»	συνεπά;)
»	συνεχῶς;	(»	συνεχά;)
»	ὡσαύτως;	(»	ὡσαύτα;)

κ.λπ. κ.λπ.

Σύνδεσμοι καί μόρια

Σά' καί **σάν** (σύνδεσμος καί μόριο) ἀντί ὡσάν, ἐκ τοῦ ὡσεῖ (ὡς + εἶ = ὡς ἔάν = ὡς ἄν = σάν = σά!)

Πολύ περιπετειώδης μετασχηματισμός!...

Δέ' ἀντί δέν (μόριο ἀρνητικό κατ' ἀποκοπήν ἐκ τοῦ οὐδέν). Ἀνάλογα μέ τόν τύπο τοῦ ρήματος πού ἀκολουθεῖ, προφέρεται ἄλλοτε ὡς δέν (δέν ἐπείγομαι, δέν εἶδα, δέν κυκλοφορῶ, δέν πιστεύω, δέν τίθεται θέμα) καί ἄλλοτε ἐν τῇ ρύμη τοῦ λόγου - κακῶς - ὡς δέ (δέ γνωρίζω, δέ δικαιολογεῖσαι, δέ θέλω, δέ μέ νοιάζει).

Παρά ταῦτα ὀφείλουμε νά μή παρασυρῶμεθα καί νά χρησιμοποιοῦμε μόνον τόν τύπο **δέν** σέ ὅλες τίς περιπτώσεις ἀδιακρίτως.

Ἐπειδής ἀντί ἐπειδή (σύνδεσμος αἰτιολογικός).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Κανόνας: «Μίλα ὅπως γράφεις»

Αὐτά εἶναι ἐν ὀλίγοις τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀνοχῆς ἔναντι ἐκείνων, πού καλλιεργοῦν ἀνεξέλεγκτοι τή σύγχυσι καί ὀδηγοῦν στόν Γολγοθά της τῆ γλώσσα τῆς ἀξεπέραστης λογικῆς διαύγειας καί τοῦ πολιτισμοῦ.

Δίδεται δέ ἡ ἐντύπωση, ὅτι ὑπάρχει ἄριστος συντονισμός δράσεως καί ἐπιλογή τῶν μέσων πρὸς ἀποδυνάμωσι τῶν ἰσχυρῶν ἐρεισμάτων τῆς γλώσσας, μεταξὺ τῶν ὁποίων (μέσων) εἶναι καί ἡ γενομένη πρότασις, ὑποδειχθεῖσα μᾶλλον ἀπό ξένο κέντρο ἐξουσίας, ἡ ὁποία συνοψίζεται στόν κανόνα «Γράφε ὅπως μιλάς» (Ἰδέ καί σελίδες 13-14).

Αὐτόν τόν ...κανόνα ἐμεῖς, ὅπως ἔχουμε προείπει, τόν ἀγνοοῦμε ὡς ἀστεῖο καί ἐπικίνδυνο καί τόν ἀντιστρέφουμε, δίνοντάς του τό σχῆμα «Μίλα ὅπως γράφεις», ἐν πλήρει συνειδήσει τοῦ θετικοῦ ρόλου, πού μέλλει νά διαδραματίσῃ στήν ἀβίαστη ἐξέλιξι τῆς γλώσσας τῆς δικῆς μας γλώσσας τῆς γλώσσας τοῦ καθενός μας.

Καί ἄς μή ξεχνᾶμε κι' ἄλλον ἓνα κανόνα: «Χρησιμοποίησε σωστά τὰ λόγια σου, λέξι πρὸς λέξι»

Δέν εἶναι ἐπ' οὐδενί λόγῳ κατακριτέο, ἂν εἰπῆς τό «ἔξοδεύω» ἐξοδεύω καί τή «ἔβδομάδα» ἐβδομάδα.

Οἱ ἀκρότητες τῆς Δημοτικῆς

Μέχρις ἐδῶ ἀσχοληθήκαμε μέ περιπτώσεις γλωσσικῶν ἀνακολουθιῶν. Ἐν συνεχείᾳ θά ἀναφεροῦμε ἐνδεικτικῶς μόνον, χωρίς νά ἐξαντλήσουμε δηλαδή τό θέμα, στίς τερατόμορφες ἀκρότητες τῆς Δημοτικῆς, πού ἀνέρχονται σέ ἀπροσδιόριστο πολύ μέγαν ἀριθμό καί συνθέτουν θλιβερῆν εἰκόνα, μοναδική ἴσως μεταξὺ τῶν γλωσσῶν ὄλων τῶν λαῶν τῆς Ἰνδίας.

Στόν χῶρο τῶν ἀκροτήτων αὐτῶν κινοῦνται ἄτομα μέ περίεργη νοοτροπία, πού τὰ χαρακτηρίζει ἔλλειψις πνευματικῆς ἰσορροπίας, ὡς καί μηδενική προσωπική ἀκτινοβολία, μέ συνέπεια νά μή χαίρουν ἐκτιμῆσεως καί νά μή τυγχάνουν γενικώτερης ἀποδοχῆς.

Δέν θά ἦταν ὑπερβολή νά εἰποῦμε, ὅτι ἐκπλήσσονται καί ἐξοργίζονται συγχρόνως πολλοί ἐκ τῶν Ἑλλήνων, πού διαθέτουν ἔστω καί περιορισμένην ἰκανότητα ὀρθῆς κρίσεως, ὅταν διαπιστώνουν ὅτι ἔχει ἐκλείψει στίς ἡμέρες μας ἡ αἴσθησις τοῦ συνειρμοῦ (= τῆς λογικῆς σχέσεως) τόσον τῶν τύπων μεταξὺ τους,

ὅσον καί τῶν ἐννοιῶν.

Ὅντως δοκιμάζονται οἱ αἰσθήσεις μας τῆς ἀκοῆς καί τῆς ὁράσεως, μέ τά παράδοξα τῶν ἀκροτήτων, οἱ ὁποῖες ἐκτείνονται ἀπό σοβαρά γραμματικά λάθη, «κακοποιημένες» λέξεις, ἀσυνάρτητες ἐκφράσεις, ἕως ἀσυνταξίες καί ἀνοησίες, πού ἀντιμετωπίζουμε σέ κάθε βῆμα μας στό κοινωνικό μας περιβάλλον καί κατ' ἰδίαν ὀπωσδήποτε, καθώς καί τόσες ἄλλες, πού ἐν ἀφθονία μᾶς «προσφέρουν» πολύ συχνά – δωρεάν! – ὁ Τύπος, ἡ Τηλεόρασις καί τό Ραδιόφωνο.

Χωρίς ἀμφιβολία ἡ ἐκτενής παρουσιάσις τους, θά ἔδινε τήν δυνατότητα, ἀκόμη καί σέ ὅσους δέν ἔχουν ὠλοκληρημένη εἰκόνα τῶν τραυμάτων πού ἔχει ὑποστῆ ἡ Μητέρα γλῶσσα, νά ...ἀπολαύσουν τήν «ὁμορφιά» τῆς ἀθλιότητος, ὅπως ἐμφανίζεται σέ ὄλο της τό εὖρος τῆς ἀθλιότητος ἐκείνης, πού ἐκβράζεται ἀπό τά νοσηρά κρανία τῶν ψευδοειδημόνων καί τῶν κομπλεξικῶν.

Εἶναι δέ ὅλα τόσον φαιδρά καί ἀσυνάρτητα, ὥστε φθάνει κανεῖς σέ σημεῖο νά ὑποθέσῃ, ὅτι μεγάλο μέρος αὐτῶν ἔχει ἐπινοηθῆ ἢ ἐπινοεῖται ἀπό κάποιους «πονηροῦς» πού τό διασκεδάζουν, «κάνοντάς μας πλάκα» κατά τό κοινῶς λεγόμενον.

Ὅπως ἐν τούτοις καί νά ἔχη τό πρᾶγμα, ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει, εἶναι νά περιορισθοῦν ἢ νά ἐκλείψουν παρόμοιες ἀπρέπειες, γιά νά μή λησμονήσουμε τή γλῶσσα μας καί νά μή καταλήξουμε νά γίνουμε καί ἐμεῖς ἄλλοι **Ποσειδωνιᾶτες**. (Ἰδέ τελευταῖο κεφάλαιο ὑπό τόν αὐτό τίτλο).

Μία ἀμυδρά «γεῦσι» τῶν ἀκροτήτων προσφέρουν οἱ ἀκόλουθες ἐκφράσεις, πέραν τῶν χιλιάδων ἄλλων, πού «κοσμοῦν» τόν πεπτωκότα (= τόν ἔχοντα καταρρεύσει) σύγχρονο ἐλληνικό λόγο.

Ἡ συλλογή τους – σημειώνουμε – ἔχει γίνει ἀποκλειστικῶς ἀπό τά ἔντυπα μέσα ἀν-ἐνημερώσεως...

Παραδείγματα

Ἔχουμε λοιπόν:

- ἐθνικοί ὁδοί, ἀντί (τοῦ ὀρθοῦ) ἐθνικές ὁδοί
- τό ιδεώδη νομοσχέδιο, ἀντί τό ιδεῶδες νομοσχέδιο
- τόν πᾶσα τυχῶν, ἀντί τόν πάντα τυχόντα
- ἡ ἀναπληρωτής ὑπουργός, ἀντί ἡ ἀναπληρώτρια ὑπουργός
- οἱ ἐπί κεφαλεῖς, ἀντί οἱ ἐπί κεφαλῆς
- τῶν κρατούντων καιρικῶν συνθηκῶν, ἀντί τῶν κρατουσῶν καιρικῶν συνθηκῶν
- τῶν ὑπαρχουσῶν τοιχωμάτων, ἀντί τῶν ὑπαρχόντων τοιχωμάτων
- τῶν ὑπάρχουσων ἐγκαταστάσεων, ἀντί τῶν ὑπαρχουσῶν ἐγκαταστάσεων
- βοηθοῦντος τῆς στάχτης τοῦ ἠφαιστείου, ἀντί βοηθούσης τῆς στάχτης τοῦ ἠφαιστείου
- τήν νεοεκλεγέντα Καγκελλάριο, ἀντί τήν νεοεκλεγεῖσα Καγκελλάριο

- ἡ τριμελής ἐπιτροπή, ἀντί ἡ τριμελῆς ἐπιτροπή
- τοῦ δευτέρου παγκόσμιου πόλεμου, ἀντί τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου
- ἄν περιπτώσει καί, ἀντί ἐν ἡ περιπτώσει ἡ εἰς περίπτωσιν κατὰ τήν ὁποίαν...
- ἄν περίπτωσι καί, ἀντί σέ περίπτωσι κατὰ τήν ὁποία....
- ἀξιοπρεπῆς ὄρους, ἀντί ἀξιοπρεπεῖς ὄρους
- τοῦ βαρέου ὕδατος, ἀντί τοῦ βαρέος ὕδατος
- μέ κόντρα ἄνεμο, ἀντί μέ ἀντίθετον ἄνεμο
- ἡ Α.Ε.Κ. εἶναι πρωτοπόρη, ἀντί ἡ Α.Ε.Κ. εἶναι πρωτοπόρος
- γιά λογαριασμό ὁλονῶν μας, ἀντί γιά λογαριασμό ὄλων μας
- τῆς 117ᾶς πτέρυγας μάχης, ἀντί τῆς 117ης πτέρυγας μάχης
- ὑπέρ τῆς ἀπαγόρευσης τῆς ταινίας, ἀντί ὑπέρ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ταινίας
- τῆς Ἀνατολικῆς Μεσόγειος, ἀντί τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου
- αὐτά τά φτιάξαμε γιά πάрту μας, ἀντί αὐτά τά φτιάξαμε γιά λογαριασμό μας
- νά ἀναπνέψουν οἱ ἄνθρωποι, ἀντί νά ἀναπνεύσουν οἱ ἄνθρωποι
- τό ἄλλο ἦταν τριῶν χρονῶν, ἀντί τό ἄλλο ἦταν τριῶν χρόνων
- ὁ πύργος τῶν πρίγκηπων, ἀντί ὁ πύργος τῶν πριγκήπων
- σεισμός τέσσερα κόμμα δύο βαθμῶν, ἀντί σεισμός τεσσάρων κόμμα δύο βαθμῶν
- ἔλαβαν μέρος σαράντα ἓνα ἀναβάτες, ἀντί ἔλαβαν μέρος σαράντα ἓνας ἀναβάτες
- ἡ μεγάλη διεθνή ἐπιτυχία, ἀντί ἡ μεγάλη διεθνῆς ἐπιτυχία
- τήν ἔκτιση τοῦ ἡμῖσι τῆς ποινῆς του, ἀντί τήν ἔκτιση τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς του
- «βέτο» τῆς Ἑλλάδας (δύο φορές), ἀντί «βέτο» τῆς Ἑλλάδας
- τήν Χάρις Ἀλεξίου, ἀντί τήν Χάρι Ἀλεξίου
- τῆς Ἄννας Βύσσης, ἀντί τῆς Ἄννας Βύσση
- τήν Ἄλκηστις Πρωτοψάλτη, ἀντί τήν Ἄλκηστι Πρωτοψάλτη
- τήν θεά Ἄρτεμις, ἀντί τήν θεά Ἄρτεμι
- ἦταν ἐμφανῆς οἱ κηλίδες αἵματος, ἀντί ἦσαν ἐμφανεῖς οἱ κηλίδες αἵματος
- ἡ ἐλλιπή βλάστηση ἀπό τίς πυρκαγιές, ἀντί ἡ ἐλλιπῆς βλάστηση ἀπό τίς πυρκαγιές
- ἡ ἀνεπαρκῆ ἐνημέρωση τῶν πολιτῶν, ἀντί ἡ ἀνεπαρκῆς ἐνημέρωση τῶν πολιτῶν
- εἶτε μακροπρόθεσμα εἶτε μικροπρόθεσμα, ἀντί εἶτε μακροπρόθεσμα εἶτε βραχυπρόθεσμα
- μέ ἀφορμή προσφάτων δημοσιευμάτων, ἀντί μέ ἀφορμή πρόσφατα δημοσιεύματα
- μεγάλη ποσότητα νωπό κρέας, ἀντί μεγάλη ποσότητα νωποῦ κρέατος
- εἶναι σήμερα τριάντα ἓνα χρονῶν, ἀντί εἶναι σήμερα τριάντα ἑνός χρόνων
- τή σοσιαλδημοκρατία πού διακηρύχνει, ἀντί τή σοσιαλδημοκρατία πού

διακηρύσσει

- ὅσοι κατατάγονται στό στρατό, ἀντί ὅσοι κατατάσσονται στό στρατό
- δαπάνη ὕψους 8.000.000 δολλάρια, ἀντί δαπάνη ὕψους 8.000.000 δολλαρίων
- σέ εἰσόβια κάθειρξη, ἀντί σέ ἰσόβιο κάθειρξη
- ἐπ' οὐδενί λόγῳ, ἀντί ἐπ' οὐδενί λόγῳ
- αὐτό τό γεγονό, ἀντί αὐτό τό γεγονός
- δέκα βαθμοί ὑπό τοῦ μηδενός, ἀντί δέκα βαθμοί ὑπό τό μηδέν ἢ κάτω τοῦ μηδενός
- τριάντα βαθμοί ἄνωθεν τοῦ μηδενός, ἀντί τριάντα βαθμοί ἄνω τοῦ μηδενός ἢ ὑπέρ τό μηδέν
- μία σειρά ἔργα, ἀντί μία σειρά ἔργων
- σέ ὑψόμετρο χίλια μέτρα, ἀντί σέ ὑψόμετρο χιλίων μέτρων
- μέ ταχύτητα ἐξήντα χιλιόμετρα τήν ὥρα, ἀντί μέ ταχύτητα ἐξήντα χιλιομέτρων τήν ὥρα
- ἡ πλήρη διαδρομή, ἀντί ἡ πλήρης διαδρομή
- ἴσος πρὸς ἴσος, ἀντί ἴσος πρὸς ἴσον
- ὁ πᾶσα εἷς, ἀντί ὁ πᾶς εἷς
- ἐναντίον τί;, ἀντί ἐναντίον τίνος;
- στήν ὁδός Ἐρμοῦ, ἀντί στήν ὁδόν Ἐρμοῦ
- τή Πέμπτη πού πέρασε, ἀντί τήν Πέμπτη πού πέρασε
- ἐνόψη λήψεως νέων μέτρων, ἀντί ἐν ὄψει λήψεως νέων μέτρων
- ὁ αἰδεσιμώτατος πάτερ Νικόλαος, ἀντί ὁ αἰδεσιμώτατος πατήρ Νικόλαος
- τόν πατήρ Ἀντώνιο, ἀντί τόν πατέρα Ἀντώνιο
- τόν πάτερ Ἀθανάσιο, ἀντί τόν πατέρα Ἀθανάσιο
- τοῦ πάτερ Εὐσταθίου, ἀντί τοῦ πατρός (ἢ τοῦ πατέρα) Εὐσταθίου
- τό ἔτος 30 μετά Χριστοῦ, ἀντί τό ἔτος 30 μετά Χριστόν
- ὥρα 10 πρό μεσημβρίαν, ἀντί ὥρα 10 πρό μεσημβρίας
- ὥρα 7 μετά μεσημβρίας, ἀντί ὥρα 7 μετά μεσημβρίαν
- αὐτός κέκτηται τῶν προσόντων, ἀντί αὐτός κέκτηται τά προσόντα
- ἀρχῆς γενομένης (ἐσφαλμένως γιά παρόντα χρόνο), ἀντί ἀρχῆς γιγνομένης ἢ γινομένης.
- ἀρχῆς γενομένης (ἐσφαλμένως γιά μέλλοντα χρόνο), ἀντί ἀρχῆς γενησομένης

Σημείωσις: Γενομένης μετοχή ἀορίστου β' τοῦ ρήματος γίγνομαι καί γίνομαι,

καί, ἀρχῆς γενομένης = κάμνοντας ἀρχή (ἀπό...), σέ παρελθόντα ἐννοεῖται χρόνο, ὅπως σημαίνει ἄλλωστε ἡ φράσις, δηλαδή ἀρχή πού ἔγινε, ἐπί παραδείγματι, χθές καί ὄχι ἀρχή πού γίνεται τώρα ἢ πού θά γίνη αὔριο ἢ μεθαύριο κ.λπ.

Ἄλλες περιπτώσεις

- καθήμενη 45, ὀρθίων 15 (σέ λεωφορεῖο τῶν Ἀθηνῶν), ἀντί (θέσεις) καθημένων 45, ὀρθίων 15

- διατηρείται τό ὄχημα καθαρό (σέ λεωφορεῖο τῶν Ἀθηνῶν), ἀντί διατηρεῖτε τό ὄχημα καθαρό

- ζμπρῶξετε τήν πόρτα (σέ πολυκατοικία τῶν Ἀθηνῶν), ἀντί ὠθήσατε ἢ ὠθήστε τή θύρα

Λέμε νά μή συνεχίσουμε, γιατί ἀλλιῶς δέν θά τελειώσουμε ποτέ!...

Οἱ ρίζες τοῦ κακοῦ

Σήμερα ὑπάρχουν ἐν χρήσει τρεῖς γλῶσσες: ἡ καθομιλουμένη (λαϊκή), ἡ καθαρεύουσα (λογία) καί ἡ δημοτική. (Στήν πραγματικότητα βεβαίως πρόκειται περί ιδιωμάτων καί ὄχι περί ἰδιαιτέρων γλωσσῶν).

Ἡ Καθομιλουμένη (ἢ κοινή λαϊκή), ὑπό τή σημερινή της μορφή, δέν εἶναι ἀποτέλεσμα λειτουργίας φυσικῶν νόμων. Ὅλες οἱ ἀλλοιώσεις τῶν λέξεων, τόσον οἱ τυχαῖες καί ἀνώμαλες, ὅσον καί οἱ παρουσιάζουσες ὁμοιομορφία, εἶναι συνέπεια τῆς ἀγραμματῶσύνης.

Ἡ μεγαλύτερη ἀλλοίωσις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας ἐπῆλθε, ὅπως ἔχουμε προεῖπει, κατά τούς χρόνους τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν καί ἰδίως κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.

Μετά τήν ὑπουδούλωσι στούς Τούρκους οἱ πνευματικοί ἄνδρες διέφυγαν στή Δύσι καί μετέφεραν ἐκεῖ τά φῶτα. Τό ἔθνος, παραμείναν ὑπό δουλείαν, χωρίς πνευματική ἡγεσία, χωρίς ἐκπαίδευσι, χωρίς σχολεῖα, ἐπί 400 περίπου ἔτη, κατέστη ἀγράμματον καί περιῆλθε σέ ἐσχάτη ἀπαιδευσία, ἀποκοπέν ἀπό τήν πνευματική κληρονομία τῶν προγόνων.

Ὡς ἐκ τούτων, μετά τήν ἀπελευθέρωσι ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, εἶχε διαμορφωθῆ μία μιξοβάρβαρη τουρκοελληνική γλῶσσα, ἀσύντακτη καί ἀκαλλιέργητη, πτωχή σέ ἔννοιες καί λεξιλόγιο, πού ἀνταποκρινόταν μόνο στίς καθημερινές πρακτικές ἀνάγκες μίας ἀπαιδευτῆς καί ἀναλφάβητης ἀγροτοκτηνοτροφικῆς κοινωνίας.

Βαθύτατες ἐπίσης γλωσσικές μεταβολές ἔγιναν κατά τή «σκοτεινή περίοδο» τῆς βυζαντινῆς ἐπικυριαρχίας (πού ἰσοδυναμοῦσε μέ ἀφόρητη δουλεία), ὅποτε μέ τίς συνεχεῖς ἐπιδρομές καί τίς προσωρινές, ἀλλ' ἐνίστε μακροχρόνιες ἐγκαταστάσεις Ἀράβων, Σλάβων, Βουλγάρων, ἔλαβαν χώραν μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμῶν καί ἐξαρθρώθηκε ἡ ἐκπαίδευσις.

Ὡς γνωστόν ἡ γλῶσσα εἶναι ὄργανο ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξελίσσεται μαζί μέ αὐτόν καί ὄχι ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ. Ὄταν τό ἔθνος εὐρίσκεται σέ πνευματική ἄνοδο, βελτιώνεται ἡ γλῶσσα του· πλουτίζεται τό λεξιλόγιο, ἡ σημασία τῶν λέξεων,

οί συντακτικές πλοκές, ή φρασεολογία κ.λπ. Σέ περιόδους πνευματικής παρακμής και άπαιδευσίας παρακμάζει και ή γλώσσα.

Παραθέτουμε επί τή εύκαιρία τρία περιστατικά από προσωπική μας έμπειρία, σχετικά μέ τήν άπαιδευσία.

α) Κατά τή βασική μας εκπαίδευσι στό Κέντρο Έκπαιδύσεως Νεοσυλλέκτων Καλαμάτας, ό έφεδρος λοχίας μας, ένας συμπαθέστατος και άγνός, άλλ' άγράμματος νέος από τήν Αίτωλοακαρνανία, είπε μία ήμέρα κατά τήν ώρα τής άσκήσεως βαδίσματος έν παρατάξει έντός του Κέντρου Έκπαιδύσεως: «*Η δευτέρα διμοιρία είναι δραμα δραμών*», (άντί δραμα δραμάτων).

β) Κάποια άλλη πάλι ήμέρα, ό ίδιος λοχίας, κατά τή διάρκεια του μαθήματος ρίψεως χειροβομβίδων στό πεδίο βολής, είχε είπει: «*Αυτή ή χειροβομβίδα λέγεται Μίλς 36, διότι μέχρι νά τελειοποιηθῆ, έγιναν 36 πειράγματα*», (άντί 36 πειράματα)...

γ) Άλλος έφεδρος λοχίας, αλλά Κρητικός αυτή τή φορά, σωματώδης και άγριωπός, έπλησίασε ένα άπόγευμα κάποιους στρατιώτες πού ήσαν μισοανεβασμένοι στή μάνδρα του Κέντρου και έκοίταζαν προς τά έξω τίς γυναίκες και τά κορίτσια, πού έσκαβαν στά άμπέλια τους. «*Κατεβούτε κάτω, ρέ*», τους έφώναξε, (άντί κατεβήτε κάτω, ρέ). Όμως ούτε ένας δέν έκινήθηκε από τή θέσι του, όποτε ό λοχίας επανέλαβε σέ έντονότερο ύφος: «*Κατεβούτε κάτω, ρέ, σās λέου*!» Καί όταν είδε πάλι, ότι κανένας δέν συμμορφωνόταν, «*Ε, άει χαθούτε τότε*», είπε ώργισμένος και έφυγε προς αντίθετη κατεύθυνσι.

Όσα έξεθέσαμε άνωτέρω άφορούν τήν μία όψι του νομίσματος. Στην άλλη όψι συναντάμε τίς ...«μεγάλου άναστήματος» φυσιογνωμίες τής εποχής, μέ τίς «παρεούλες» τους, οί όποτες ώργάνωσαν τήν άνθελληνική συνωμοσία, όσον άφορά τή γλώσσα, τήν όποία ώθούν έκτοτε μέ έπίμονες προσπάθειες και τρόπους βάνουσους προς τήν πλήρη διάβρωσι και έξαθλίωσί της.

Δεσπόζουσα μορφή μεταξύ αυτών είναι ό υπέρμαχος τής Δημοτικής Ψυχάρης, όπως εμφανίζεται μέσα από τό περιβόητο έργο του «*Τό Ταξίδι μου*».

Όσως δέν άξιζει τόν κόπο νά άσχολεϊται κανείς μέ τόν Ψυχάρη. Άλλ' ό Ψυχάρης είναι ό θεωρητικός του δημοτικισμού, πού ήθελε «*νά συγγυρίση*» τή γλώσσα, όπως έλεγε, και είναι εκείνος πού έδωσε μία έπιστημονικοφάνεια στό σύστημά του, γι' αυτό του χρειάζεται και του ίδιου τό σχετικό «**συγγύρισμα**».

Επιτάσσει λοιπόν έσφαλμένως ό Ψυχάρης: «*Θά πάρουμε δάσκαλο τό βαρκάρη, θά δίνουμε προσοχή στα λόγια του, θά σπουδάζουμε τή γλώσσα μας στοϋ ράφτη και στοϋ ποδηματῶ*» (!!!).

Εϋγε δάσκαλε' είσαι πολύ ...σπουδαϊός(!).

Έξ αυτών και μόνον προκύπτει άβιάστως, ότι, όταν ό Ψυχάρης άπηύθυνε τίς

συμβουλές του προς τούς συμπατριώτες του, δέν πρέπει νά εἶχε καθόλου φυσιολογική ἐπικοινωνία μέ τή φαιά οὐσία τοῦ ἐγκεφάλου του.

Ἀλλά καί τί νά εἰποῦμε γιά ἐκείνους πού ὑπεδέχθησαν τά κορακίστικα τοῦ Ψυχάρη ὡς γνησία γλῶσσα τοῦ λαοῦ καί γιά ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι καί σήμερα ἀκόμη, τόν θεωροῦν ὡς «**Δαλαϊλάμαν**» τους, τοῦ ὁποῖου οἰαδήποτε ἀνοησία θεωρεῖται ὡς ἐπιστημονική ἀλήθεια;

Ἡ ὀρθή ὁμως ἀπάντησις πρὸς τόν Ψυχάρη, ἐδόθη ἀπό τόν Σουρηϊ:

.....
*«καί ἂν ἀντί τοῦ ὕψιλον, σεῖς γράφετε τό βῆτα,
μή καινοτόμος θέλετε γιά τοῦτο νά φανῆτε.
Αὐτά τ' ἀστεῖα ὁ καθείς τά κάμνει ἐλευθέρως
καί εἰς τό ἄστυ τῶν σοφῶν κι' εἰς κάθε ἄλλο μέρος».*

Ἡ ἀκατανόητη πλάνη τοῦ Ψυχάρη καί τό νοσηρό παραλήρημά του

Περαίνοντες τήν ἀναφορά μας στόν Ψυχάρη, κρίνουμε ἀναγκαῖο νά δώσουμε τό δείγμα γραφῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἦλθε αὐτόκλητος «νά συγυρίση» τή γλῶσσα, ὡσάν νά ἐπερίμενε τόν Ψυχάρη ἢ **Ἵψηλότης της**, γιά νά δεχθῆ ἀπό ἐκεῖνον τό συγύρισμα!

Ποιά; Ἡ γλῶσσα μέ τήν καταπλήσσουσα δομή, τήν ἔξοχη εὐφωνία καί τήν ζηλευτήν ἀρτιότητα, πού στήν καθαρὰ, ἀνόθευτη μορφή της εἶναι, κατά τόν Γκαῖτε, «ὁ τελειότερος ἄθλος καί ἡ μεγαλύτερη ἐποποιΐα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος»;

Τί νά ἄλλαξε καί τί νά προσέθετε σ' αὐτήν ὁ «ἀδιάβαστος» καί ἄσχετος Ψυχάρης; Ἐκεῖνο πάντως, πού μέ βεβαιότητα ἤθελε, καταλέγοντας στή «γλῶσσα του» κάθε τερατόμορφο καί κακόηχο γλωσσικό στοιχεῖο, ἦταν: νά τήν κακοποιήση, νά τήν ἀλλοιώση, νά τήν ὑποβαθμίση καί νά τήν ἀποκόψη ἀπό τίς ρίζες της, εἰς τρόπον ὥστε νά προέκυπτε ἓνα θλιβερό καί ἀξιοθρήνητο κατασκευάσμα, ἀνάξιο λόγου ἀπό πάσης πλευρᾶς.

Ἐνα συνονθύλευμα δηλαδή παρεφθαρμένων ἐλληνικῶν λέξεων (καταλοιπῶν ἀγραμματοσύνης) ἢ ἄλλων μεταγενεστέρων τύπων, ὡς καί τῶν κακῆς ποιότητος χιλιάδων ξενικῶν (καταλοιπῶν μακροχρονίων δουλειῶν) πού χρησιμοποιοῦνται δυστυχῶς στήν ἐποχή μᾶς ἀπό λαϊκά στρώματα διαφόρων κατηγοριῶν, τά ὁποῖα στεροῦνται ἐλληνικῆς γενικώτερα παιδείας ἢ γλωσσικῆς καταρτίσεως εἰδικώτερα καί ἔχουν ὡς κύριο χαρακτηριστικό τους γνώρισμα τήν ἔλλειψη εὐαισθησιῶν, εὐθιξίας καί ἐνδιαφέροντος οἰουδήποτε βαθμοῦ γιά τήν μεθοδική καλλιέργεια τῆς γλώσσας καί τήν διαφύλαξι τῆς καθαρότητός της.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ὁ Ψυχάρης θά κατέτασσε στίς σελίδες τοῦ λεξικοῦ

της «γλώσσας του», εάν έφθανε στο σημείο να συντάξει τέτοιο λεξικό, πλήθος τύπων λέξεων, τίς περισσότερες από τίς όποιες ο λαός μας έχει από πολλού χρόνου απορρίψει και δέν ασπάζεται τίς παραδοξότητες και σοφιστείες του Ψυχάρη, άλλ' ούτε και τό ύποτιθέμενο γλωσσικό του ιδίωμα στο σύνολό του.

Παρά ταῦτα συνηθίζονται ακόμη σήμερα από σημαντική μερίδα άμαθών ή μή, πάρα πολλές μιξοβάρβαρες λέξεις, πού πρέπει κάποτε και αυτές να τεθούν στο περιθώριο και να λησμονηθούν (άφου υπάρχουν οι αντίστοιχές τους καθαρόαιμες ελληνικές) όσο και εάν είναι δύσκολο να έξοστρακισθούν (να αποβληθούν) από τή μία ήμέρα στην άλλη.

Άς ιδούμε λοιπόν κάποιες άπ' αυτές, πολύ λίγες βέβαια, άλλ' αρκετές, για να πάρουμε μία ιδέα του ποιοῦ τους και τής... «εὐγενούς» καταγωγής τους (!), όπως κατωτέρω εμφανίζονται:

Λήγουσες εις -άδικο:

άμαξάδικο, βενζινάδικο, γαλατάδικο, έπιπλάδικο, κοτ(τ)οπουλαδικο, λαδάδικο, μαρμαράδικο, μοδιστράδικο, μπαρουτάδικο, ξενυχτάδικο, ξυλάδικο, παπλωματάδικο, παπουτσάδικο, ποδηλατάδικο, ραφτάδικο, σιδεράδικο, σκυλάδικο, στριπτιζάδικο, σφουγγαράδικο, τζαμάδικο, τρελλάδικο, τυροπιτάδικο, φαγάδικο, φαστφουντάδικο, χοροπηδάδικο, ψαράδικο.

Λήγουσες εις -ήδικο, -ίδικο, -ξήδικο, -τζήδικο, -τζίδικο, -τσήδικο και -τσιδικο:

Σουβλατζήδικο, πατσατζήδικο, μπουζουκτσήδικο και μπουζουξήδικο, ψιλικατζήδικο, φαναρ(ι)τζήδικο, έτοιματζίδικο, μελαλίδικο (-λίδικος) γουρλίδικο (και -λίδικος) μασσατζήδικο, παπουτσιδικο (τό παπουτσάδικο) ΠΡΟ-ΠΟτζίδικο, χασικλήδικο, κουλουρτζήδικο, πλακατζήδικο.

Λήγουσες εις -τζής και -τζού:

άεριτζής, -τζού, χορατζής, -τζού, νταβατζής, κουλουρτζής, σαματατζής, -τζού, καυγατζής, -τζού, καφετζής, -τζού, γκολτζής, πεθαμεναντζής (ό νεκροθάπτης) παραμυθατζής, ΑΕΚτζής, ΠΑΟΚτζής, σο(υ)βατζής, γλυκατζής, -τζού, μπογια(ν)τζής, - (ν)τζού, παγωτατζής, φορατζής, πατσατζής, παπατζής, φορτηγατζής, παλιατζής, καταφεριτζής, -τζού, τζαμπατζής, -τζού, άσπριτζής, φαναρ(ι)τζής, βιολιτζής, μεταντζής, λυρατζής και λυριτζής, κολπατζής, -τζού, κοπανατζής, -τζού, πλακατζής, -τζού, ψιλικατζής, -τζού, τζαμτζής, γκαφατζής, -τζού, στριπτιτζού, χαλβατζής, μασσατζής, -τζού.

Λήγουσες εις -ές:

άμανές, κεφτές και κιοφτές, μεζές, σουρουκλημές και σουρτουκλημές, σεφτές, καφενές, γλεντζές, μεντεσές, πελτές, και μελντές, τζερεμές, ρεμπεσκές, φερετζές,

μπαξές, σκερβελές, μπερντές, κουτεντές, λεκές, τεκές, τελεμές, ρεφενές, τενεκές και ντενεκές, χαβαλές, χαλές, χαφίες, ταραμοκεφτές, βαλές, κορσές, μπουφές, λεμές και έλεμές.

Λήγουσες εις -ας:

Αύγουλᾶς, γαλατᾶς, νερουλᾶς, μαρμαρᾶς, σιδερᾶς, μασκαρᾶς, παπλωματᾶς, περιπτερᾶς (ἢ -ροῦ) σκαφτιᾶς, ζευγᾶς, σκαλτσᾶς, φαφλατᾶς, φουκαρᾶς, (καί φουκαριάρης, φουκαρᾶκος, φουκαρατζίκος/φουκαριάρικο) μαγκλαρᾶς, νταγλαρᾶς, πασᾶς, ἄμπλα-οῦμπλας, μάστορας, μάγκας, καυγᾶς, μελᾶς, νταβᾶς, σαματᾶς, μπαγλαμᾶς, παρᾶς, μπεζαχτᾶς, τσαμπουκᾶς, ἄχταρμᾶς, μποναμᾶς, σεβντᾶς, ταραμᾶς, μουσακᾶς, παστουρμᾶς καί παστρουμᾶς, μπακλαβᾶς, πατσᾶς, χαλβᾶς, ὁ πεινάλας, ὁ παλάντζας, ὁ ἄγλέουρας, ὁ ἄμπακας καί ἄμπακος, ντουνιᾶς, γκλάβας, σάχλας, σαχλαμάρας.

Λήγουσες εις -ης:

μανάβης, μπακάλης, χασάπης, τσαγκάρης, γελαδάρης, βαρκάρης, φαμελιάρης, φαμελίτης, προστάρης, σκουπιδιάρης, μπαρμπέρης, ντερμπεντέρης καί ντελμπεντέρης (ἢ ντερμπεντέρισσα) τεμπέλης, παραλῆς, χασικλῆς, μπεσσαλῆς, παπουτσῆς, ὁ θεριακλῆς, (ἢ -κλουῦ) γουρλῆς, μερακλῆς, σεβνταλῆς, μπαταχτσῆς καί μπαταξῆς, τσαμπουκαλῆς, μεκρῆς (καί μέκρος/ἢ μεκροῦ καί μέκρου), ἄλμπάνης (ἢ ἄλμπάνισσα) μεχλιβάνης, τσοπάνης ἢ τσομπάνης καί τσοπᾶνος ἢ τσομπᾶνος (πληθυντ. τσοπάνηδες καί τσοπαναραῖοι) μπουζουκτσῆς καί μπουζουξῆς (ἢ μπουζουκτσοῦ καί -ξοῦ) νταῆς, τσαπατσούλης (τσαπατσουλιά, τσαπατσούλικος) χρουζούσης (χρουσουζιά, χρουσουζίκος) μπεζεβένης, καροτσέρης, ταπετσέρης.

Λήγουσες εις -ικο:

μανάβικο, μπακάλικο, χασάπικο, τσαγκάρικο, μπαρμπέρικο, σκουπιδιάρικο, μαγατιάτικο, κτηνώδικο, χαώδικο, μαφιόζικο

Λήγουσες εις -άντζα:

μαστοράντζα, σωφεράντζα, προστάντζα, παλάντζα, ρομάντζα, σκάντζα, καβά(ν)τζα, φλάντζα, περάντζα.

Λήγουσες εις -άλτσα καί -άτσα:

κάλτσα καί σκάλτσα, ἢ φάλτσα, ταράτσα, λινάτσα, πιάτσα, φάτσα, γκριμάτσα, καπάτσα, μπάτσα (καί μπάτσος) κλαπάτσα, κυράτσα, μπουγάτσα.

Διάφορες:

γκάφα, μέσσα, τράμπα, ρεκλάμα, φαμίλια καί φαμελιά, κομπίνα, μανούβρα, λοβιτούρα, μαγκιά, γκλάβα, κούτουράδα, σκερτσόζα, καπριτσιόζα, ἢ σουρλουλοῦ,

ἀρούκατος, ἀτσούμπαλος, κομπιναδόρος, πασσαδόρος, σερβιτόρος καπάτσος, παλιάτσος, σκερτσόζος καί σκερτσόζικος, ὁ πορτιέρο, τσίτσιδος, τσιτσίδι, τό σκέρτσο, σουλάτσο, στραπάτσο, κολατσ(ι)ό, τά ντράβαλα, τα γιουβαρλάκια, σουτζουκάκια, ὁ ντολμᾶς, οἱ ντολμάδες, τό παστίτσιο, γιουβέτσι, τζατζίκι, κοκορ(ρ)έτσι, μπριάμ ἢ τουρλοῦ, ἱμάμ-μπαϊλντί, καταίφι, νταούλι, φέσι, τζάμι, μπουζοῦκι, πασαπόρτι, τσαντίρι, χαμπάρι καί χαμπέρι, κοτ(τ)έτσι, παποῦτσι, μαρκοῦτσι, μαραφέτι, μερεμέτι, ντεπόζιτο, σουλοῦπι, κέφι, μπουγιουρντί, νταραβέρι, ντέρτι, περντάχι καί μπερντάχι, μπάνιο, ντουμάνι, μπαξίσι, πεσκέσι, μαντᾶτο, γοῦρι, χαμάμ, ρομάντζο.

Ἀκόμη: ἀμάν, ἀμανάτι, βερεσέ, κοτζάμ, κουτουροῦ, ντογροῦ καί ντουγροῦ, ντοῦ, πάτσι, ταμάμ, τζάμπα, τουρλοῦ-τουρλοῦ.

Καί ὀλίγα ρήματα:

ἀρριβάρω, γουστάρω, καβα(ν)τζάρω, καυγαδίζω, μανουβράρω, μερακλώνομαι, μπαγιατεύω, μπατσίζω, νταραβερίζομαι, ντουμανιάζω, πατσίζω, ρεκλαμάρω, σερβίρω, σκαντζάρω, σουλατσάρω, φερμάρω, φεσώνω, φιγουράρω.

Ἐπαναλαμβάνουμε ὅτι ἡ συλλογή τῶν ὡς ἄνω λέξεων ἔγινε στήν τύχη καί ὅτι ὁ ἀριθμός ἐκείνων, πού ἐξ ἀνάγκης δέν περιλήφθησαν ἐδῶ, εἶναι πολλαπλάσιος.

Ἡ Δημοτική

Ὅπως συνάγεται ἀπό τή μελέτη τῶν ἰδιομορφιῶν, τῶν ἀϋθαιρεσιῶν, τῶν ἀνακολουθιῶν, τῶν παραδοξοτήτων, τῶν ἀκροτήτων καί τῆς πολυτυπίας τῆς Δημοτικῆς, τό γλωσσικό αὐτό ἰδίωμα δέν ἔχει γραμματική, οὔτε συντακτικό, οὔτε σταθερό λεξιλόγιο. Δέν εἶναι ἐπίσης κατανοητό ἀπό ὅλον τόν λαό οὔτε ἱκανοποιεῖ τίς ἀνάγκες τοῦ πρακτικοῦ καί τοῦ πνευματικοῦ βίου καί δέν δύναται νά θεωρηθῇ ὡς γλῶσσα ἐθνική, διότι κινεῖται μέσα σέ περιορισμένα χρονικά ὄρια.

Ὅταν γίνεται λόγος περὶ «ἐθνικῆς ἐπιταγῆς γιά τήν καθιέρωσι τῆς γλώσσας τοῦ λαοῦ σάν ἐθνικῆς γλώσσας» αὐτό σημαίνει, ὅτι εἶναι ἀπαίτησις ὅλων τῶν γενεῶν τοῦ ἔθνους, τῶν παρελθουσῶν καί τῶν μελλουσῶν, καί ὄχι μόνον τῆς παρούσης ζώσης γενεᾶς ἢ μίας μερίδος αὐτῆς.

Ποίους ὄρους πρέπει νά πληροῖ μία ἐθνική γλῶσσα

Οἱ δύο πρωταρχικοί ὄροι, τούς ὁποίους πρέπει νά πληροῖ μία γλῶσσα, γιά νά

είναι έθνική, είναι οί ακόλουθοι κατά σειράν άξίας:

α) Νά συνδέεται μέ τό έθνικό παρελθόν, διότι, άν άποκοπή από αυτό, παύει νά είναι **έθνική**.

β) Νά είναι κατανοητή από τόν λαόν, δηλαδή και από τούς άγραμμάτους, διότι και αύτοί άποτελοϋν τμήμα του έθνους.

Άπό τούς λοιπούς βασικούς όρους οί σπουδαιότεροι είναι:

α) Νά είναι συντεταγμένη, δηλαδή νά έχη γραμματική και συντακτικό.

β) Νά δύναται νά ικανοποιή όχι μόνον τίς άνάγκες του καθημερινού πρακτικού βίου, αλλά και του πνευματικού βίου (των έπιστημών, των τεχνών, της φιλοσοφίας κ.λπ.).

Σέ αντίθεσι μέ τά άνωτέρω, ό καθένας μπορεϊ νά τήν γράφη όπως θέλει και νά κατασκευάζη λέξεις όπως τίς θέλει. **Γιά τή Δημοτική αυτό δέν είναι λάθος(!)**. Ούτε είναι έξ άλλου δυνατόν νά διδαχθῆ και νά μαθευθῆ ή «γραμματική» της, ή όποία είναι τελείως άνισόρροπη και «θεοπάλαβη».

Δέν ύπάρχει βιβλίο τό όποιο νά έξυμνήθη από τούς δημοτικιστές τόσον πολύ, όσον ή «Γραμματική» Τριανταφυλλίδη. Όσοι όμως δημοτικιστές τό έδοκίμασαν, άπεγοητεύθησαν.

Ό καθηγητής Πανεπιστημίου Α. Τσοπανάκης λέει: «*Διδάσκοντας στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης δύο χρόνια Γραμματική Δημοτικής, άσχολήθηκα μέ τή διαίρεσι κλίσεων από τόν Τριανταφυλλίδη κι' έμεινα κατάπληκτος από τόν άφηρημένο έμπειρισμό στόν όποιο στηριζόταν*». (Περιοδικό «Έποχές», Ιούλιος 1966, σελίς 13).

Ή «πολυτυπία» τής Δημοτικής

Μετά τίς μακροχρόνιες κακοπάθειες της, ή όμιλουμένη γλώσσα έξειλίχθη άνωμάλως και τυχαίως από άγραμμάτους και διά τόν λόγον αυτόν δέν ήταν δυνατόν νά ταξινομηθῆ σέ γραμματικούς κανόνες. Κάθε σύστημα λέξεων δέν μετεβλήθη όμοιομόρφως, αλλά σχεδόν κάθε λέξις του συστήματος μετεβλήθη κατά διάφορον τρόπον, στίς περισσότερες δέ περιπτώσεις ή αύτή λέξις έλαβε διαφόρους τύπους.

Έξ αυτών προέκυψε ή πολυτυπία τής Δημοτικής (βασικό χαρακτηριστικό της γνώρισμα και μειονέκτημα) τής όποίας ή έκτασις είναι τόσον μεγάλη, ώστε διερωτάται κανείς εάν ύπάρχη λέξις πού νά έχη ένα μόνον τύπον.

Όσον άφορᾶ μέν εις τά ρήματα, δέν ύπάρχει κανένα μέ ένα μόνον τύπον για κάθε πρόσωπο οίουδήποτε χρόνου. Άμφιβάλλουμε όμως εάν ύπάρχη και όνομα, τό όποιο νά έχη ένα μόνον τύπον σέ κάθε πτώσι.

Πρός απόδειξιν αὐτῆς τῆς πολυτυπίας θά περιορισθοῦμε μόνον σέ ἐλάχιστα παραδείγματα, ἔχοντα σχέσιν μέ δύο ρηματικούς χρόνους, τόν ἐνεργητικό παρατατικό καί τόν παθητικό παρατατικό, μέ ἀναφορά στό γ' πληθυντικό πρόσωπο τῶν χρόνων αὐτῶν.

Ἐδῶ δέν θά πρέπει νά νομισθῆ, ὅτι ἔγινε ἐξεζητημένη ἐπιλογή τῶν κατωτέρω περιπτώσεων. Ἡ πραγματικότης εἶναι τελείως ἀντίθετη σέ ὅλα τά μέρη τοῦ λόγου. Ὑπάρχει τόσον μέγας κυκεών, ὥστε δέν γνωρίζει κανείς ἀπό ποῦ ν' ἀρχίσῃ καί ποῦ νά τελειώσῃ.

Κατ' ἀκολουθίαν ἔχουμε:

α) Ἐνεργητικός παρατατικός

Πρώτη περίπτωση: Ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνῆεν, ἔχουν 3 τύπους (ἀναβαν - ἀνάβαν - ἀνάβανε) καί ἐκεῖνα πού ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο, ἔχουν 6 (φώναζαν - φωνάζαν - φωνάζανε - ἐφώναζαν - ἐφωνάζαν - ἐφωνάζανε).

Δευτέρα περίπτωση: Ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνῆεν, ἔχουν 5 τύπους (ἀγαποῦσαν - ἀγαπούσανε - ἀγάπαγαν - ἀγαπάγαν - ἀγαπάγανε) καί ὅσα ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο, ἔχουν 10 (μιλοῦσαν - μιλούσανε - μίλαγαν - μιλάγαν - μιλάγανε - ἐμιλοῦσαν - ἐμιλούσανε - ἐμίλαγαν - ἐμιλάγαν - ἐμιλάγανε).

β) Μέσος καί παθητικός παρατατικός

Πρώτη περίπτωση: Ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνῆεν, ἔχουν 5 τύπους (ἀλείβονταν - ἀλειβόνταν - ἀλειβόντανε - ἀλειβόντουσαν - ἀλειβόσαντε) καί ὅσα ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο, ἔχουν 10 (5 χωρίς αὔξησι καί 5 μέ αὔξησι) ράβονταν - ραβόνταν - ραβόντανε - ραβόντουσαν - ραβόσαντε καί ἐρράβονταν - ἐρραβόνταν - ἐρραβόντανε - ἐρραβόντουσαν - ἐρραβόσαντε.

Δευτέρα περίπτωση: Ὅσα ρήματα ἀρχίζουν ἀπό φωνῆεν, ἔχουν 7 τύπους (ἀγαπιόνταν - ἀγαπιόντανε - ἀγαπιούνταν - ἀγαπιούντανε - ἀγαπιόντουσαν - ἀγαπιούσαντε - ἀγαπιόσαντε) καί ὅσα ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο, ἔχουν 14 τύπους (μιλιόνταν - μιλιόντανε - μιλιούνταν - μιλιούντανε - μιλιόντουσαν - μιλιούσαντε - μιλιόσαντε καί ἐμιλιόνταν - ἐμιλιόντανε - ἐμιλιούνταν - ἐμιλιούντανε - ἐμιλιόντουσαν - ἐμιλιούσαντε - ἐμιλιόσαντε) !!!

Ἴδου ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀγλωσσία, ἡ ὁποία παρατηρεῖται ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ λεγομένη «Γραμματική της Δημοτικῆς» εἰσήχθη στή σχολεῖα. Διότι δέ ὑπάρχει τέτοια γραμματική.

Ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν πού ἐξετέθησαν, γίνεται κατανοητό, ὅτι τό ἰδίωμα αὐτό εἶναι καθαρῶς προϊόν τῆς ἀγραμματισμένης. Καί εἶναι μέν ἡ γραφομένη «γλῶσσα» τῆς λογοτεχνίας, ἀλλ' εἶναι ἐν πολλοῖς ἰδίωμα **μῆ ὁμιλούμενο**.

Ἐάν κάποιος ξένος ἀποπειραθῆ νά μάθῃ τήν ἐντελῶς ἀπειθάρακτη αὐτή «γλῶσσα», θά τραπῆ εἰς φυγῆν ἀπό τήν πρώτη στιγμή!

Ἐν τούτοις πολλοί δημοτικιστές, μολονότι τό γλωσσικό αἰσθητήριό τους ἀποκρούει τούς τύπους τῆς Δημοτικῆς, τούς χρησιμοποιοῦν ἀπό «φιλότιμο» καί μόνον, γιά νά μή φανοῦν ἀσυνεπεῖς.

Αὐτή διά βραχέων εἶναι ἡ Δημοτική.
Ὁ σκοτισμός (= ὁ σκοταδισμός) σέ ὅλο του τό μεγαλεῖο!...

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Τί θέλει ο Λαός

Ἐν σχέσει πρὸς τὰ προλεχθέντα, εἶναι πέρα ἀπὸ βέβαιον, ὅτι ὁ Λαός σήμερα, ὁ ὁποῖος ἔχει βαθειά συναίσθησι τῆς «μοίρας» του καὶ διαθέτει ἀλάθητα κριτήρια, γνωρίζει κάλλιστα πόσα δεινά ἔχουν ἐπισωρεύσει στήν πατρώα γῆ του καὶ στή γλῶσσα του οἱ μακροαῖνες περιπέτειες τοῦ ἔθνους, ὅπως ἔχει ἐπίσης σαφῆ ἀντίληψιν εἰς τί ἀποσκοποῦν τέτοιου εἴδους καινοφανεῖς «διδασκαλίες».

Διὰ τούς λόγους αὐτούς **ἐπιθυμεῖ νά βελτιώσῃ τή μητρική του γλῶσσα** (ἐκείνη δηλαδή πού καλῶς ἢ κακῶς ἔμαθε στό σπίτι ἀπό τή μητέρα του) καί ἀφομοιώνει εὐκόλως τήν καλλιεργημένη διατύπωσι καί ἔκφρασι τοῦ λόγου, πού ἀκούει ἀπό τό Ραδιόφωνο, τήν Τηλεόρασι καί ἀπό τούς κατοίκους τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων.

Ἡ υἰοθέτησις ἑνός ἀνωτέρου γλωσσικοῦ ἰδιώματος (ἐπί θυσία τοῦ μητρικοῦ) ὄχι μόνον δέν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν πνευματική καθυστέρησι καί τόν «σκοταδισμό», ἀλλ' ἀπεναντίας τήν πνευματική ἄνοδο.

Ἀξίζει νά ἀναφερθῇ σχετικῶς τό ἀκόλουθο περιστατικό, πού συνέβη, ὅταν κάποιος βουλευτής εἶχε μεταβῆ σέ ἕνα χωριό τῆς περιφερείας του. Στήν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ συνεκεντρώθησαν οἱ κάτοικοι καί ἐζητοῦσαν ἀπό τόν βουλευτή νά φροντίσῃ γιά τήν ὑδρευσι καί τήν κατασκευή τοῦ δρόμου.

Ὁ βουλευτής, ὁμιλῶν σέ γλῶσσα καθαρεύουσα, ὅπως ἐσυνηθιζόταν τότε, ὑπεσχέθη ὅτι θά φροντίσῃ, ἀλλά εἶπε ὅτι «διὰ τό τρέχον ἔτος θά εἶναι δύσκολον, διότι αἱ πιστώσεις ἤδη ἔχουν κατανεμηθῆ εἰς τὰ ἐγκεκριμένα προγράμματα», κ.λπ.

- «Κατάλαβες, μπάριμπα Κώστα;» εἶπε ἀποτεινόμενος πρὸς κάποιον, ὁ ὁποῖος ἀπήντησε:

- «Ἰγώ, κύρ Α....., δέν καταλαβαίνου π' αὐτά π' μᾶς λιές, γιὰτ' εἴμι ἀγράμματος. Κείνου π' ξέρου εἶνι ὅτ' θέλουμ' νά μᾶς φέρς νερό κί τοῦ δρόμου».

(Ὁ μπάριμπα Κώστας βεβαίως ἀντελήφθη περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἡ φράσις: «Ἐγώ δέν καταλαβαίνω ἀπό αὐτά» σημαίνει: «Ἐμένα δέν μέ ἐνδιαφέρουν αὐτά»).

Ὁ βουλευτής ἐθεώρησε ὅτι τοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νά κολακεύσῃ τό λαό:

- «Ἄκουσε, μπάριμπα Κώστα καί σεῖς οἱ ἄλλοι. Μέ συγχωρεῖτε πού προηγουμένως μίλησα τήν ἄλλη γλῶσσα. Τώρα ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νά καθιερώσῃ τή γλῶσσα τή δική σας, αὐτή πού μιλάει ὁ λαός, γιά νά μᾶς καταλαβαίνετε ὅλοι».

Ὁ μπάριμπα Κώστας δέν ἐφάνη καθόλου ἐνθουσιασμένος καί ἀπήντησε:

- «Κύρ Α.... μᾶς κουρουϊδέβς; Μείς ὅταν ἤμασταν πιδιά ἦταν ἄλλις οἱ περιστάσεις κί δέν μπόρισαμ' νά μάθουμ' γράμματα. Τά πιδιά μας ὄμους τᾶσλαμ' στοῦ σκουλειό νά μάθνι. Τώρα σύ μᾶς λιές ὄτ' θά γυρίστι πίσου καί θά μλείτι τ' γλώσσα π' μλᾶμι μείς οἱ ἀγράμματ';».

Κόκκαλο ὁ βουλευτής.

Σημείωσις:

Τό κείμενο προέρχεται ὀλόκληρο ἐξ ἀντιγραφῆς, ὥστε τό περιστατικό νά εἶναι πλήρως κατανοητό.

Ἡ ἀναμφισβήτητη εὐ-μορφία καί ἡ καλλι-φωνία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας

Σέ ἀντίθεση μέ ὅσα ὑποστηρίζουν οἱ ὀπαδοί τῆς αὐθαιρεσίας, θά προσθέσουμε, ὅτι ὅσοι ἀπό τόν λαό ἤθελαν νά μάθουν γράμματα, ἀλλά δέν ἔμαθαν, διψοῦν γιά μάθησι, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού δέν ἤθελαν νά μάθουν καί δέν ἔμαθαν, μισοῦν τή μάθησι καί ἀπορρίπτουν ἢ ἀποστρέφονται τά πάντα· ἀρχίζουν μέ τήν ἄρνησι καί καταλήγουν στήν ἄρνησι.

Ὁ λαός βέβαια διψάει γιά πολλά, ἀλλά τά ἑλληνικά (;) σχολεῖα δέν τοῦ τά προσφέρουν.

Καί ἡ Δημοτική, πού ἀδυνατεῖ ἐμφανέστατα νά ἐκφρασθῆ ἀποκλειστικῶς μέ τό δικό της λεξιλόγιο, ἔχει καταφύγει στόν πλοῦτο τῆς ἀρχαίας γλώσσας καί τῶν μετέπειτα καθαρῶν ιδιωμάτων της, ἀπό ὅπου ἔχει ἀντλήσει πλῆθος λέξεων, τίς ὁποῖες καί ἔχει ἐντάξει στόν χῶρο της, ἀφοῦ ἐμφανίζει δυσαναπλήρωτα κενά καί τῆς εἶναι δύσκολο νά στηριχθῆ στά ἀδύναμα δικά της πόδια.

Ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐννοιῶν διαφέρει ὡς γνωστόν, ἐλάχιστα ἢ μερικῶς, ἀπό τό ἓνα γλωσσικό ἰδίωμα στό ἄλλο, μέ τή χρῆσι δηλαδή διαφορετικῶν τύπων λέξεων γιά τήν ἴδια ἔννοια, ἀλλά δέν παύουν πολλά πράγματα νά μένουν ἀναλλοίωτα, παρὰ τίς κατά καιρούς προσπάθειες διαστρεβλώσεως καί παρὰ τήν φθοροποιό ἐπίδρασι τοῦ χρόνου.

Ἀπό τά ἐπόμενα ὀλίγα δείγματα γίνεται αἰσθητή ἡ διαχρονική ἀντοχή τῆς γλώσσας, ἡ ἐξέχουσα ἰδιομορφία της καί ὁ πλοῦτος τῶν λεκτικῶν της ἀποχρώσεων, στοιχεῖα πού τήν καθιστοῦν μεγάλο καύχημά μας καί ἀπόκτημά μας σπάνιο.

Μποροῦμε νά φαντασθοῦμε πόση χαρά καί ὑπερηφάνεια θά αἰσθανόταν ὁ ἀπλός, ὁ ἀγνός, ὁ ἀνεπηρέαστος Ἕλληνας, πού γνωρίζει ὅμως καλά γραφή καί ἀνάγνωσι, καθῶς καί τούς σημαντικώτερους σταθμούς τῆς Ἱστορίας του, ἐάν ἔφθαναν στά χέρια του κάποια σχετικά γραπτά, πού θά ἐκέντριζαν τό ἐνδιαφέρον του ἀπό τήν πρώτη στιγμή καί θά τόν ἔκαναν νά νοιώθῃ εὐτυχῆς μέσα στήν ἀμάθειά του;

Ἄς στραφοῦμε λοιπόν πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτή.

1. Σχηματισμός λέξεων μέ χρῆσιν ὡς πρώτων συνθετικῶν:

α) τοῦ στερητικοῦ μορίου **α-** (προ φωνήεντος **αν-**)

β) τοῦ ἀχωρίστου μορίου **δυσ-** (=κακός)

γ) τοῦ τροπικοῦ ἐπιρρήματος **εὖ** (= ὀρθῶς, καλῶς)

ἀγονία	→	δυσγονία	→	εὐγονία
ἀδιάκριτος		δυσδιάκριτος		εὐδιάκριτος
ἀδιάλυτος		δυσδιάλυτος		εὐδιάλυτος
ἀειδής		δυσειδής		εὐειδής
ἀθεράπευτος		δυσθεράπευτος		εὐθεράπευτος
ἀθυμία		δυσθυμία		εὐθυμία
ἄθυμος		δύσθυμος		εὐθυμος
ἄκαμπτος		δύσκαμπτος		εὐκαμπτος
ἀκαμψία		δυσκαμψία		εὐκαμψία
ἀκατάληπτος		δυσκατάληπτος		εὐκατάληπτος
ἀκατανόητος		δυσκατανόητος		εὐκατανόητος
ἀκινήσια		δυσκινήσια		εὐκινήσια
ἀκίνητος		δυσκίνητος		εὐκίνητος
ἀκρασία		δυσκρασία		εὐκρασία
ἀλαλία		δυσλαλία		εὐλαλία
ἀμάθεια		δυσμάθεια		εὐμάθεια
ἀμετάβλητος		δυσμετάβλητος		εὐμετάβλητος
ἀμορφία		δυσμορφία		εὐμορφία
ἄμορφος		δύσμορφος		εὐμορφος
ἀνάγνωστος		δυσανάγνωστος		εὐανάγνωστος
ἀνάγωγος		δυσάγωγος		εὐάγωγος
ἀναπόδεικτος		δυσαπόδεικτος		εὐαπόδεικτος
ἀνάρμοστος		δυσάρμοστος		εὐάρμοστος
ἀνεξήγητος		δυσεξήγητος		εὐεξήγητος
ἀνεπίδεκτος		δυσεπίδεκτος		εὐεπίδεκτος
ἀνίατος		δυσίατος		εὐίατος
ἀνόητος		δυσνόητος		εὐνόητος
ἄνοια		δύσνοια		εὐνοια
ἀνώνυμος		δυσώνυμος		εὐώνυμος
ἄοσμία		δυσοσμία		εὐοσμία
ἄοσμος		δύσοσμος		εὐοσμος

ἀπαρέσκεια	δυσαρέσκεια	εὐαρέσκεια
ἄπεπτος	δύσπεπτος	εὐπεπτος
ἄπεψία	δυσπεψία	εὐπεψία
ἄπιστία	δύσπιστία	εὐπιστία
ἄπιστος	δύσπιστος	εὐπιστος
ἄπνοια	δύσπνοια	εὐπνοια
ἄπραγία	δυσπραγία	εὐπραγία
ἄπραξία	δυσπραξία	εὐπραξία
ἄπρόσβλητος	δυσπρόσβλητος	εὐπρόσβλητος
ἄπρόσιτος	δυσπρόσιτος	εὐπρόσιτος
ἄρρυθμία	δυσρρυθμία	εὐρρυθμία
ἄσέβεια	δυσσέβεια	εὐσέβεια
ἄσεβής	δυσσεβής	εὐσεβής
ἄτοκία	δυστοκία	εὐτοκία
ἄτυχής	δυστυχής	εὐτυχής
ἄτυχία	δυστυχία	εὐτυχία
ἄφορτία	δυσφορτία	εὐφορτία
ἄφωνία	δυσφωνία	εὐφωνία
ἄχρηστία	δυσχρηστία	εὐχρηστία

2. Σχηματισμός λέξεων μέ χρῆσι τῶν μορίων α- καὶ δυσ- καὶ τοῦ ἐπιρρήματος εὖ (ἀνά δύο)

α) ἄβατος	→	δύσβατος
ἄγένεια, -νής		εὐγένεια, -νής
ἄδιαθεσία, -τος		εὐδιαθεσία, -τος
ἄήθεια, -θης		εὐήθεια, -θης
ἄθανασία		εὐθανασία
ἄθραυστος		εὐθραυστος
ἄκοσμία -μος		εὐκοσμία, -μος
ἄλεξία		δυσλεξία
ἄμοιρος		δύσμοιρος
ἄπάθεια, -θής		εὐπάθεια, -θής
ἄπείθεια, -θής		εὐπείθεια, -θής
ἄπελπις		εὐέλπις
ἄπρέπεια, -πής		εὐπρέπεια, -πής
ἄπορτία, -ρος		εὐπορτία, -ρος
ἄπρόσωπος		εὐπρόσωπος
ἄστάθεια, -θής		εὐστάθεια, -θής
ἄταξία		εὐταξία

	ἀτεκνία	εὐτεκνία
	ἀτέλεια, -λής	εὐτέλεια, -λής
	ἄχαρις	εὐχαρις
β)	δυσκοίλιος	εὐκοίλιος
	δυσκοιλιότης	εὐκοιλιότης
	δυσκολία, -λος	εὐκολία, -λος
	δυσμένεια, -νής	εὐμένεια, -νής
	δυσοίωνος	εὐοίωνος
	δυσχέρεια, -ρής	εὐχέρεια, -ρής
	δυσάλωτος	εὐάλωτος
	δύσληπτος	εὐλήπτος

3. Οὐσιαστικά ὀνόματα εἰς -ωδία

αὐλωδία	κωμωδία	συνωδία(*)
διωδία	λεμβωδία	τερατωδία
δυσωδία	λυρωδία	τετραωδία
εὐωδία	μελωδία	τραγωδία
θηριωδία	μονωδία	τριωδία
θρηνωδία	μυθωδία	ὑμνωδία
ἰλαροτραγωδία	νυκτωδία	φρικωδία
κιθαρωδία	παλινωδία	χασμωδία
κουστωδία	παρωδία	χορωδία
κτηνωδία	προσωδία	ψαλμωδία
κωμικοτραγωδία	ραψωδία	

(*) Ἡ λέξις συνοδοεῖα ἔχει διαφορετικὴ σημασία ὡς προερχομένη ἀπὸ τὸ ρῆμα συνοδεύω.

4. Ρήματα λήγοντα εἰς -εύω καὶ ἀντίστοιχα θηλυκά οὐσιαστικά εἰς -εῖα

ἀγγαρεύω	→	ἀγγαρεία
ἀγχιστεύω		ἀγχιστεῖα
ἀλητεύω		ἀλητεῖα
ἄλιεύω		ἄλιεῖα
ἀμνηστεύω		ἀμνηστεῖα (καὶ ἀμνηστία)
ἀνδρειεύω		ἀνδρεῖα
ἀντιπροσωπεύω		ἀντιπροσωπεῖα (καὶ -πία, -ώπευσις)
ἀντιστρατοπεδεύω		ἀντιστρατοπεδεῖα (καὶ -πέδευσις)
ἄριστεύω		ἄριστεῖα

ἀσκητεύω	ἀσκητεία
βασιλεύω	βασιλεία
γοητεύω	γοητεία
γραμματεύω	γραμματεία
δουλεύω	δουλεία
δυναστεύω	δυναστεία
ἐκστρατεύω	ἐκστρατεία
ἐπισταθμεύω	ἐπισταθμ(ε)ία (καί ἐπιστάθμευσις)
ἐπιστρατεύω	ἐπιστρατεία (καί ἐπιστράτευσις)
ἐπιτροπεύω	ἐπιτροπεία
ἐποπτεύω	ἐποπτεία
ἐρμηνεύω	ἐρμηνεία
ἐσοδεύω	ἐσοδεία
ἐφεδρεύω	ἐφεδρεία
ἐφοδεύω	ἐφοδεία
θεραπεύω	θεραπεία
θητεύω	θητεία
θωπεύω	θωπεία
καπηλεύω	καπηλεία
κατασκοπεύω	κατασκοπεία
κηδεύω	κηδεία
κολακεύω	κολακεία
κυβεύω	κυβεία
λατρεύω	λατρεία
ληστεύω	ληστεία
λιτανεύω	λιτανεία
λοχεύω	λοχεία
μαγεύω	μαγεία
μαθητεύω	μαθητεία
μαντεύω	μαντεία
μαστροπεύω	μαστροπεία
μεσιτεύω	μεσιτεία
μνημονεύω	μνεία
μνηστεύω	μνηστεία
μοιχεύω	μοιχεία
νηστεύω	νηστεία
νοθεύω	νοθεία
νοσηλεύω	νοσηλεία
παιδεύω	παιδεία
πειρατεύω	πειρατεία

περιοδεύω	περιοδεία
περισσεύω	περισσεία (καί περίσσεια)
πορεύω - πορεύομαι	πορεία
πορνεύω	πορνεία
πρεσβεύω	πρεσβεία
προεδρεύω	προεδρ(ε)ία
προφητεύω	προφητεία
πρυτανεύω	πρυτανεία
πτωχεύω	πτωχεία
ρητορεύω	ρητορεία
στρατεύω	στρατεία (καί στράτευσις)
στρατοπεδεύω	στρατοπεδεία (καί -πέδευσις)
συνοδεύω	συνοδεία
σωρεύω	σωρεία
φυτεύω	φυτεία
χηρεύω	χηρεία
χορεύω	χορεία

καί από ρηματικούς τύπους μέσης φωνής, ὅπως:

ἀλαζονεύομαι	ἀλαζονεία
εἰρωνεύομαι	εἰρωνεία
ἐμπορεύομαι	ἐμπορεία (καί ἐμπορία)
θρησκεύομαι	θρησκεία
ξύλεύομαι	ξύλεια
πολιτεύομαι	πολιτεία
πραγματεύομαι	πραγματεία κ.λπ.

5. Ἐπίθετα εἰς -ώδης, -ῶδες καί ἐπιρρήματα εἰς -ωδῶς

Θά ἀναφερθοῦμε κατωτέρω σέ τρεῖς ὁμάδες λέξεων, μέ κοινό χαρακτηριστικό τους γνώρισμα τίς καταλήξεις **-ώδης, -ῶδες καί -ωδῶς**, οἱ ὁποῖες λέξεις συνοδεύονται ἀπό ἀντίστοιχα οὐσιαστικά οἱ τῶν δύο πρώτων ὁμάδων καί ἀπό ρήματα οἱ τῆς τρίτης ὁμάδος.

α) Ἐπίθετα λήγοντα εἰς -ώδης

ἀγωνιώδης ἀναμονή
αἰνιγματώδης ἔκφρασις
αἰτιώδης σχέσις
ἀκανθώδης ὑπόθεσις, προσπάθεια

ἀμμώδης παραλία
ἀναιτιώδης δικαιοπραξία
ἀφρώδης οἶνος
βλακώδης μορφή
βραχώδης ἀκτή
βροντώδης φωνή
γλοιώδης χαρακτήρ
γρανιτώδης θέλησις, ἄμυνα
γριφώδης φυσιογνωμία
δαιδαλώδης χῶρος
δαμονιώδης κρότος
δασώδης περιοχή
δηλητηριώδης οὐσία, λόγος
δημώδης γλῶσσα, ποίησις
δυσώδης ἀναθυμίασις
ἐμβρυώδης κατάστασις
ἐνθουσιώδης ὑποδοχή, συγκέντρωσις
ἐνστικτώδης κίνησις, ἐνέργεια
ἐπουσιώδης λόγος
ἐργώδης προσπάθεια
ἐρεβώδης νύκτα, ψυχή
εὐώδης ἀτμόσφαιρα
ζοφώδης νοῦς, κατάστασις
ζωώδης συμπεριφορά
θαμνώδης ἔκτασις
θειώδης οὐσία
θεμελιώδης ἀρχή, νόμος τῆς φύσεως
θηριώδης λαίμαργία
θορυβώδης διαδήλωσις
θυελλώδης καιρός, συζήτησις, χαρακτήρ
ἰδεώδης μορφή
ἰλιγγιώδης ταχύτης
καταρρακτώδης βροχή
κεφαλαιώδης σημασία
κολλώδης οὐσία
κοπιώδης ἐργασία
κρημνώδης αἰγιαλός, ἀκτογραμμή
κτηνώδης ὄρεξις
κυματώδης θάλασσα
λαβυρινθώδης χῶρος

λασπώδης άκτή, άρτος
λοιμώδης νόσος
λοφώδης έκτασις
λυσσώδης άγών, έχθρα, μάχη
μανιώδης καπνιστής, κυνηγός
μεγαλειώδης νίκη, παρέλασις
μνημειώδης άγόρευσις, μάχη, βλακεία
μυθώδης διήγησις, θησαυρός
μυστηριώδης λόγος, κρότος, ένέργεια
νευρώδης άγόρευσις
νεφελώδης κατάστασις, ύπόσχεσις
νηπιώδης αντίληψις, βιομηχανία
όγκώδης διαδήλωσις
όμιχλώδης καιρός
όνειρώδης διάκοσμος
όργιώδης βλάστησις
ούσιώδης διαφορά
παιδαριώδης τρόπος, άπάντησις, προάξις, λόγος
παροιμιώδης φράσις, άνδρεία, όκηνηρία
παταγώδης άποδοκιμασία
πεισματώδης μάχη
πνευματώδης άνθρωπος, άπάντησις
πομπώδης λόγος
πορώδης λίθος
ποώδης βλάστησις
πυρετώδης πολεμική προπαρασκευή
σαρκώδης καρπός
σιαλώδης ή σιελώδης ούσια
σκανδαλώδης ζωή, συμπεριφορά, ένέργεια, επέμβασις, ύπόθεσις
σκιώδης κυβέρνησις
στοιχειώδης έκπαίδευσις, ευγένεια, ευθιξία, παράλειψις
σωματώδης άνδρας, παλαιστής
ταραχώδης ύπνος
τερατώδης διάπλασις
τρομώδης φωνή
τρικυμιώδης θάλασσα, βίος
ύποτυπώδης όρισμός, άνάπτυξις
φλογώδης όφθαλμός, λάμπις
φρικώδης τραγωδία
χάώδης κατάστασις

χειμαρῶδης εὐγλωττία
χυμῶδης καρπός
καί λοιπά.

β) Ἐπίθετα λήγοντα εἰς -ῶδες

αἰνιγματῶδες βλέμμα
ἀκανθῶδες φύλλο, φυτό
ἄμμῶδες ἔδαφος
ἀργιλῶδες στρῶμα ἐδάφους
ἄφρῶδες ποτό
βλακῶδες ὕφος
βραχῶδες τοπίο
γρανιτῶδες ἀμυντικό σύστημα
γριφῶδες ὕφος
δαίδαλῶδες οἰκοδόμημα
δηλητηριῶδες ἀέριο, ἔρπετό, φυτό
δημῶδες ἄσμα
ἐνθουσιῶδες πλῆθος, ἀκροατήριον
ἐπουσιῶδες ζήτημα, λάθος
εὐῶδες ἄνθος
ζωῶδες βλέμμα, ἔνστικτο
θαμνῶδες φυτό
θεμελιῶδες ζήτημα, δικαίωμα
θηριῶδες βλέμμα, ἄλμα
θορυβῶδες πλῆθος
θυελλῶδες καιρικό φαινόμενο
ἰδεῶδες ἐπιστέγασμα, ἐπισφράγισμα
ἰλλιγγιῶδες ποσόν
κεφαλαιῶδες ζήτημα, θέμα
κολλῶδες ὕλικό
κοπιῶδες ἔργο
κρημνῶδες ἔδαφος
κτηνῶδες βλέμμα
λαβυρινθῶδες ἀνάκτορο
λασπῶδες ἔδαφος
λοιμῶδες νόσημα
λοφῶδες τοπίο
μεγαλειῶδες θέαμα
μνημειῶδες ἔργο

μυθῶδες ποσόν
μυστηριῶδες φαινόμενο
ὄγκῶδες βιβλίον, ὕψος
ὀμιχλῶδες πολιτικό τοπίο
ὄνειρῶδες κάλλος
ὄστεῶδες σύστημα
οὐσιῶδες σφάλμα
παιδαριῶδες ἀστεῖο
παροιμιῶδες ἀνέκδοτο
πνευματῶδες ποτό, ἀέριο
πομπῶδες ὕψος
πορῶδες ὑλικό, πέτρωμα
ποῶδες φυτό
πυρετῶδες κλίμα
σαρκῶδες χεῖλος, φροῦτο
σιαλῶδες ἢ σιελῶδες ὑγρό
σκανδαλῶδες περιστατικό
σωματῶδες ἀγόρι
τερατῶδες ὄν
τρικυμιῶδες πέλαγος
τρομῶδες φῶς
ὑποτυπῶδες ὄργανο
φλογῶδες βλέμμα
φρικῶδες θέαμα
χαῶδες διάστημα
χειμαρῶδες κίνημα
χυμῶδες φροῦτο
καί λοιπά.

γ) Ἐπιρρήματα λήγοντα εἰς -ωδῶς

ἀπεδοκιμάσθη παταγωδῶς
βρέχει καταρρακτωδῶς
καπνίζει μανιωδῶς
ἐξηφανίσθη μυστηριωδῶς
τρώει κτηνωδῶς
ἀγορεύει πομπωδῶς
ἐπιτίθεται λυσσωδῶς
ἔχει ἀναπτυχθῆ ὑποτυπωδῶς
προετοιμάζεται γιά πόλεμο πυρετωδῶς

ἐφέρθη βλακωδῶς
ὠρύεται δαιμονιωδῶς
φέρεται παιδαριωδῶς
ἀντιδρᾷ ἐνστικτωδῶς
ἐπερίμενε ἀγωνιωδῶς
ἐπολέμησαν πεισματωδῶς
ἐπάλεψε θηριωδῶς
ἀπεθεώθη μεγαλειωδῶς
ἐκφράζεται γριφωδῶς
εἰργάσθη κοπιωδῶς
ἔτρεχε ἰλιγγιωδῶς
διεμαρτύρετο θορυβωδῶς
κυβερνᾷ σκανδαλωδῶς
ὠργάνωσε τόν στρατό στοιχειωδῶς
διαφέρουμε οὔσιωδῶς
ὀμιλεῖ παροιμιωδῶς
ἐνεργεῖ τερατωδῶς
παρακολουθεῖ αἰνιγματωδῶς
τόν ὑπεδέχθησαν ἐνθουσιωδῶς
καί λοιπά.

6. Κοσμητικά ἐπίθετα καί οὐσιαστικά ὀνόματα

Θά ἀποφύγουμε τήν παράθεσι μεγάλου ἀριθμοῦ παραδειγμάτων τοῦ εἶδους αὐτοῦ καί θά περιορισθοῦμε στά ἀκόλουθα πολύ ὀλίγα.

ἀπύθμενο βάθος
ἀπύθμενο μῖσος

ἀπλανεῖς ἀστέρες
ἀπλανεῖς ὀφθαλμοί

ἀδηφάγον πῦρ
ἀδηφάγον βλέμμα

ἀκατάσχετος αἰμορραγία
ἀκατάσχετος φλυαρία

κραυγαλέα ἀπάτη
κραυγαλέα ἀδικία

ἀκαταμάχητος ἐραστής
ἀκαταμάχητος γοητεία

ἀδυσώπητος ἐχθρός
ἀδυσώπητος μοῖρα

ἀτέρμονες συζητήσεις
ἀτέρμονα πελάγη

ὑπερτροφικά ψεύδη
ὑπερτροφικά στήθη

ἀπροσπέλαστος ἀκτή
ἀπροσπέλαστος ἄνθρωπος

παχυλά ψεύδη
παχυλοί μισθοί

θανάσιμο πλήγμα
θανάσιμος έναγκαλισμός

ἀστείρευτος πηγή
ἀστείρευτος καλωσύνη
ἀστείρευτα δάκρυα

θυελλώδης καιρός
θυελλώδης συζήτησις
θυελλώδης προέλασις

ἄκρατος ἐγωϊσμός
ὑπερφίαλος ἐγωϊσμός

ἄειφανεῖς ἀστέρες
ἀνέσπεροι ἀστέρες

ὑπέρομετρος ζῆλος
ὑπερβάλλων ζῆλος

δυσθεώρητον ὕψος
ἀπροσδιόριστον ὕψος

ἀστρονομικό ποσό
μυθῶδες ποσό

ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα
σαθρά ἐπιχειρήματα

ἄναρθρες κραυγές
ἀπεγνωσμένες κραυγές
οὐρανομήκεις κραυγές
ἐκκωφαντικές κραυγές

νικητήριο σάλπισμα
ἐγερτήριο σάλπισμα
σιωπητήριο σάλπισμα

προσκλητήριο σάλπισμα

κροκοδείλια δάκρυα
ὑποκριτικά δάκρυα
πύρινα δάκρυα
ἀστείρευτα δάκρυα

ἀσύστολα ψεύδη
ἀνυπόστατα ψεύδη
παχυλά ψεύδη
ὑπερτροφικά ψεύδη
ὑπερφίαλα ψεύδη

πύρινες φλόγες
πυρίνη κόλασις
πύρινα δάκρυα

αἰνιγματική προσωπικότης
διχασμένη προσωπικότης
ἀμφιλεγόμενη προσωπικότης
ἐγληματική προσωπικότης
σκοτεινή προσωπικότης

ἀστραπιαία ταχύτης
καταπληκτική ταχύτης
ἰλιγγιώδης ταχύτης
αὔξουσα ταχύτης
ἐλαττουμένη ταχύτης
κεκτημένη ταχύτης
κινηματογραφική ταχύτης

δημοτικό ἄσμα
κύκνειο ἄσμα

ἀσίγητο (ἀσίγαστο) μῖσος
ἀσίγητο (ἀσίγαστο) πάθος

ἄσβεστον πῦρ
ἄσβεστος λυχνία
ἄσβεστος γέλως

ἄσβεστος ἐνθουσιασμός	σφοδρά (σφοδρή) συμπάθεια
ἄσβεστο μῖσος	σφοδρά (σφοδρή) λατρεία
ἄσβεστο πάθος	σφοδρά (σφοδρή) ἀπέχθεια
	σφοδρά (σφοδρή) ἀγανάκτησις
σφοδρός ἄνεμος	σφοδρά (σφοδρή) ὄργη
σφοδρός ἔρωσ	σφοδρά (σφοδρή) ἀντιπαράθεσις
σφοδρός βομβαρδισμός	σφοδρά (σφοδρή) λογομαχία
σφοδρός κανονιοβολισμός	σφοδρά (σφοδρή) σύγκρουσις
σφοδρός σεισμός	σφοδρά (σφοδρή) βροχή
σφοδρός διαξιφισμός	σφοδρά (σφοδρή) θύελλα
σφοδρός διαπληκτισμός	σφοδρά (σφοδρή) καταιγίδα
σφοδρά (σφοδρή) ἀγάπη	σφοδρά (σφοδρή) χαλαζόπτωσις
σφοδρά (σφοδρή) ἔλξις	σφοδρά (σφοδρή) τρικυμία
σφοδρά (σφοδρή) ἐπιθυμία	σφοδρά (σφοδρή) κακοκαιρία

7. Μετοχές μέσου καί παθητικοῦ παρακειμένου

Ὁ ρόλος τῶν μετοχῶν αὐτῶν εἶναι ἐξόχως σημαντικός, καθ' ὅσον πρόκειται γιά ἀναντικατάστατα καί μοναδικά σέ σύλληψι δημιουργήματα σοφῶν ἀνθρώπων, πού ἀποδίδουν κατά τρόπον τέλειον τά νοήματά τους.

Οἱ παρατιθέμενοι τύποι, ὡς καί ἄλλοι, εἶναι ὅμοιοι καθ' ὅλα καί στά τρία ιδιώματα τῆς γλώσσας, δηλαδή τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τῆς Καθαρευούσης καί τῆς Καθομιλουμένης, ἀκόμη δέ καί σέ ἐκεῖνο τῆς Δημοτικῆς κατά μέγα μέρος, μέ τή διαφορά ὅτι σέ πολλούς ἀπό αὐτούς ἡ Δημοτική ἔχει κρίνει «σοφό» νά καταργήσῃ μία (τήν ἐπίμαχη πρώτη) συλλαβή, γιά ὅσους παίρνουν ἀναδιπλασιασμό, καθώς καί τήν χρονική ἢ συλλαβική αὔξησι γιά τούς λοιπούς τύπους.

Π.χ.: τό «*τεθωρακισμένο*» τό θέλει θωρακισμένο, τόν «*κεκορεσμένο*» τόν προτιμάει κορεσμένο ἢ τήν «*ηῦξημένη*» τήν θέλει αὔξημένη, τόν «*ὠπλισμένο*» τόν θέλει ἐπίσης ὠπλισμένο, τόν «*ὠργισμένο*» ὠργισμένο, τόν «*ἐστραμμένο*» στραμμένο καί οὔτω καθεξῆς, ἀλλά δέν ἔχει ἄλλη ἐπιλογή γιά τούς «*δε-δουλευμένους μισθούς*», τήν «*κε-κτημένη ταχύτητα*», τίς «*ἀν-ειλημμένες ὑποχρεώσεις*», τίς «*ἀφ-ηρημένες ἔννοιες*», τήν «*ἐν-δε-δειγμένη λύσι*» τά «*πε-πραγμένα τῶν συνεδριάσεων*» καί γιά πλεῖστα ἄλλα.

Σέ ὅλες τίς περιπτώσεις πού ἀκολουθοῦν, οἱ μέ προθέσεις σύνθετες μετοχές διαχωρίζονται μέ ἐνδιάμεση παῦλα, παραπλεύρως δέ αὐτῶν σημειώνονται ἐντός παρενθέσεως τά ρήματα (στήν ἐνεργητική κατά βάσιν φωνή) ἀπό τά ὅποια προέρχονται.

α) Τύποι μέ αναδιπλασιασμό (π.χ. βιάζω, βε-βιασμένος)

- ἀνα-μειγμένα ὑλικά (ἀναμιγνύω)
- ἀνα-πεπταμένη πεδιάδα (ἀναπετάννυμι, ἀναπεταννύω)
- ἀνα-τεθειμένες ἀρμοδιότητες (ἀνατίθημι, ἀναθέτω)
- ἀνα-τεθραμμένος μέ ὑγιεῖς ἀρχές (ἀνατρέφω)
- ἀπο-δεδεγμένες προτάσεις (ἀποδέχομαι)
- ἀπο-δεδειγμένη ἀλήθεια (ἀποδείκνυμι, ἀποδεικνύω)
- ἀπο-μεμακρυσμένες περιοχές (ἀπομακρύνω)
- ἀπο-μεμονωμένες κοινωνίες (ἀπομονῶ· μεταγενέστερος τύπος ἀπομονώνω, ὅπως τό δηλῶ - δηλώνω καί ἄλλα)
- ἀπο-νενοημένο διάβημα (ἀπονοῶ)
- βεβαιωμένα κέρδη (βεβαιῶ)
- βεβαρημένο παρελθόν (ἐκ τοῦ βαρῶ· ἰδέ καί βαρύνω)
- βεβιασμένη ἐνέργεια (βιάζω)
- δεδηλωμένη πλειοψηφία (δηλῶ)
- δεδικασμένη ὑπόθεσις (δικάζω)
- δεδομένη ἀρχή ἢ γεγονός (δίδωμι, δίδω)
- δεδουλευμένοι μισθοί ἢ τόκοι (δουλεύω)
- δια-γεγραμμένη φράσις (διαγράφω)
- δια-δεδομένη νόσος (διαδίδωμι, διαδίδω)
- δια-κεκαυμένη ζώνη (διακαίω)
- δια-κεκομμένο ὠράριο (διακόπτω)
- δια-κεκοσμημένη πλατεῖα (διακοσμῶ)
- δια-κεκριμένος ἐπιστήμων (διακρίνω)
- δια-νεμημένη περιουσία (διανέμω)
- δια-πεπιστευμένος· ὁ διοριζόμενος ὑπό τῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ ἀρχηγοῦ κράτους ὡς διπλωματικός ἀντιπρόσωπος σέ ξένο κράτος (διαπιστεύω)
- δια-τεθειμένα κονδύλια (διατίθημι, διαθέτω)
- δια-τεταγμένη ὑπηρεσία (διατάσσω)
- δια-τεταραγμένη τάξις ἢ ἡσυχία τοῦ τόπου (διαταράσσω)
- ἐγ-γεγραμμένοι ψηφοφόροι (ἐγγράφω)
- ἐγ-κατα-λελειμμένη οἰκία (ἐγκαταλείπω)
- ἐκ-τεθειμένα ἐμπορεύματα στήν ἀγορά (ἐκτίθημι, ἐκθέτω)
- ἐκ-τεθειμένος σέ κίνδυνο ἢ στό ψῦχος (ἐκτίθημι, ἐκθέτω)
- ἐκ-πεφρασμένες ἀπόψεις (ἐκφράζω)
- ἐμ-πεπιστευμένοι φίλοι (ἐμπιστεύομαι)
- ἐν-δεδειγμένη λύσις (ἐνδείκνυμι, ἐνδεικνύω)
- ἐν-τεταλμένος· ὁ ἔχων τήν ἐντολή ἢ διαταγή νά πράξῃ κάτι, ἀρμόδιος: «οἱ ἐντεταλμένοι τήν τήρησι τῆς δημοσίας τάξεως» (ἐντέλλομαι)

ἐν-τετειχισμένη πλάκα (ἐντειχίζω)
 ἐπ-εν-δεδυμένα κεφάλαια (ἐπενδύω)
 ἐπι-βεβαιωμένη εἶδησις (ἐπιβεβαιῶ)
 ἐπι-βεβλημένο καθήκον (ἐπιβάλλω)
 ἐπι-κεκυρωμένη συνθήκη (ἐπικυρῶ)
 ἐπι-τετραμμένος ὁ εἰς ὃν ἔχει ἐπιτραπῆ (ἀνατεθῆ) ὠρισμένη ὑπηρεσία ἢ ἔργο
 (ἐπιτρέπω)
 ἐπι-τετραμμένος διπλωματικός ἀπεσταλμένος σέ ξένη ἐπικράτεια (ἐπιτρέπω)
 κατα-γεγραμμένα εἶδη ἢ περιστατικά (καταγράφω)
 κατα-τεθειμένη μαρτυρία (κατατίθημι, καταθέτω)
 κεκλεισμένων τῶν θυρῶν (κλείω)
 κεκλιμένος πύργος (κλίνω)
 κεκοιμημένοι (οἱ νεκροί) (κοιμοῦμαι)
 κεκορεσμένη ἀτμόσφαιρα (κορέννυμι, κορεννύω)
 κεκτημένα δικαιώματα (κτῶ)
 κεκυρωμένος νόμος (κυρῶ)
 λελογισμένη χρῆσις (λέγω)
 λελυμένη ἀπορία ἢ ἀριθμητική ἐξίσωσις (λύω)
 μεμονωμένα περιστατικά ἢ κρούσματα (μονῶ)
 μεμυημένοι στά Ἑλευσίνια μυστήρια (μυῶ)
 νενομισμένα τέλη (νομίζω)
 νενομισμένες ἐκδηλώσεις ἢ ἐξετάσεις (νομίζω)
 νενομοθετημένη θέσις (νομοθετῶ)
 παρα-γεγραμμένα ἀδικήματα (παραγράφω)
 παρα-κεκινδυνευμένη ἐπίθεσις (παρακινδυνεύω)
 παρα-τεταγμένο ἀποβατικό ἄγλημα (παρατάσσω)
 παρα-τεταμένα χειροκροτήματα (παρατείνω)
 παρα-τεταμένη σιωπή ἢ ἀνομβρία (παρατείνω)
 πεπαλαιωμένο κτήριο (παλαιῶ)
 πεπατημένη ὁδός (πατῶ)
 πεπειραμένος ὁδηγός (πειρῶμαι)
 πεπεισμένος γιά τήν ἱκανότητά του (πείθω)
 πεπερασμένος ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου (περῶ)
 πεπιεσμένος ἀέρας (καί συμπεπιεσμένος) (πιέζω)
 πεπιεσμένος χάρτης (πιέζω)
 πεπλανημένη ἀπόφασις (πλανῶ)
 πεπολιτισμένος κόσμος (πολιτίζω)
 πεπραγμένα τοῦ συνεδρίου (πράττω)
 πεπυρωμένα βέλη (πυρῶ)
 πεπωρωμένη συνείδησις (πωρῶ)

περι-βεβλημένοι επίσημη ιδιότητα (περιβάλλω)
περι-βεβλημένο τείχος διά τάφρου (περιβάλλω)
περι-πεπλεγμένη υπόθεσις (περιπλέκω)
περι-πεπλεγμένων περιπλοκῶν σύμπλεγμα (περιπλέκω)
πεφωτισμένος ἡγέτης (φωτίζω)
προ-δια-γεγραμμένο σχέδιο (προδιαγράφω)
προ-κεχωρημένη ὥρα ἢ σῆψις (προχωρῶ)
προσ-βεβλημένος ἀπό τήν νόσο (προσβάλλω)
προσ-κεκλημένοι στή συγκέντρωσι (προσκαλῶ)
προσ-κεκολλημένος στό καθήκον του (προσκολλῶ)
σεσημασμένοι διαρρηκτες (σημαίνω)
συγ-κεκαλυμμένες φράσεις (συγκαλύπτω)
συγ-κεκινημένος ἀπό τοὺς λόγους σου (συγκινῶ)
συγ-κεκομμένοι τύποι λέξεων (συγκόπτω)
συγ-κεκρωμένες προτάσεις (συγκρῖνω)
συγ-κεκροτημένο στράτευμα (συγκροτῶ)
συγ-κεχυμένες φῆμες (συγχέω)
συμ-βεβλημένοι μέ τό κράτος ὀργανισμοί (συμβάλλω)
συμ-βιβασμένος μέ τίς νεωτεριστικές ἰδέες (συμβιβάζω)
συμ-πεπιεσμένος ἀέρας (καί πεπιεσμένος) (συμπιέζω)
συμ-πεπυκνωμένος χυμός (συμπυκνῶ)
συμ-πεφωνημένοι ὄροι (συμφωνῶ)
συν-δεδεμένοι διά γάμου ἢ συμμαχίας (συνδέω)
συν-τεθειμένο ἄριστα ποιητικό ἔργο (συντίθημι, συνθέτω)
συν-τεταγμένη πολιτεία (συντάσσω)
συν-τεταγμένες (γεωγραφικές συντεταγμένες) (συντάσσω)
συν-τεταραγμένη ἢ πόλις ἀπό τόν σεισμό (συνταράσσω)
συν-τετμημένος λόγος (συντέμνω)
συν-τετριμμένος ἄκουσε τή δικαστική ἀπόφασιν (συντριβῶ)
τεθειμένοι κανόνες δικαίου (τίθημι, θέτω)
τεθλασμένη γραμμή (θλῶ)
τεθλιμμένοι συγγενεῖς (θλίβω)
τεθωρακισμένο ὄχημα (θωρακίζω)
τεταμένα νεῦρα (τείνω)
τεταραγμένη ἐποχή (ταράσσω)
τετελεσμένα γεγονότα (τελῶ)
τετριμμένα ἐπιχειρήματα (τριβῶ)
ὑπο-βιβασμένες τιμές ἐμπορευμάτων (ὑποβιβάζω)
ὑπο-γεγραμμένα πρακτικά (ὑπογράφω)
ὑπο-τεταγμένη χώρα (ὑποτάσσω)

β) Τύποι μέ χρονική ή συλλαβική αύξηση

(π.χ. ἀσκῶ-ἤσκημένος, ὀπλίζω-ὀπλισμένος, στρέφω-ἐστραμμένος κ.λπ.)

ἀν-ειλημμένη ὑποχρέωσις (ἀναλαμβάνω)
ἀν-επτυγμένος πολιτισμός (ἀναπτύσσω)
ἀντ-εστραμμένη διεύθυνσις ἀνέμου (ἀντιστρέφω)
ἀντ-εστραμμένοι ὄροι κλάσματος (ἀντιστρέφω)
ἀπ-εσπασμένοι ὀπλίτες (ἀποσπῶ)
ἀπ-εσταγμένον ὕδωρ (ἀποστάζω)
ἀπ-εσταλμένος συντάκτης (ἀποστέλλω)
ἀπ-ηυδησμένος ἐγκατέλειψε κάθε προσπάθεια (ἀπαυδῶ)
ἀπο-δι-ωργανωμένη ἐπιχείρησις (ἀποδιοργανῶ)
ἀφ-ηρημένη ἔννοια (ἀφαιρῶ)
ἀφ-ηρημένος ἀκροατής (ἀφαιρῶ)
ἀφ-ιερωμένος στή μελέτη (ἀφιερῶ)
ἀφ-υπνισμένο πάθος (ἀφυπνίζω)
ἀφ-ωσιωμένος στό ἔργο του (ἀφοσιοῦμαι)
δι-εσπαρμένοι ἀνά τήν ὑφήλιον ὁμοεθνεῖς μας (διασπεύρω)
δι-εστραμμένος ἄνθρωπος (διαστρέφω)
δι-ωγκωμένο ἀπόστημα (διογκῶ)
δι-ωργανωμένη καλῶς ὑπηρεσία (διοργανῶ)
δι-ωρθωμένα κείμενα (διορθῶ)
ἐγ-κατ-εσπαρμένα ὀστᾶ (ἐγκατασπεύρω)
ἐγ-κατ-εσπαρμένες διχόνοιες (ἐγκατασπεύρω)
ἐγ-κατ-εστημένοι ἐδῶ πρό πολλοῦ (ἐγκαθίστημι, ἐγκαθιστῶ)
εἰλημμένη ἀπόφασις (λαμβάνω)
εἰσ-ηγμένες στό χρηματιστήριο μετοχές (εἰσάγω)
ἐλ-λιμενισμένα πλοῖα (ἐλλιμενίζω)
ἐν-ισχυμένοι ἄνεμοι (ἐνισχύω)
ἐν-ωρχηστρωμένη ἀντίδρασις (ἐνορχηστρῶ)
ἐν-ωχλημένος ἀπ'τό θράσος τους (ἐνοχλῶ)
ἐξ-εζητημένοι τρόποι (ἐκζητῶ)
ἐξ-ημμένα μίση (ἐξάπτω)
ἐξ-ημμένη φαντασία (ἐξάπτω)
ἐξ-ηντλημένος ὄργανισμός (ἐξαντλῶ)
ἐξ-ησκημένος ἀναρριχητής (ἐξασκῶ)
ἐξ-ωπλισμένες στρατιωτικές μονάδες (ἐφωδιασμένες δι'ὄπλων) (ἐξοπλίζω)
ἐξ-ωργισμένος ἐκινήθη ἐναντίον τους (ἐξοργίζω)
ἐπ-αν-ειλημμένες ἀπόπειρες (ἐπαναλαμβάνω)
ἐσβεσμένο ἠφαιστέιο (σβέννυμι, σβεννύω)

ἔστεγασμένος χώρος (στεγάζω)
ἔστεμμένος ποιητής (στέφω)
ἔστερημένος τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων (στερῶ)
ἔστραμμένα νῶτα (στρέφω)
ἔφ-ωδιασμένοι καταλλήλως, ἔφυγαν γιὰ ὀρειβασία (ἐφοδιάζω)
ἡγιασμένον ὕδωρ (ἀγιάζω)
καθ-ωρισμένος ἀριθμὸς συμμετεχόντων (καθορίζω)
κατ-ειλημμένη θέσις (καταλαμβάνω)
κατ-εστραμμένη πόλις (καταστρέφω)
κατ-εστρωμένο σχέδιο (καταστρώνω)
κατ-ωκημένος χώρος (κατοικῶ)
παρ-εφθαρμένο νόημα κειμένου (παραφθείρω)
παρ-ωπλισμένα σκάφη (παροπλίζω)
παρ-ωχημένη ἐποχή (παροίχομαι)
παρ-ωχημένοι χρόνοι (γραμματική) (παροίχομαι)
περι-ωρισμένες δυνατότητες (περιορίζω)
προ-ηγμένη τεχνολογία (προάγω)
προ-ωδευμένη ἐπιστήμη (προοδεύω)
προ-ωθημένες θέσεις (προωθῶ)
συν-εσταλμένος νέος (συστέλλω)
συν-ημμένα πιστοποιητικά ἢ ἔγγραφα (συνάπτω)
συν-υφασμένη συνωμοσία (συνυφαίνω)
ὠθημένος ἐκ λόγων ἀνάγκης (ὠθῶ)
ὠλοκληρωμένη ἔρευνα, ἐργασία ἢ μελέτη (ὀλοκληρῶ)
ὠπλισμένοι ἄνδρες τῆς ἀστυνομίας (φέροντες τὰ ὄπλα τους) (ὀπλίζω)
ὠργανωμένη ἐπίθεσις, διάρρηξις (ὀργανῶ)
ὠργισμένοι διαδηλωτές (ὀργίζω)
ὠρθωμένη κεφαλή (ὀρθῶ)
ὠρθωμένο ἀνάστημα (ὀρθῶ)
ὠρισμένος χρόνος (ὀρίζω)
ὠρκισμένος νά πάρη ἐκδίκησι (ὀρκίζω)

8. Ἡ ἐνεργὸς παρουσία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς στό σύγχρονο γλωσσικό μας ἰδίωμα

Λέγεται καί πιστεύεται ἀπό κάποιους μέ πολλήν ἐλαφρότητα, ὅτι ἡ ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα δέν ὁμιλεῖται σήμερα. Τοῦτο βεβαίως εἶναι παντελῶς ἀστήρικτο καί ἀναληθές, διὰ τόν λόγον ὅτι ὑπάρχουν ἐν χρήσει στό σύγχρονο καθημερινό

λεξιλόγιο όλων τῶν κοινωνικῶν ομάδων ἑκατοντάδες χιλιάδες λέξεις, οἱ ὁποῖες διατηροῦν εἰς τό ἀκέραιον τόν ἀρχαῖκό τους χαρακτήρα.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνική, παρὰ τή διαφοροποίησί της διά μέσου τῶν αἰώνων, δηλώνει τήν παρουσία της στήν ἐποχή μας μέ δύο τρόπους.

1) Μέσω τῶν πρωτογενῶν της λέξεων (τῶν λημμάτων) τίς ὁποῖες ἄφησε ἀναλλοίωτες ὁ χρόνος καί ὡς πρός τόν τύπο καί ὡς πρός τή σημασία τους, ὅπως εἶναι, ἐπί παραδείγματι, οἱ κάτωθι ὀλίγες, ἐνδεικτικῶς ἀναφερόμενες:

Ἄρθρα: ὁ, ἡ, τό κ.λπ.

Ὄνόματα οὐσιαστικά: ἥλιος, οὐρανός, ὠκεανός-θάλασσα, τόλμη, γοητεία, γῆ-ἠρώων, χάος, κάλλος, φῶς

Ἐπίθετα: νέος, ἄριστος, σοφός-ὠραία, ὑψηλή, γενναία-δίκαιον, θεῖον, ἱερόν

Ἀριθμητικά: δύο, τρεῖς, ὀκτώ, ἐννέα, δέκα, εἴκοσι

Ἀντωνυμίες: ἐγώ, σύ, αὐτός, ἐκεῖνος, τόσος, ἄλλος

Ρήματα: ἀκούω, πείθομαι, ἐλπίζω, ἔρω, τρέχω, χαίρω

Μετοχές: πνέων, τιμῶν, ἐρχόμενος, ὀρμώμενος, παθῶν, τεθείς

Προθέσεις: εἰς, πρός, διά, μετά, ἀπό, ὑπέρ-ἄνευ, μέχρι, πλήν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, χωρίς

Ἐπιρρήματα: ποῦ; ἄνω, κάτω, ὅπου, ἐκεῖ, αὐτοῦ, ἔσω, ἔξω

πότε; αὔριον, χθές, πρῖν, ἔπειτα, τότε, ποτέ

πῶς; ὅπως, ὡς, καλῶς, κακῶς, ἀναληθῶς

πόσον; ὅσον, τόσον, πολύ, λίαν, πολλάκις, δῖς, τρίς, τετράκις

λοιπά: ναί, μάλιστα, μή, ἄρα (=ἄραγε· μόριο ἐρωτημ. ἢ ἀπορηματικό) τάχα, ἴσως

Σύνδεσμοι: καί, ἢ, ὅμως, μόλις, ὁσάκις, ὅταν, ὅτι, ἕως, ὡς, ἄρα (=ἐπομένως) ὥστε, ἐάν, ἄν, μή, καίτοι, ἀλλά, κ.λπ. κ.λπ.

2) Μέσω παραγῶγων καί συνθέτων λέξεων, στίς ὁποῖες θά ἀναφερθούμε ἐκτενῶς ἐν συνεχείᾳ, λόγω τοῦ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος πού πράγματι παρουσιάζουν.

Καί ἐάν ἀκόμη πολλές ἀπλές (πρωτογενεῖς) λέξεις δέν συνηθίζονται ἐν πολλοῖς στήν ἔκφρασι τοῦ λόγου (ὡς ἡ χεῖρ = τό χέρι, ὁ αὐχὴν = ὁ σβέρκος, τό οὖς = τό αὐτί, ἡ ρίς = ἡ μύτη, ὁ ὀφθαλμός = τό μάτι, τό ὄστουν = τό κόκκαλο κ.λπ.) παρὰ ταῦτα οἱ περισσότερες ἐξ αὐτῶν παράγωγες καί σύνθετες εἶναι πασίγνωστες καί χρησιμοποιοῦνται κανονικώτατα ἀπό τό σύνολον τῶν ὁμιλούντων τήν ἑλληνική γλῶσσα, χωρίς νά ὑφίστανται ἀντίστοιχοι ἐναλλακτικοί τύποι τους.

Παραδείγματος χάριν:

α) Παράγωγες λέξεις (λήμματα + καταλήξεις)

χειρισμός (χεῖρ + -ισμός)

ὠτίτις (οὔς + -ίτις)
ρινικός (ρίς + -ικός)
ὀφθαλμικός (ὀφθαλμός + -ικός)
αὐχενικός (αὐχὴν + -ικός)
ὀστέινος (ὀστέον ἢ ὀστοῦν + -ινος)

β) Σύνθετες λέξεις (λήμματα + δεύτερες λέξεις)

χειραψία (χείρ + ἅπτω)
ὠτασπίς (οὔς + ἄσπίς)
ρινορραγία (ρίς + ραγή)
ὀφθαλμαπάτη (ὀφθαλμός + ἀπάτη)
αὐχέναλγία (αὐχὴν + ἄλγος)
ὀστεοπόρωση (ὀστέον ἢ ὀστοῦν + πόρωση)

γ) Σύνθετες (ἀπό διάφορες λέξεις + λήμματα)

δεξιόχειρ (δεξιός + χείρ)
ἄωτος· ὁ στερούμενος ὠτων (ἄ + οὔς)
ἔνρινος καί ἔρρινος (ἐν + ρίς)
μονόφθαλμος (μόνος + ὀφθαλμός)
ὑψαύχην (ὄ και ἦ)· ὁ ὑψώνων τόν αὐχένα (ὑψος + αὐχὴν)
ἐλεφαντοστοῦν (ἐλέφας + ὀστοῦν)

Δέν λέμε λόγου χάριν χειραψία, αὐτίτις, μυτορραγία, ματαπάτη, σβερχαλγία, κοκκαλοπόρωση, ἢ ἀκόμη:

δέν λέμε ποτέ	νερατμοί	ἀλλά	ὕδρατμοί
»	νερόβιος	»	ὕδροβιος
»	δοντωτός	»	ὀδοντωτός
»	ψαροτροφεῖο	»	ἰχθυοτροφεῖο
»	φεγγαράκατος	»	σεληνάκατος
»	σκυλόδοντες	»	κυνόδοντες
»	γιοθεσία	»	υἰοθεσία
»	γρηγοροπαμία	»	ταχυπαμία
»	παντοτεπάρθενος	»	ἀειπάρθενος
»	ἀλογοδύναμις	»	ἵπποδύναμις

καί χιλιάδες ἄλλα παρόμοια.

Καθίσταται ὡς ἐκ τούτου πασιφανές, ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά χρησιμοποιοῦνται στήν νεοελληνική σέ πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς τοῦτο νά τό ἀντιλαμβάνονται ἢ νά τό ὑποψιάζονται κἄν οἱ περισσότεροι, οἱ ἔχοντες τήν ἀτυχία νά ζοῦν στό σκότος τῆς ἀγνοίας.

Σύνθετες λέξεις, ως ο ύδραργυρος, τό ένυδρείον, ή ένυδάτωσις, ο ύδροψυκτος (άπό τό ύδωρ), τό πετρέλαιον, τό ορυκτέλαιον, τό έλαιόχρωμα, τό έλαιοτριβείον (άπό τό έλαιον), ή ποδηλασία, τό ποδήλατον, ο πολύπους, τό ύποπόδιον (άπό τή λέξι ο πούς), ο πανάξιος ο πάμπλουτος, ή πανσπερμία, ο παλλαϊκός (άπό τό πᾶν), ο άλεξιπυρος, ή πυρπόλησις, ο πυρομανής, τό πυροβόλον (άπό τό πύρ) και πλείστες άλλες, δέν έχουν δεύτερουσ ή άλλουσ τύπουσ μέ τήν αὐτήν έννοιαν.

Όπωσ άβιάστωσ συνάγεται έξ αὐτῶν τῶν ολίγων και έξ εκείνων πού άμέσωσ έπονται, ή καλλικέλαδοσ, ή θελκτική και μοναδική άρχαία μας γλῶσσα είναι έδῶ, παροῦσα. Ζή και άναπνέει άνάμεσά μας εις πείσμα τήσ σαθρής και διάτρητησ έπιχειρηματολογίας τῶν δημοτικιστῶν.

Άσ έχουμε δέ κατά νοῦν, ότι ή γλῶσσα αὐτή έρχεται άπό πολύ μακρού και είναι ένας άσύλληπτοσ σέ μέγεθοσ και άσύνοροσ πνευματικόσ κόσμοσ' γλῶσσα πού ποτέ δέν τήν μαθαίνουμε στην έντέλεια και πού πάντα μᾶσ μαθαίνει!...

Τά ολιγάριθμα παραδείγματα πού ακολουθοῦν (άπό τά πάρα πολλά πού θά μποροῦσαν νά παρατεθοῦν) πιστεύουμε ότι είναι άρκετά, για νά γίνη τοῦτο κατανοητό.

9. Ἡ πληθώρα άρχαίων έλληνικῶν λέξεων στον καθημερινό μας λόγο

Άγω (φέρω, οδηγῶ, βαδίζω, πορεύομαι)

Άγωγεύς, άγωγή, άγωγιάζω, άγωγιάτης, άγώγιμοσ, άγωγιμότησ, άγώγιον, άγωγός, άγών, άγωνία, άγωνίζομαι, άγώνισμα, άγωνιστήριον, άγωνιστής, άγωνιστικόσ, άγωνιῶ, άγωνιώδησ, άγωνοδίκησ, άγωνοθέτησ, άγωνοθετῶ, άνάγωγοσ, άναγωγή.

Έν-άγω, έναγωγή, έναγων, έναγόμενοσ, έναγωνίζομαι, έναγώνιοσ

Εισ-άγω, εισαγωγή, εισαγωγεύς, εισαγωγικόσ, εισαγώγιμοσ, εισαγωγός, εισαγόμενοσ, εισακτέοσ.

Έξ-άγω, έξαγωγή, έξαγόμενον, έξαγόμενοσ, έξαγωγεύς, έξαγωγικόσ, έξαγώγιμοσ, έξαγωγός.

Συν-άγω, συναγωγή, συναγώγιον, συναγωνίζομαι, συναγωνισμοσ, -νιστής.

Προσ-άγω, προσαγωγή, προσαγώγιον, προσαγωγός, προσάγων, προσαγόμενοσ.

Προ-άγω, προαγωγή, προαγωγεύω, προαγωγός, προαγωνίζομαι, -νιστής, προακτέοσ.

Άν-άγω (άνά + άγω) άναγωγή, άναγωγεύς, άναγωγικόσ και άναπαράγω, άναπαραγωγή, άναπαραγωγικόσ, άναπαραγωγός.

Δι-άγω (διά + άγω) διαγωγή, διαγωγικόσ, διαγωνίζομαι, διαγωνισμοσ και

διαπαιδαγωγῶ, διαπαιδαγώγησις, διαπαιδαγωγικός.

Κατ-άγω (κατά + ἄγω) καταγωγή, καταγωγίον καί κατεπάγω.

Μετ-άγω (μετά + ἄγω) μεταγωγή, μεταγωγικός, -γικόν, μεταγωγός.

Παρ-άγω (παρά + ἄγω) παραγωγή, παράγων, παραγωγικός, παραγωγικότης, παράγωγος, παράγωγον, παραγωγός.

Περι-άγω, περιαγωγή.

Ἄντ-αγωγή (ἄντί + ἀγωγή), ἀνταγωγικός, ἀνταγωνίζομαι, ἀνταγώνισμα, ἀνταγωνισμός, ἀνταγωνιστής, -νιστικός καί ἀντιπαιδαγωγικός, ἀντιπαραγωγικός.

Ἄπ-άγω (ἀπό + ἄγω), ἀπαγωγή, ἀπαγωγεύς, ἀπαγωγικός, ἀπαγωγός.

Ἐπ-άγω (ἐπί + ἄγω) ἐπαγωγή, ἐπαγωγεύς, ἐπαγωγικός, ἐπαγωγίμος, ἐπαγωγός καί ἐπανεισάγω, ἐπανεισαγωγή, ἐπανεξάγω, ἐπανεξαγωγή.

Ὑπ-άγω (ὑπό + ἄγω) ὑπαγωγή καί ὑπείσάγω, ὑπείσαγωγή, ὑπεξάγω, ὑπεξαγωγή.

Ὑπερ-αγωγός, ὑπερπαραγωγή.

Λοιπά:

Ἀεραγωγός, ἀτμαγωγός, ἠλεκτραγωγός, θερμαγωγός, ἰππαγωγός, πετρελαιοαγωγός, σιταγωγός, ὕδαταγωγός, ἄρματαγωγόν, νηπιαγωγεῖον, νηπιαγωγός, ὄχηματαγωγόν, ὄχλαγωγία, ὄχλαγωγικός, παιδαγωγεῖον, παιδαγώγησις, παιδαγωγικός, παιδαγωγική, παιδαγωγός, παιδαγωγῶ, παρθεναγωγεῖον, πετρελαιοπαραγωγός, πρωταγωνιστής, πρωταγωνιστῶ, ὕδραγωγεῖον, ὕδραγωγός, φωταγωγῶ, φωταγωγός, φωταγώγησις, φωταγωγία, χειραγωγῶ, χειραγωγός, χειραγώγησις, χειραγωγία.

Γαλακτοπαραγωγός, ἐλαιοπαραγωγός, καπνοπαραγωγός, οἶνοπαραγωγός, σιτοπαραγωγός, σταφιδοπαραγωγός κ.λπ.

Ἐπιβατηγός ὁ ἄγων ἐπιβάτες (ἐπιβάτης + ἄγω) ἐπιβατηγόν,

ξεναγός ὁ ἄγων ξένους (ξένος + ἄγω) ξεναγῶ, ξεναγία, ξενάγησις,

στρατηγός ὁ ἄγων στρατόν (στρατός + ἄγω) στρατεύω, στρατηγῶ,

στρατηγεῖον, στρατήγημα, στρατηγία, στρατηγική, στρατηγικός,

φορτηγός ὁ μεταφέρων φορτία (φορτίον + ἄγω) φορτηγόν, φορτηγίς,

φορταγωγός (ὁ φορτηγός).

Ἄει (ἐπίρρ.) ἰων. αἰεί, δωρ. αἰέν (πάντοτε)

ἀεῖζως, ἀειθαλής, ἀεικίνητος, ἀεῖκλαυστος, ἀεῖκρουνος (ἐπί πηγῶν καί κρηνῶν) ἀεικύμαντος, ἀεμμακάριστος, ἀεῖμνηστος, ἀειπάρθενος, ἀεῖποτε (πάντοτε, διηνεκῶς) ἀεῖροος, ἀένναος ἔκ τοῦ ἀεῖ + νάω = ρέω (ὁ πάντοτε ρέων, αἰώνιος, ἀκατάπαυστος) ἀενάως (ἀδιαλείπτως, συνεχῶς) ἀειφανής, ἀειφανεῖς ἀστέρες, ἀειφεγγής, ἀεῖφυλλος (ἐπί φυτῶν) ἀεῖφωτος, ἀεῖγλωρος, ἀῖδιος ἔκ τοῦ ἀεῖ (παντοντ(ε)ινός, αἰώνιος) (φρ.) «ἐς ἀεῖ» καί «ἐσσαεῖ» (ἐπ'ἄπειρον, αἰωνίως) (φρ. ἐκκλησ.) «καί νῦν καί ἀεῖ» (καί τώρα καί πάντοτε) «αἰέν ἀριστεύειν» (Ὅμηρος).

Αἶξ (ή), τῆς αἰγός (ἡ γίδα, ἡ κατσίκα)

αἰγάγρειος, αἰγαγρος (ἀγρία αἶξ) αἰγάγρειον κρέας, αἶγειος (γιδήσιος), αἶγειον γάλα, αἰγοβοσκός, αἰγόδερμα, Αἰγόκερως, -ω (ὄνομα ἀστερισμοῦ τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου) αἰγόπους, αἰγοκέφαλος, αἰγομαστία, αἰγόμορφος, αἰγοπίθηκος, αἰγοπρόσωπος, Αἰγόσθενα, Ὅρμος Αἰγοςθένων, Αἶγός ποταμοί (ἀρχ. ὄν. μικροῦ ποταμοῦ τῆς Θράκης) αἰγοτροφία, αἰγοτρόφος, αἰγοπρόβατα, αἰγότριχος, αἰγοφωνία, ἀγέλη αἰγῶν, αἰγόστασις (μάνδρα αἰγῶν).

Ἄλλήλων, -οις, -ους, θηλ. -ων, -αις, -ας, οὐδ. -ων, -οις, ἄλληλα (ἀντων. ἀλληλοπαθής ἐκ τοῦ ἄλλος + ἄλλος, ἐπί ἀμοιβαίας ἐνεργείας ἢ πάθους): «ἄλλήλων τά βάρη βαστάζετε», ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ὁ ἕνας τόν ἄλλον.

Ἄλληλασφάλεια, ἄλληλεγγύη, -έγγυος, -εγγυότης, -ένδετος, -εξάρτησις, -εξαρθῶμαι, -επίδρασις, -επίκουρος, ἄλληλοβοήθεια, -γραφία, -γράφος, -γραφῶ, -διαδοχή, -διδασκαλία, -κτονία, -μαχία, -μάχος, -πάθεια, -παθής, -σεβασμός, -σπαραγμός, -σφαγή, -τρώγομαι, ἄλληλουχία, -χῶ, ἄλληλοφαγία, -φθονία, -φιλος, -χρεος, ἄλλήλως.

Ἐπίσης:

Ἄλληλασπάζομαι, ἄλληλεκτιμῶμαι, -εκτίμησις, -επιβλέπομαι, -επιβουλεύομαι, -εχθρεύομαι, ἄλληλοαπαγωγή, -δαρμός, -δεσμεύομαι, -διαπληκτίζομαι, -εξοντοῦμαι καί -εξοντώνομαι, -εξόντωσις, -εξυπηρέτησις, -καταγγελία, -καταγγέλομαι, -κατηγορία, -κατηγοροῦμαι, -μηνύομαι, -μισοῦμαι, -συκοφαντοῦμαι, -τραυματίζομαι, -ὑβρίζομαι, ἄλληλοὑπερασπίζομαι, -ὑποβλέπομαι, ἄλληλωφελοῦμαι.

Καί τά ἀκόλουθα:

Συναλληλία, συνάλληλος, συναλλήλως, κατάλληλος, -ότης, -ήλως, παράλληλος, «βίοι παράλληλοι», παραλλήλως, παραλληλεπίπεδον, -ίπεδος, παραλληλία, -λίζω, -λισμός, παραλληλόγραμμον, κ.λπ.

Χάριν παραδείγματος: α) ἀλληλασφάλεια· εἶδος ἀσφαλίσεως, κατά τό ὅποιον οἱ ἀσφαλιζόμενοι εἶναι καί ἀσφαλιστές ἀλλήλων, β) ἀλληλεκτίμησις· ἡ ἀμοιβαία ἐκτίμησις, γ) ἀλληλοδιαψεύδομαι· διαψεύδω κάποιον καί μέ διαψεύδει καί αὐτός.

Ἄργυρος (ὀ), (τό ἀσῆμι)

ἀργυραμοιβεῖον, ἀργυραμοιβός, ἀργυρεῖον, ἀργυρένδυτος, ἀργυρήλατος, ἀργυρία, ἀργυρίζω, ἀργύριον, ἀργυρίτης, ἀργυρόβουλλον, ἀργυροδάμας, ἀργυροειδής, ἀργυρόηχος, ἀργυροθώραξ, Ἄργυρόκαστρον, ἀργυροκέντητος, ἀργυροκόλλητος, ἀργυρόκομος, ἀργυρολαμπής, ἀργυρόλευκος, ἀργυρολόγος, -ῶ, -ία, ἀργυρομιγής, ἀργυροπλαστής, ἀργυροποίητος, ἀργυροποίκιλτος, ἀργυρόπους, ἀργυροπράτης, Ἄργυρούπολις, ἀργυρόπτερος,

ἀργυροστέφανος, ἀργυροστόλιστος, ἀργυρότοξος (ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος) ἀργυροῦς, ἀργυροῖ γάμοι, ἀργυροῦφαντος, ἀργυροῦχος, ἀργυροφεγγής, ἀργυρόφυλλος, ἀργυροχοεῖον, ἀργυροχόος, -χοῶ, ἀργυρόχρους, ἀργυρόχρυσος, ἀργυρῶ καί ἀργυρώνω, ἀργυρώδης, ἀργυρώνητος, ἀργυρορυχεῖον, ἀργύρωσις (ἢ ἀργυρία) ἀναργυρία, -ρος, ἐξαργύρωσις, -ρῶ, ἐξαργυρώσιμος, ἐξαργυρωτέος, ἐπάργυρος, -ρῶ (καί ἐπαργυρώνω) ἐπαργύρωσις, ἐπαργυρωτικός, ὑδράργυρος, ψευδάργυρος, ψευδαργυρογραφία, ψευδαργυρικός, ψευδαργυροῦχος, ψευδαργυρῶ, ψευδαργύρωσις, καί λοιπά.

Ἄρτος (ὁ), (τό ψωμί)

ἀρτεργάτης, ἀρτοβιομηχανία, -ήχανος, ἀρτόδενδρον, ἀρτοδοσία, ἀρτοδότης, -τῶ, ἀρτοθήκη, ἀρτόκαρπος, ἀρτοκλασία, ἀρτοκοπτικός, ἀρτόκρεας, ἀρτοπλασία, ἀρτοποιεῖον, ἀρτοποιητικός, ἀρτοποιία, ἀρτοποιός, ἀρτοποιῶ, ἀρτοποιήσις, ἀρτοποιήσιμος, ἀρτοπρατήριον, ἀρτοπωλεῖον, -ώλης, ἀρτοσιτία, ἀρτοφαγία, -φάγος, ἀρτοσκευάσματα, ἀρτοφόριον, ἀρτοφόρος, (φρ.) «ἄρτον καί θεάματα», «τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον...» (ἀπό τό «Πάτερ ἡμῶν»)

Αὔχην (ὁ), τοῦ αὐχένος (ὁ σβέρκος)

αὐχενάλγία, αὐχενικός, αὐχένιος, αὐχενική δυσκαμψία, αὐχενικόν σύνδρομον, αὐχενικές ἀρτηρίες, αὐχενίζω, αὐχενόπτερος, αὐχενοπτερύγιοι, αὐχενόρρυγος, ἐπαυχένιος (ἐπί τοῦ αὐχένος), περιαυχένιος (περί τόν αὐχένα), κυρταύχην (ὁ καί ἡ) (ὁ ἔχων κυρτόν τόν αὐχένα), ὑψαύχην (ὁ καί ἡ) (ὁ ὑψῶν τόν αὐχένα).

Βραδύς (ὁ), τοῦ βραδέος (ὁ ἀργός) καί βραδυ- ὡς πρῶτο συνθετικό πολλῶν λέξεων

βραδέως (ἐπίρρ.), «σπεῦδε βραδέως» (ἀρχαῖο γνωμικό) βραδυαρθρία, βραδυβάμων, βραδυβάτης, βραδυγλωσσία, βραδύγλωστος, βραδυκαής, βραδυκαρδία, βραδύκαυστος, βραδυκινησία, -κίνητος, βραδυλαλία, βραδύνοια, βραδύνους, (φρ.) «βραδύς τόν νοῦν», βράδυνσις, βραδύνω, βραδυουρία, βραδύπεπτος, -πεψία, βραδυπλοία & βραδύπλοια, βραδυπλοῶ, βραδύπλους καί βραδύπλοος, βραδυπορία, -όρος, -ρῶ, βραδυπτέρυξ, βραδυσφυγμία, -σφυξία, βραδύτης, βραδυτοκία, -τόκος, βραδυφλεγής, βραδυφλογιστία καί βραδυφλογία, βραδυψυχία. Παραθετικά βραδύτερος, βραδύτατος. Ἐπιβραδύνω, ἐπιβράδυνσις, ἐπιβραδυντήρ, ἐπιβραδυντικός.

Βραχύς (ὄ), τοῦ βραχέος (ὁ μικρός κατά τό μήκος ἢ τό ὕψος, κοινῶς κοντός) και βραχυ- ὡς πρῶτο συνθετικό πολλῶν λέξεων'

βραχυγναθία, βραχύγναθος, βραχυγναθισμός, βραχυγραφία, βραχυγράφος, βραχύβιος, (φρ.) «βραχύς ὁ βίος», βραχυδακτυλία, βραχυδάκτυλος, βραχυδιάστατος, βραχύκαννος, βραχυκαρδία, βραχυκατάληκτος, -ληξία, -ληκτῶ, βραχύκαυστος, βραχύκερος καί βραχύκερως, βραχυκεφαλία, -κέφαλος, βραχύκορμος, βραχύ κύκλωμα ἢ βραχυκύκλωμα, βραχυκύκλωσις, βραχύλαιμος, βραχυλογία, -λογικός, βραχυλόγος καί βραχύλογος, βραχυμετωπία, βραχυνοσία, βράχυνσις, βραχυντικός, βραχύνω, βραχύπνοια, βραχυπρόθεσμος, βραχύπτερος, βραχύρριζος, βραχυσκελία, -σκελής, βραχύσκιος, βραχύσωμος, βραχυτένων, βραχύτης, βραχυτράχηλος, βραχύφυλλος, βραχυχρόνιος, βραχύχρονος. Βραχέα κύματα, βραχέα φωνήεντα.

Ἐπίρρ. βραχέως (παραθετικά βραχύτερον, βραχύτατα)' (φράσεις): «ἐν βραχεῖ» (ἐνν. χρόνω)=σε σύντομο χρονικό διάστημα, «διά βραχέων» (ἐνν. λόγων)=ἐν συντομία.

Ἐπιβραχύνω, ἐπιβράχυνσις, ἐπιβραχυντικός.

Δρυς (ἦ), τῆς δρυός (ἦ βελανιδιά)

Δρυάδες καί Ἄμαδρυάδες (νύμφες προστάτιδες τῶν δένδρων) δρυέρυθρον, δρυῖνος, δρυῖνον φέρετρον, Δρυῖνούπολις (ἀρχ. πόλις τῆς Β. Ἡπείρου) Δρυμαία (ἀρχ. πόλις τῆς Φωκίδος) δρυμοβάτης, δρυμός καί δρυμών, δρυμοφυλακή, δρυμώδης, δρυοβάλανος, δρυοδάσος, δρυοβαφής, δρυοδεψία, δρυοδεψικόν ὄξύ, δρυοκολάπτης, δρυόξυλον, Δρύοπες (ἀρχ. ἑλληνικό φῦλο) δρυοπίθηκος, δρυοφλοιός, ἐκχύλισμα δρυός, ἔνδρυνον (ὁ σφήν καί (ἦ) σφήνα ἐκ ξύλου δρυός)' (φρ.) «δρυός πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται».

Ἐλαιον (τό), (τό λάδι)

ἔλαια αἰθέρια, ἔλαια βαρέα, ἔλαια ζωϊκά, ἔλαια ὀρυκτά, ἔλαια πτητικά, ἔλαιουργία, -γική, ἔλαιουργεῖον, ἔλαιοσάκχαρον, ἔλαιοπαραγωγή, -γωγός, -ικός, ἔλαιοπωλεῖον, -πώλης, ἔλαιόχρωμα, -τιστής, ἔλαιῶδες ὑγρόν, ἔλαιώδης οὐσία, εὐχέλαιον, ἔλαιέμπορος, -ρία, ἔλαιϊκός, ἔλαιογραφία, -φικός, -φῶ, ἔλαιοδεψία, ἔλαιοδόκη, -χεῖον, -όχος, ἔλαιοειδής, -κομεῖον, ἔλαιόλαδον, ἔλαιόμετρον, ἔλαιοπιεστήριον, ἔλαιοποιΐα, ἔλαιορροή, ἔλαιοτυπία, ἔλαιουργός, ἔλαιόχρους, ἔλαιοχρωματίζω, -τιστής, -τισμός, ἔλαιοχρωμία, -χρωμικός, ἔλαιῶ (χρῖω δι' ἐλαίου, λαδώνω) ἐλαίωσις (ἢ δι' ἐλαίου χρῖσις, λάδωμα).

Ἀμυγδαλέλαιον, ἀραβοσιτέλαιον, ἠλιέλαιον, ἰχθυέλαιον, καρυδέλαιον, μηχανέλαιον, μουρουνέλαιον (ἔλαιον ὄνισκου)

ὄρουκτέλαιον, πετρελαϊκός, πετρελαϊκή πολιτική, πετρελαιοαγωγός, πετρέλαιον, πετρελαιοκίνησις, -κίνητος, -κίνητηρες, πετρελαιοδεξαμενές, πετρελαιοπαραγωγός χώρα, πετρελαιοφόρον, πυρηνέλαιον, ρητινέλαιον, ροδέλαιον, πολυέλαιος, σησαμέλαιον, σογιέλαιον, σπορέλαιον, τερεβινθέλαιον, φοινικέλαιον κ.ἄ.

Ἐλαύνω (παρακινῶ, προτρέπω, ἐξαναγκάζω πρὸς βάδισιν ὑπόζυγια ἢ ἄμαξες, πορεύομαι, προχωρῶ, τρέχω).

Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος α' τοῦ ρ. εἶναι ἤλασα καὶ ὁ παθητικὸς ἤλάσθην καὶ ἤλάσθην.

Καταλήξεις προερχόμενες ἐκ τοῦ ρήματος γιὰ τὸν σχηματισμὸ λέξεων: -ηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος.

Παράγωγες λέξεις:

ἄμαξηλατῶ (ὀδηγῶ ἄμαξαν) ἄμαξηλάτης (ὁ ὀδηγῶν ἄμαξαν)
ἄμαξηλασία (πορεία ἢ ἀγὼν δρόμου ἐφ' ἀμάξης) ἄμαξηλάτος (δρόμος διὰ τοῦ ὁποίου διέρχονται ἄμαξες, ἄμαξιτός/ ἀργυρήλατος/ ἀρματηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος / ἀτμήλατος / βοηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος / διφρηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος / δυσήλατος / εὐήλατος / ζευγηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία / θεηλασία, -ήλατος / ἱππηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος / ἰχνηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία / κωπηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία, -ήλατος / ξηνηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία / οἰστρηλατῶ, -ηλασία, -ήλατος / ὄνηλάτης, -ηλασία -ήλατος / ποδηλατῶ, -ηλάτης, ηλασία, -ήλατος / ρινηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία / στρατηλατῶ, -ηλάτης, -ηλασία / σφυρηλατῶ, -ηλασία, -ήλατος / τροχηλατῶ, -ηλάτης, -ήλατος / χειρήλατος / χρυσήλατος / ψυχρήλατος.

Καί: κωπηλατικὸς, οἰστρηλατοῦμαι, ὄνηλατικὸς, ποδήλατον, ποδηλατικὸς, ποδηλατοδρομία, ποδηλατοδρόμιον, ποδηλατοδρόμος, σφυρηλάτησις, σφυρηλατήσιμος, σφυρήλατον.

Ρήματα σύνθετα μέ βάσιν τό ἐλαύνω: εἰσελαύνω, ἐξελαύνω, προελαύνω, διελαύνω, παρελαύνω, ἀπελαύνω, ἐπελαύνω.

Οὐσιαστικά σύνθετα, ἀντίστοιχα τῶν ἄνω ρημάτων, ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἔλασις (= ἡ πρῶξις τοῦ ἐλαύνω): εἰσέλασις, ἐξέλασις, προέλασις, διέλασις, παρελασις, ἀπέλασις, ἐπέλασις.

Λοιπά παράγωγα καὶ σύνθετα: ἐλάσιμος, ἐλάσιππος, ἔλασμα, ἐλασματοειδής, ἐλασματοποίησις, ἐλασματουργεῖον, ἐλασματουργός, ἐλατήρ, ἐλατήριον.

Ἐνδον, ἐπίρρ. (ἐντός, ἐσωτερικῶς, μέσα) καὶ ἐνδο- ὡς πρῶτο συνθετικὸ πολλῶν λέξεων

ἐνδοαγγειακός, ἐνδοαυχενικός, ἐνδογαμία, -γαστρῖτις, -γένεσις, -γενής,

ένδοδερμα, -δερμικός, ένδοέκκρισις και ένδέκκρισις, ένδοθεν (έπίρρ.), ένδοηπατικός, -θερμικός, -θηλίωμα, -θωρακικός, ένδοκάρδιον, -καρδιακός, -καρδίτις, -κάρπιον, ένδόκαρπος, -κεφαλικός, ένδοκόσμιος, -κρανιακός, -κράνιος, ένδόκριμα, ένδοκρινής, ένδοκρινεῖς αδένες, ένδοκρινολογία, -κρινολόγος, ένδοκυτταρικός, -κυττάριον, -λεκάνιος, ένδόλεμφος, ένδολοβικός, ένδόμησις, -μήτριος, -μητρίτις, ένδόμισχος, -μοριακός, ένδομυελικός, -μυϊκός, -μυϊκῶς, ένδόμυχος, -μύχως, ένδονεύριον, ένδόπλασμα, ένδοπλευρικός, -πνευμονικός, ένδοπτικός, ένδοσάρκιον, ένδορραχιαῖος και ένδορραχικός, ένδοσκόπησις, -σκόπιον, ένδοσπέρμιον και ένδόσπερμον -σπάχλιος, -σπλήνιος, -σπονδυλικός, -ταρσιαῖος και -τάρσιος, ένδότατος, ένδότατα (τά), ένδότερος, ένδότερα (τά), ένδοφθαλμία, -φθάλμιος, -φλεβικός και -φλέβιος, -φλεβίτις, ένδοχώρα, ένδοψία (ή ένδοσκόπησις), ένδοψυχικός και άλλα.

Έτερος (ό), (άλλος)

Ένάρθρως (ό έτερος)= ό ένας εκ τών δύο «ό έτερος τών διαδίκων», «τυφλός κατά τόν έτερον όφθαλμόν».

έτεροβαρής, έτερόγαμος, έτερογένεια, -γένεσις, -γενής, έτερόγλωσσος, έτεροδημότης, έτεροδικία, έτεροδοξία, -δοξος, -εθνης, -ειδής, -ζυγος, -θαλής, έτεροκατάληκτος, έτερόκεντρος, -κίνητος, (φρ.) «άφ' έτέρου» (έξ άλλου), έτερόκλητος, -κλινής, έτερόκλητος, έτερομερής, -μιξία, -μορφία, έτερόμορφος, -νομος, έτερόπλασμα, έτεροπροσωπία, (φρ.) «έτερος έξ έτέρου σοφός», έτεροπρόσωπος, έτερορρεπής, έτερόρρυθμος, -στομος, -στροφος, -ταξία, έτερότονος, -τροπος, -τροφος, -τυπος, έτεροφθαλμία, έτερόφθαλμος, έτερόφρων, -φυλος, -φυλία, έτερόφωνος, έτεροφώτιστος και έτερόφωτος, έτερόχειρ, έτερόχθων, έτερόχροια, -χρονισμός, έτερόχρονος, έτερόχρους, έτεροχρωμία, -χρωμος, έτέρωθεν (άπό τό άλλο μέρος) έτερωννυμία, έτερώννυμος, (φρ.) «έτερον εκάτερον» (άλλο τό ένα και άλλο τό άλλο), (φρ.) «τό έτερον ήμισυ» (έπί συζύγων).

Ήμισυς (ό), τοῦ ήμίσεος (ό μισός) και ήμι- ως πρώτο συνθετικό πολλών λέξεων

ήμιάγριος, ήμιαναισθησία, -σθητος, ήμιαναστροφή, ήμιανάπαυσις, ήμιανάτασις, ήμιανοίγω, ήμιατροφία, ήμιανεξάρτητος, ήμιαυτόματος, ήμιβάρβαρος, ήμίγυμνος, ήμιδιατροφή, ήμιδιαφανής, ήμιδιώροφος, ήμιέκτασις, ήμίλιτρον, ήμιεξάρτησις, ήμιέπισημος, ήμιθανής, ήμίθεος, ήμιθωράκιον, ήμιθώραξ, ήμικατάκλισις, ήμικίων, ήμίκλειστος, ήμικρανία, ήμικυκλικός, ήμικύκλιον, ήμικυρίαρχος, ήμίλευκος, ήμίλουτρον, ήμιμαθής, ήμιμάχιμος, ήμίμετρον, ήμιμόνιμος, ήμιονηγός, ήμίονος, ήμιορεινός, ήμιπαράφρων, ήμιπεδινός, ήμιπαράλυτος, ήμιπληγία, -πληγικός, -πληξία, ήμίρρευστος, ήμίσβεστος, ήμισέληνος,

ήμισκληρος, ήμιστύλιον, ήμισφαιρικός, ήμισφαίριον, ήμιταχῶς (ἀντίθ. ὀλοταχῶς) ήμιτελής, ήμιτόνιον, ήμίτονον, ήμίτονος, ήμιτονισμός, ήμιτελικός, ήμιϋπαίθριος, ήμιϋπόγειον, ήμίφλεκτος, ήμιφωνία, ήμίφωνος, ήμίφωνον, ήμίφως, ήμίχλωρος, ήμιχρόνιον, ήμίχρονον, ήμίχρυσος, ήμίψυκτος, ήμιώρμιος, ήμίωρος, ήμίωρον, ήμιώροφος καί λοιπά.

Ἡπαρ (τό), τοῦ ἥπατος (τό συκῶτι)

ήπαταλγία, ήπαταπόστημα, ήπατέλαιον, ήπατικός, ήπατίτις, ήπατογαστρικός, ήπατογενής, ήπατοκολικός, -κυστικός, -νεφρικός, ήπατοπάθεια, ήπατοπηγία, -τομία, ήπατορραγία, -ρραφία, ήπατοσάκχαρον, ήπατοτοξαμία.

Θύρα (ή), (ή πόρτα)

θυραδὴν ἢ θυροειδὴς ἀδὴν, θύραθεν' ἐπίρρ. (ἀπό ἔξω τῆς θύρας προς τά μέσα, ἔξωθεν) θυρεΐσκος (ὁ μικρός θυρεός) θυροειδεκτομή, θυροειδής, θυρεός, θυρίδιον (ή μικρή θύρα) θυρίς (ή μικρή θύρα) θυροειδής (ὁ ὁμοιάζων μέ θύρα) θυροκόλλησις, -κολλῶ, θυροτηλέφωνον, θυροφυλάκιον, θυροφύλαξ, θυρόφυλλον, θύρωμα (τό πλαίσιο τῆς θύρας) θυρωρεΐον, θυρωρός, γραμματοθυρίς, θυροπαράθυρα, παράθυρον, παραθυρόφυλλα, (φρ. «ὁ ἐχθρός ἐπί θύραις».

Ἄθυρογλωσσία, -γλωσσος, ἄθυρος, ἄθυροστομία, -στομος, ἄθυροστομῶ, ἀθύρωτος (ὁ ἄθυρος, ὁ μή ἔχων θύραν).

Ἴππος (ὁ), (τό ἄλογο)

ίπαγωγός, ίπάριον, ίπαρχία, ίπαρχος, ίπασία, ίπαστί (ἐπίρρ.) ίππειος, ίπεύς, ίπευσις, ίπευτικός, ίπεύω, ίπηγός (ὁ ίπαγωγός) ίπηλασία, ίπηλάτης, ίπήλατος, ίπηλατῶ, ίπιατρικός, ίπικός, ίπικόν, ίποβάτης, ίποδαμαστής, ίποδρομία, -δρομικός, -δρομιον, -δρομος, -δρομός, ίποδύναμις, ίποκάμπειος, -κάμπη, -καμπος, ίποκομία, -κόμος, -κομῶ, ίποκράτειος, -κρατικός, ίπομανής, ίπομανία, -μαχία, -μάχος, ίποπαραγωγός, ίποπόταμος, ίποσκευή, ίποστάσιον, ίποσύνη, ίπότης, ίποτικός, ίποτισμός, -τοξότης, ίπότραγος, ίποτροφεΐον, -τρόφος, -τροφία, ίποφάγος, -φαγία, ίποφορβάς, -φορβεΐον, ίπαγορά, ίπίατρος.

Ἄφιππεύω, ἀφιππευσις, ἔφιππος, καθίππεύω, καθίππευσις.

Ἀρχαῖα ἑλληνικά κύρια ὀνόματα (ὀλίγα ἀπό τά πλέον σημαντικά):

Ἀγαθίππη, Ἀγάθιππος, Ἀγήσιππος, Ἀλκίππη, Ἄλκιππος, Ἄνθιππος, Ἀρίστιππος, Γλανκίππη, Δαμάσιππος, Δέξιππος, Ἐρασίππη, Ἐράσιππος, Ἐρμιππος, Εὐίπιδης, Εὐριππος, Ζεύξιππος, Ἠγήσιππος, Θέριππος, Ἴππίας, Ἴποδάμεια, Ἴπόδαμος, Ἴποκράτης, Ἴπολύτη, Ἴπόλυτος, Καλλιπίδης, Λεύκιππος, Λύσιππος,

Μελάνιππος, Ναύσιππος, Νικίππη, Ξανθίππη, Ξάνθιππος, Ὀνήσιππος, Παύσιππος, Σπευσίππη, Σπεύσιππος, Σωσίππη, Σώσιππος, Τελέσιππα, Τερψίππη, Ὑπερίππη, Φαίνιππος, Φειδιππίδης, Φεΐδιππος, Φιλίππη, Φιλιππίδης, Φιλιππίς, Φίλιππος, Χαιρίππη, Χαΐριππος, Χαρίππη, Χάριππος, Χάρμιππος, Χρούσιππος.

Ἰχθύς (ὁ), τοῦ ἰχθύος (τό ψάρι)

ἰχθυάλη, ἰχθυογόνος, ἰχθυαγορά, ἰχθυάλευρα, ἰχθύδιον, ἰχθύειος, ἰχθυέλαιον, ἰχθυέμπορος, ἰχθυόεις ποταμός (ὁ πλήρης ἰχθύων ποταμός) ἰχθυόεσσα λίμνη (ἢ πλήρης ἰχθύων λίμνη) ἰχθυόεν πέλαγος (τό πλήρες ἰχθύων πέλαγος) ἰχθυόζωμος, ἰχθυοκαλλιέργεια, ἰχθυολογία, -λόγος, ἰχθυόμορφος, ἰχθυοπανίς, ἰχθυοπωλεῖον, -πώλης, ἰχθυόσαυρος, ἰχθυοτροφία (ἄλλως ἰχθυοκομία) ἰχθυοτροφεῖον, ἰχθυοτρόφος, ἰχθυοφαγία, -φάγος, ἄγρα ἰχθύων (τό ψάρεμα) ἰχθυώδης (ὁ ὅμοιος πρὸς ἰχθύν).

(φράσεις): «ἄφωνότερος ἰχθύος», «κατάλυσις ἰχθύος», «τηρεῖ σιγὴν ἰχθύος».

Κύων (ὁ), τοῦ κυνός (ὁ σκύλος)

Κυναίγειρος (ὄνομα ἀρχαίου Μαραθωνομάχου ἥρωος) κυναίλουρος, κυνάνθρωπος, κυνηγετικός, κυνήγιον, κυνηγός (κύων + ἄγω) κυνηγῶ, κυνικός, κυνική ἀναΐδεια, κυνικῶς, -ικότης, -ισμός, κυνόδηκτος, κυνόδους, κυνόδοντες, κυνοδρομία, -ειδής, -κέφαλος, Κυνόσαργες, γεν. -άργους (ἀρχαῖο γυμναστήριο στήν Ἀθήνα καί νῦν συνοικία τῶν Ἀθηνῶν) Κυνός Κεφαλαί (ἀρχαῖο ὄνομα δύο λόφων τῆς ΝΑ. Θεσσαλίας) ἀστερισμός τοῦ Κυνός, Κυνόσουρα (ὄν. χερσονήσου τῆς Ἀττικῆς Α. τοῦ Μαραθῶνος καί ἐτέρας χερσονήσου τῆς Σαλαμῖνος) κυνοτροφεῖον, Κυνουρία (περιοχή τῆς ἀνατολ. Πελοποννήσου) κυνοφοβία.

Μῦς (ὁ), τοῦ μυός (ὁ ποντικός)

α) Μῦς (τό ζῶον ποντικός):

μυοθήρας (ὁ θηρεύων μῦς), μυοκτόνος, μυοκτόνον (φάρμακον) μυοκτονία, μυομαχία, μυοπαγίς, «Βατραχομυομαχία».

β) Ὁ μῦς καί οἱ μῦες τοῦ σώματος:

μυογόνος, μυογράφος, -γράφημα, μυοδεσμ(ατ)ικός, μυοκάρδιον, μυοκαρδίτις, μυοκλονία, -λογία, -πάθεια, μυαλγία, μυαλγικός, μυϊκός, μυόπλασμα, μυοτονία, μυώδης, μυών (σύνδεσμος μυῶν τοῦ σώματος) μυϊκή δύναμις, μυϊκόν σύστημα, μυοσκελετικά μέρη, μυϊκός σπασμός, ἐνδομυϊκός, ἐνδομυϊκές ἐνέσεις, ἐνδομυϊκά ἀγγεῖα, ἐνδομυϊκῶς.

Ναῦς (ἡ), γεν. τῆς νεώς, δοτ. τῆ νηΐ (τό πλοῖο)

ναυάγιον, ναυαγός, ναυαγῶ, ναυαγοσώστης, -σωστικός, -σωστικά μέσα, Ναυαρίνον, ναυαρχεῖον, -ρχία, -ρχικός, ναυαρχίς, ναύαρχος, -αρχῶ, ναυβάτης, ναύκληρος, ναυκράτης, Ναύκρατις, (ἀρχ. ἑλλην. ἀποικία ἐπί τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου) ναυλομεσίτης, ναῦλος ἢ ναῦλον, ναυλοσύμφωνον, ναύλοχος, -λοχῶ, ναυλῶ (καί ναυλώνω) ναύλωσις, -λωτήριον (τό ναυλοσύμφωνον) ναυλωτής, ναυμαχία, -μάχος, -μαχῶ, Ναυπακτία, Ναύπακτος, ναυπηγεῖον, -πήγημα, -πηγήσιμος, -πήγησις, -πηγία, -πηγός, -πηγικός, -πηγῶ, Ναυπλία, Ἀκροναυπλία, ναυπλιακός, Ναύπλιον, ναυσιβλάβεια, Ναυσικᾶ, ναυσιπλοΐα, -σιπόρος, ναύσταθμος, ναυταπάτη, -τασφάλεια, -τεργάτης, ναύτης, ἄργοναύτης, «Ἀργοναυτική ἐκστρατεία», ναυτία καί ναυτίασις, ναυτικός, (τό) Ναυτικόν, -τιλία, -τιλιακός, ναυτίλλομαι, ναυτιλλόμενος, (φρ.) «ὁδηγίαι πρός τούς ναυτιλλομένους», ναυτίλος, ναυτιῶ, ναυτογράφος, -δάνειον, -δικεῖον, -δίκης, -λόγιον, -λόγος, -λογῶ, -μεσίτης, ναυτόπαις, ναυτοφυλακή, (ὁ) νεωδόχος (καί νηοδόκος) νεωλκεῖον (καί νεώλκιον) νεωλκῶ, νεώλκησις, νεώριον, νεώσοικος, νηογνώμων, νηοδόκος (ὁ νεωδόχος) νηολόγιον, -λογῶ, -λόγησις, νηοπομπή, νηοψία.

Νόστος (ὁ) (ἐπιστροφή στήν πατρίδα, ἄλλως παλιννόστησις)

νοσταλγία, -αλγικός, -αλγός, -αλγῶ, νόστιμος (ὁ ἀναφερόμενος εἰς τόν νόστον καί κατ' ἐπέκτασιν ὁ εὐάρεστος τήν γεῦσιν) νόστιμος καρπός, «νόστιμον ἡμεῶν» Ὅμηρος, (ἡ ἡμέρα ἐπιστροφῆς στήν πατρίδα), παλιννοστώ, παλιννόστησις, οἱ παλιννοστοῦντες (οἱ ἐπιστρέφοντες στήν πατρίδα).

Νῦν, ἐπίρρ. (τόρα)

(φρ.) «οἱ νῦν καί οἱ πρόην ἢ οἱ τέως», ὁ νῦν πρωθυπουργός (ὁ τωρινός πρωθυπουργός, ὁ σημερινός) τό νῦν καθεστώς, (ἐκκλησ. φράσεις): «νῦν καί αἰεί», «νῦν ἀπολύεις τόν δοῦλον σου δέσποτα», «ἀπό τοῦ νῦν καί ἕως τοῦ αἰῶνος», (φρ.) «τό γε νῦν ἔχον» (=ἐπί τοῦ παρόντος) «νῦν ὑπέρ πάντων ἀγών» (Αἰσχύλος) (φρ.) «ἔφθασε (ἦλθε, εἶναι) στό νῦν καί αἰεί» (στό τελευταῖο στάδιο, στό ἔσχατο σημεῖο ἀντοχῆς).

Ὀδούς (ὁ), τοῦ ὀδόντος (τό δόντι)

ὀδονταλγία, -αλγῶ, -ίασις, -ιατρεῖον, -ίατρος καί ὀδοντοῖατρος, -ιατρικός, -ιατρική, ὀδοντικός, ὀδοντίνη, ὀδοντίτις, ὀδοντογλυφίς, -γονία, -γραφία, -γράφος, ὀδοντοδυνία (ἡ ὀδονταλγία) ὀδοντοειδής, -θεραπεία, -θεραπευτικός, -θεραπευτική, ὀδοντοῖατρεῖον, -κοίλωμα, -κονία, ὀδοντόκονις, ὀδοντολαβίς, -λογία, -ξέστης, -πάθεια, -στοιχία, -

σφράγισις, -τεχνία, -τεχνική, -τεχνίτης, ὀδοντότρησις, ὀδοντοφυΐα, -
φύραμα (τά νεώτερα ὀδοντόκρεμα καί ὀδοντόπαστα) ὀδοντόφωνος, -
ψήκτρα, (ἢ ὀδοντόβουρτσα) ὀδόντωμα, -ωσις, ὀδοντωτός, (ὀδοντωτός
τροχός, ὀδοντωτός σιδηρόδρομος) (φρ.) «ὀδόντα ἀντί ὀδόντος», ἕρκος
ὀδόντων (τό φράγμα τῶν ὀδόντων) «ποῖον σε ἔπος φύγεν ἕρκος
ὀδόντων» (Ὅμηρος) ὀρθοδοντικός, χαυλιόδοντες (οἱ προεξέχοντες
ὀδόντες ἑλεφάντων, ἀγριοχοίρων καί λοιπῶν ζώων).

Οἶκος (ὀ) καί (ἦ) οἰκία, (τό σπίτι)

οἶκαδε' ἐπίρρ.(πρός τόν οἶκον) οἰκεῖος, οἰκειότης, οἰκίωσις, οἰκέτης,
οἰκήμα, οἰκήσιμος, οἰκήσις, οἰκητήριον, οἰκητής, οἰκήτωρ, οἰκιακός,
οἰκίζω, οἰκίσκος, οἰκισμός, οἰκιστής, οἶκοθεν' ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ οἴκου)
οἶκοθι' ἐπίρρ. (κατ' οἶκον) οἶκοι' ἐπίρρ. (ἐν τῷ οἴκῳ) οἰκουρία, οἰκουρῶ,
οἶκῳ, οἰκουμένη, οἰκουμενικός, -μενικῶς, οἰκουμενικότης,
οἰκουμενισμός.

Ἐν-οικῶ, ἔνοικος, ἐνοίκιον, ἐνοικιάζω, ἐνοικίασις, -αστήριον, -αστής, -άστρια,
ἐνοικίζω, ἐνοικιοστάσιον, ἐνοικοδομῶ, -δόμησις, (ἀρχ. ἀποφθ.): «τά ἐν οἴκῳ μή ἐν
δήμῳ».

Ἐξ-οικειῶ, ἐξοικειώσις, ἐξοικειοῦμαι, ἐξοικίζω, ἐξοικονομῶ, -νόμησις.

Συν-οικῶ, συνοίκησις, -οικία, -οικιακός, -οικίζω, -οικισμός, -οικιστής,
σύνοικος, συγκατοικῶ, -κατοίκησις, -κάτοικος.

Προσ-οικειῶ, προσοικειοῦμαι, προσοικειώσις.

Ἀν-οικίζω (ἀνά + οἰκίζω) ἀνοίκισις, ἀνοικισμός, ἀνοικοδομῶ, -δόμησις (ἀνά +
οἰκοδομῶ).

Δι-οικῶ (διά + οἶκῳ) διοίκησις, διοικητήριον, διοικητής, διοικητικός.

Κατ-οικῶ (κατά + οἶκῳ) κατοίκησις, -τήριον, κατοικία, κατοικίδιος,
κατοικίζω, -οίκησις, -οικισμός, κατοικοεδρεύω, κάτοικος, κατοικήσιμος, (φράσεις):
«κατ'οἶκον ἐργασία», «κατ'οἶκον νοσηλεία», «κατ'οἶκον παράδοσις» κ.λπ.

Μετ-οικῶ (μετά + οἶκῳ) μετοικεσία, -οίκησις, μετοικίζω, μέτοικος.

Παρ-οικῶ (παρά + οἶκῳ) παροικία, παροικίζω, πάροικος, (φρ.) «οἱ
παροικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ», παροικονομία.

Περι-οικῶ, περιοικοδομῶ, -οικοδόμημα, περιόικος.

Ἄντοικος καί κυρίως στόν πληθ. ἄντοικοι (ἐκ τῶν ἀντί + οἶκος).

Ἀπ-οικῶ (ἀπό + οἶκῳ) ἀποίκησις, ἀποικία, -κιακός, ἀποικίζω, -οίκισις, -
οικισμός, -οικιστής, -οικιστικός.

Ἐπ-οικῶ (ἐπί + οἶκῳ) ἔποικος, ἐποικοδομή, -δόμημα, -δόμησις, -δομητικός, -ῶς,
ἐποικοδομῶ, ἐποικίζω, ἐποίκισις, ἐποικισμός, ἐποικιστικός.

Ἐπ-εν-οικιάζω (ὑπό + ἐν + οἶκος) ὑπενοικίασις, ὑπενοικιαστής.

Λοιπές σύνθετες λέξεις:

Ἀγροικία, ἄγροικος καί ἀγροῖκος, -οίκως, ἀγροκατοικία, ἀποικιοκράτης, -

κρατία, μονοκατοικία, πολυκατοικία, ιδιοκατοίκησης, οικειοθελής, -θελῶς, -ποιούμαι, -ποίησης, οικογένεια, -γενειακός, -γενειάρχης, -γενής, οικοδεσπότης, -δέσποινα, -δίαιτος, -διδάσκαλος, οικοδομή, οικοδόμημα, -δομήσιμος, -δόμησις, -δομικός, -δόμος, -δομῶ, οικόθρεπτος, οικοκυρεύω, -κυρά, -κύρης, οικοκυροσύνη, οικοκυρικός, -κυρική, οικολογία, -λογικός, -λόγος, οικονομία, -νομικά, -νομικός, οικονομολογία, -λόγος, -λογικός, οικονόμος, οικονομῶ, οικόπεδον, οικοπεδοποίησης, -φάγος, οικοσημολογία, οικόσημον, οικόσιτος, οικοσκευή, -στολή, -τεχνία, -τροφεῖον, -τροφή, οικότροφος, οικοσύστημα, -φοβία, -φύλαξ.

Οἶνος (ὀ), (τό κρασί)

οἶναγορά, οἶνάνθη, οἶναποθήκη, οἶνεμπόριον, οἶνέμπορος, Οἶνηίς (μία τῶν δέκα φυλῶν τῆς Ἄττικῆς) οἶνικός, οἶνοβάρελον, οἶνοβαρής, -βαρόμετρον, -βαφής, οἶνόγαλα, οἶνογραφία, -δοχεῖον, -ειδής, Οἶνὴ (ὄνομα διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων) οἶνολάσπη, -λογία, -λόγος, -λογικός, οἶνομανής, -μανία, Οἶνόμαος, οἶνόμελι, οἶνόμετρον, οἶνομετρία, -μετρικός, οἶνοξυδάση, οἶνοπαραγωγή, -αγωγός, οἶνόπνευμα, -πνευματικός, -πνευματομέτρησης, -πνευματόμετρον, -πνευματοποιός, -τοποιεῖον, -τοποιία, -τοπωλεῖον, -τοπώλης, οἶνοπνευματοῦχος, -ματώδης, οἶνοποίησης -ποιός, -ποιία, οἶνοποσία, -πότης, -πωλεῖον, -πώλης, οἶνοσκόπιον (τό οἶνόμετρον) Οἶνοῦς (παραπόταμος τοῦ Εὐρώτα) Οἶνοῦσαι (πέντε νησίδες πλησίον τῆς Χίου καὶ τρεῖς Δ. τοῦ ἄκρωτηρίου Ἀκρίτας) οἶνοφλυγία, -φόρος, Οἶνόφυτα (κώμη τῆς Βοιωτίας) οἶνοποιεῖον, -μαγειρεῖον, οἶνοχαρής, οἶνοχόη, οἶνοχός, οἶνόχρους, οἶνώδης, οἶνῶν (ἀποθήκη οἶνων) οἶνωπός, οἶνωσις, οἶνοστάφυλα, ἄκρατος οἶνος, μηλίτης οἶνος, (φρ.) «οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου».

Οἰωνός (ὀ), (σημεῖο, σημάδι)

οἰωνίζομαι, οἰωνισμός, οἰωνοσκοπία, -σκόπος, οἰωνιστής, οἰωνόμαντις, -σκοπεῖον, -σκοπῶ, δυσοἰωνος (ὀ σημαίνων κακόν οἰωνόν) εὐοἰωνος (ὀ ἀποτελῶν καλόν οἰωνόν) καὶ καλός οἰωνός ἢ κακός οἰωνός, «εἷς οἰωνός ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης» (ἽΟμηρος).

Ὅμβρος (ὀ), (ἡ βροχή)

ὄμβριος (ὀ βρόχινος), ὄμβρια ὕδατα, Ὅμβριος (ἐπίθετο τοῦ Διός) ὄμβρογράφος, ὄμβροδέκτης (ὀ μπρουδέκτης!!! τῶν ἀμαθῶν) ὄμβρόμετρον, ὄμβρόφιλος, ὄμβρόφοβος -φόρος, -χαρής, ἀνομβρία, ἄνομβρος.

ὄνος (ὄ), (ὄ γαῖδαρος)

ὄναγρος (ἢ ζέβρα) ὄνηγός (ὄ ὄδηγῶν ὄνον, ὄνηλάτης) ὄνηλασία, ὄνηλάτης, ὄνήλατος, ὄνηλατικός, ἡμίονος (τό μουλάρι) ἡμιονηγός (ὄ ὄδηγός ἡμιόνου) ἡμιονικός, ἡμιονική ὁδός (βατή μόνον ἀπό ἡμιόνους) ὄνισκος (ὄμικρός ὄνος). ὄνισκος ἐπίσης καλεῖται καί ὁ ἰχθύς βακαλάος.

(φρ.) «περὶ ὄνου σκιᾶς» (περὶ πράγματος ἀσημάντου, ἀναξίου λόγου)

ὄως κύρ. ὄνομα ὄνοι (οἱ), δύο ἀστέρες τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Καρκίνου.

ὄρνις (ἦ), τῆς ὄρνιθος (ἦ κόττα)

ὄρνίθειος, ὄρνίθιον, ὄρνιθοειδής, ὄρνιθοθήρας, -θηρευτικός, ὄρνιθοκλέπης, -κόμος, -κομεῖον, -κομία, -κομικός, ὄρνιθολόγος, -λογία, -λογικός, ὄρνιθομαντεία, -πωλεῖον, -πώλης, ὄρνιθόρρυγχος, ὄρνιθοτρόφος, -τροφεῖον, -τροφία, ὄρνιθόφιλος, -φιλία, ὄρνιθοτροφική μονάς, ὄρνιθών.

ὄρω (-άω), (βλέπω)

Μέλλων ὄψομαι, παρακ. ἐώρακα καί ἐόρακα καί ὄπωπα

ὄραμα, πανόραμα, πανοραμικός, ὄραματίζομαι, -τισμός, -τιστής, ὄρασις, ὄρατικός, ὄρατικότητα, ὄρατόμετρον, ὄρατός, ὄρατότης, ἀόρατος, ἀοράτως, ἀορασία, (ἀρχ. ἀπόφθ.) «ἔστι δίκης ὄφθαλμός ὅς τά πάνθ' ὄρᾶ»,

(ἐκκλησ. φρ.) «ὄρατῶν τε πάντων καί ἀοράτων»

ὄψις (ἢ ἐνέργεια τοῦ ὄρω), (φράσεις): «ἐν ὄψει», «ἐξ ὄψεως», «κατ' ὄψιν», «ἐκ πρώτης ὄψεως», «ὑπ' ὄψιν»

ὄπτασία, ὄπτασιάζομαι, ὄπτική, ὄπτικός, -κῶς, ὄπτικοακουστικός, αὐτόπτης, τηλεοπτικός, τηλεόρασις

αὐτοψία, βιοψία, ἐνδοψία, καχυποψία, νεκροψία, νηοψία, ὑποψία, ὑπεροψία

σύνοψις, πρόσοψις, πρόοψις (ἢ πρόβλεψις), κάτοψις, ἄποψις, ἔποψις (φράσεις): «ἀπό ἀπόψεως», «ἐξ ἐπόψεως».

- Ἐν-ορω, ἐνόρασις, ἐνοπτος, ἐνοπτρίζω, ἐνοπτρον,
- ἐκ-προσωπῶ, ἐκπροσώπησις, ἐκπρόσωπος, πρόσωπον, ἀπρόσωπος, -ώπως, προσωπικός, -κῶς, προσωπεῖον, εὐπρόσωπος, προσωπικότης, -πάρχης, προσωπογραφία, -λάτρης, -ποίησις, -κράτησις, διπρόσωπος, πολυπρόσωπος, ἑτεροπροσωπία, ταυτοπροσωπία,
- συν-οψίζω, συνοπτικός, -τικῶς, σύνοψις,
- προ-ορω, προοπτική, -τικός, προορατικός, προορατός, πρόοψις,
- δι-ορω (διά + ὄρω) διόραμα, διόρασις, διορατικός, διορατικότης, διοπτρεύω, διόπτεισις, διοπτῆρ, διοπτῆριος, διοπτικός, ἢ διόπτρα, τά

- δίοπτρα, διοπτρία, διοπτρικός, διοπτροφόρος,
- καθ-ορῶ (κατά + ὀρῶ) κάτοψις, κατοπτεύω, -όπτουσις, κατοπτήριος, κατόπτης, κάτοπτος, κατοπτρίζω, -τρικός, -τρίζομαι, -τρισιμός, κάτοπτρον, κατοπτρομαντεία, κατοπτροποιεῖον,
 - παρ-ορῶ (παρά + ὀρῶ) παρόραμα,
 - περί-οπτος (ὁ περίβλεπτος)
 - ἄφ-ορῶ (ἄπό + ὀρῶ) ἄποψις (ἄπό + ὄψις) καί ὄψις ἐκ τῶν ὄπ + σις (παρβ. ὄψομαι - ὄπωπα)
 - ἐπ-οπτεύω (ἐπί + ὀπ/τεύω) ἐποπτεία, ἐπόπτουσις, ἐπόπτης, ἐποπτικός, ἔποψις,
 - ὑπ-οπτεύω (ὑπό + ὀπ/τεύω) ὑποπτεύομαι, ὑποπτος, ὑποψία, ὑποψιάζομαι, καχύποπτος,
 - ὑπερ-όπτης, ὑπεροπτικός, ὑπεροψία,
 - ἀντι-κατοπτρίζω, -πτρίζομαι, -πτρισιμός,
 - ἀντι-μετωπίζω, -μετώπισις, -μέτωπος, διμέτωπος, πολυμέτωπος καί μέτωπον, μετωπῖς, μετωπιαῖος, μετωπικός, μετωπηδόν, προμετωπῖς,
 - ἀντι-προσωπεύω, ἀντιπροσωπεία, -προσώπουσις, ἀντιπρόσωπος καί ἄλλα.

Ὄστέον (τό) καί **ὄστουν**, τοῦ ὄστου (τό κόκκαλο)

ὄστάγρα καί ὄστεάγρα, ὄστάριον, ὄστεοαλγία, ὄστεῖνος, ὄστεῖτις καί ὄστῖτις, ὄστε(ο)αρθρῖτις, ὄστεογενής, ὄστεογραφία, ὄστεοειδής, ὄστεοθήκη, -θλάστης, -κολπίτις, -κύτταρον, ὄστεόλιθος, -λογία, -λόγος, -μετρία, ὄστεόμορφος, ὄστεομυελίτις, ὄστεονοσία, -πάθεια, -πλασία, -πλαστικός, -πόρωσις, -ρραγία, -ρραφία, -σάρκωμα, -σκληρυνσις, -σύνθεσις, -τρύπανον, ὄστεουλκός, ὄστεφαγία, -φάγος, -όφθισις, -φθόρος, -φυΐα, -φυλάκιον, -όφυμα, -χονδρῖτις, ὄστεῶ, ὄστέωσις, ὄστεώδης, ὄστεωδυνία, ὄστέωμα, ὄστεωτικός, ὄστίτης (ὁ), (φρ.) «ὄστέα τεταπεινωμένα».

Ὄσφυς (ἡ), τῆς ὄσφυος (ἡ μέση τοῦ σώματος)

ὄσφυαλγία, -αλγής, -αλγικός, -αλγῶ, ὄσφυακός, ὄσφυακή χώρα, ὄσφυϊκός, ὄσφυϊκοί σπόνδυλοι, ὄσφυῖτις (ἡ ὄσφυαλγία) ὄσφυοκάμπτης, -κοιλιακός, -νωτιαῖος, -πλευρικός, ὄσφυόπληγμα, ζώνη ὄσφυος.

Ὄψ (τό), τοῦ ὄψος (τό αὐτί)

ὄψαιμάτωμα (ὄψαιμάτωμα) ὄψακουστής, ὄψακουστικός, ὄψακουστῶ, ὄψαλγία, ὄψαγχύτης, ὄψιαῖος, ὄψιατρική, ὄψιον (ὑποκορ. τοῦ οὖς) ὄψιτης (ὁ μικρός δάκτυλος τῆς χειρός) ὄψιτις, -ιδος, ὄψτογλυφίς, -κόπτης, -λαβίς, -λόγος, -μυκητίασις, -παθολογικός, -πάθεια, -πλασία, -πλαστική,

ώτορρινικός, ώτο(ρ)ρινολαρυγγολογία, ώτορραγία, ώτόρροια, ώτοσκλήρωσις, -σκλήρυνσις, -σκόπησις καί -σκοπία, -σκόπιον, ώτοσκοπῶ, -σπογγίωσις, -τομία, ώτασπίς, εὐήκοον οὖς, «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω» (εὐαγγελ. ρῆσις).

Ὄφθαλμός (ὀ), (τό μάτι)

ὀφθαλμαλγία, -απάτη, ὀφθαλμεκτομία, ὀφθαλμία, ὀφθαλμίατρος, -ιατρεῖον, -ιατρικός, -ιατρική, ὀφθαλμίδιον, ὀφθαλμικός, ὀφθαλμικά κῶγχοι ἢ (ιατρικ.) ὀφθαλμικοί κῶγχοι, ὀφθαλμολογία, -λογικός, -λόγος, ὀφθαλμίτις, ὀφθαλμιῶ, ὀφθαλμοπάθεια, -πληγία, -πορνεία, -ρραγία, ὀφθαλμόρροια, ὀφθαλμοσκόπιον, -σκοπῶ, -σκόπησις, -σκοπικός, -φανής, -φανές, -φανῶς, ὀφθαλμοδυνία, (ἐκκλησ. φρ.) «ὀφθαλμόν ἀντί ὀφθαλμοῦ», (ἀρχ. ἀπόφθ.) «ἔστι δίκης ὀφθαλμός ὅς τά πάνθ' ὀρεᾷ», ἐνοφθαλμία, ἐνοφθαλμίζω, ἐνοφθαλμισμός, ἐξοφθαλμία, ἐξοφθαλμισμός, ἐξοφθαλμος, ἐποφθάμιος, ἀποφθαλμιῶ, μονόφθαλμος ἢ ἑτερόφθαλμος.

Πᾶν (τό), τοῦ παντός (ὄλο, ὀλόκληρο) καί παν- ὡς πρῶτο συνθετικό πλείστων λέξεων ἢ παγ-, παλ- καί παμ-, ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου·

παγγένεσις, παγγερμανισμός, παγγλωσσ(τι)ία, πάγκαλος, πάγκοινος, -οίνως, παγκόσμιος, -σμίως, παγκράτιον, πάγκρεας, πάγχρους, πάγχρωμος, παλλαϊκός, πάλλευκος, παμβαλκανικός, -βασιλεύς, -μάκαρ, -μακάριος, -μακάριστος, -μεγέθης, -μήχανος, -πάλαιος, -πελοποννησιακός, -πληθής, πάμπλουτος, πάμπουλος, -πόνηρος, πάμπρωτος, πάμπτωχος, -φάγος, Πάμφιλος, -φίλη, Παμφυλία, παμψηφεί, παμψηφία, -ψυχισμός, πανάγαθος, -άγιος, πάναγνος, Παναθήναια, -αθηναϊκός, -άθλιος, Παναιτωλικόν, -αιτωλικός, παναίτιος, πανάκεια, -άκειος, παναλγία, παναμερικανικός, -νισμός, παναραβισμός, πανάμωμος, πανάξιος, Πανάρετος, -άριστος, -άρχαιος, -ασιατισμός, Παναχαϊκόν, πανάχραντος, πανδαήμων, -δαιμόνιον, πανδαισία, πανδαμάτωρ, πάνδεινος, -δέκτης, -δεκτική, πάνδηλος, πανδημία, πάνδημος, -δοκία, -δοχεῖον, -δοχεύς πάνδροσος, Πανδώρα, πάνδωρος, Πανέλληνες, πανελλήνιος, πανελλήνιον, πανεθνικός, -ελλαδικός, -ένδοξος, πανεπιστημιακός, -στήμιον, -στήμων, πανέξυπνος, -έρημος, -ευδαίμων, Πανευρώπη, πανευρωπαϊκός, πανευτυχής, πανεύμορφος, πανεφυής, πανηγυρίζω, -ηγυρικός, πανήγυρις, -ηγυρισμός, -ηγυριστής, πάνθειος, -θεισμός, -θεία, -θειστής, -θειστικός, πάνθεον, -ίερος, -ιερότης, πανικός, πανίς, πανισλαμισμός, πανίσχυρος, πανιώνιος, πανεύκολος, παννύχιος, πανοικτίμων, -όμοιος, -ομοιότυπον, πανοπλία, πάνοπλος, -όπτης, πάνοπτος, πανόραμα, -οραμικός, πάνορμος, πανουργῶ, -ούργημα, -ουργία, -οὔργος, -όσιος, πανσέληνος, -σλαυικός, -σλαυισμός,

πάνσοφος, πανσεβάσμιος, πάνσεπτος, -σπερμία, -στρατιά, παντάναξ, -άνασσα, παντάπασι(ν), πανταχόθεν, πανταχοῦ, παντέλεια, -τελής, παντεπόπτης, παντογνώστης, -δύναμος, -ειδής, παντοῖος, παντοιοτρόπως, -κράτωρ, πάντολμος, παντοπωλεῖον, -πώλης, παντόρφανος, πάντοτε, πάντως, παντοχρωμία, πανύμνητος, -ύστατος, -ύψηλος, πανωλεθρία (ὁ πλήρης ὄλεθρος) πανώλης (πᾶν + ὄλλυμι) (ἀρχ. ἀπόφθ.) «πᾶν μέτρον ἄριστον», (φράσεις): «πρό παντός», «διά παντός», «κατά παντός», «περί παντός», «ἐπί παντός», «παντί σθένει» (μέ ὄλο τό σθένος, τή δύναμι, τήν εὐψυχία), σύμπαν, τά σύμπαντα, «ἐξέστη τά σύμπαντα» (τροπάριο) συμπαντικός,

και πολλά ἄλλα.

Ποιμήν (ὁ), τοῦ ποιμένος (ὁ βοσκός)

ποιμαίνω, ποιμαντικός, ποιμαντορία, -τορικός, -τορική ράβδος, ποιμενάρχης, ποιμανσις (βόσκημα) ποιμενικός, ποιμενική ράβδος, ποιμενικός κύων, ποιμενίς, ποιμενόπαις, ποιμήνη (τό κοπάδι) ποιμνιοβοσκή, ποιμνιον (κοπάδι κυρίως προβάτων) ποιμνιοστάσιον, Φιλοποιμήν.

Πούς (ὁ), τοῦ ποδός (τό πόδι)

βραδύπους, γυμνόπους, δίπους, -πουν, τρίπους, -πουν, τετράπους, -πουν, ὀκτάπους (τό χταπόδι) Οἰδίπους, οἰδιπόδειος, οἰδιπόδειον σύμπλεγμα, πολύπους (ιατρική) πλατύπους, ταχύπους, ὠκύπους (ὁ ταχύπους) ὠκὺς τούς πόδας, ἀντίπους, οἱ ἀντίποδες, δίποδον, ποδάγρα (εἶδος παγίδος) ποδάγρα (ἰατρ., ἀρθρῖτις τῶν ἀρθρώσεων τοῦ ποδός) ποδηγετῶ, -ηγέτης, -ηγία, πλατυποδία, ποδηλασία, -ηλάτης, -ηλατιστής, -ηλατικός, -ηλατοδρομία, -ηλατοδρόμιον, -ηλατοδρόμος, -ήλατον, -ήλατος, -ηλατῶ, ποδήρης (ποδήρης χιτῶν = ὁ φθάνων μέχρι τῶν ἄκρων) ποδιαῖος, ποδικός, ποδίζω, ποδιστήρ, ποδίστρα, πόδιον (μικρός πούς) ποδίσκος (μικρός πούς) ποδόγυρος, -δεσμος, ποδοκίνητος, ποδοκροτῶ, -κρότημα, -κρουσία, ποδόλουτρον, ποδοπατῶ, -άτημα, -άτησις, ποδόμακτρον, ποδοπέδη, ποδόσφαιρα, -σφαίρισις, ποδοσφαιρικός, ποδόσφαιρον, ὑποπόδιον, πρόπους, πρόποδες, ἐμποδίζω, ἐμπόδιον, -όδισις, -όδισμα, -οδιστικός, ἐμποδῶν (ἐπίρρ.) ἐκποδῶν (ἐπίρρ.) ὀρθοποδῶ, παρεμποδίζω, παρεμποδισις, «παρά πόδα (ἄρμ)» (στρατ. παράγγελμα), (φρ.) «ἐπί ποδός πολέμου» (ἔτοιμοι πρὸς πόλεμον) «ἐπί ποδός» (ὀρθίως καί μεταφ. προχείρως) «κατά πόδα(ς)» (ἀμέσως κατόπιν) «παρά πόδας» (κάτωθι, κατωτέρω).

Πτέρυξ (ή), τῆς πτέρυγος (ἢ φτερούγα)

περυγίζω, πτερύγιον (μικρή πτέρυξ) πτερύγιον ἰχθύος, -ὑδραυλικοῦ τροχοῦ, -ρινός, -ῶτός, πτερυγιόποδα, πτερυγιοφόρος, πτερύγισμα, πτερυγοειδής, -ειδῶς, πτερυγωτός, πτέρυγες πτηνῶν, -ἀεροπλάνου, πτέρυγες (τά ἄκρα τῆς κατά μέτωπον παρατάξεως στρατοῦ ἢ στόλου ἐν σχέσει πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς· δεξιά πτέρυξ, ἀριστερά πτέρυξ) πτέρυξ (ἢ θέσις στή βουλή τῶν βουλευτῶν πολιτικοῦ κόμματος) πτέρυξ (ἐκότερον πλάγιον μέρος οἰκοδομήματος· ἢ δεξιά πτέρυξ τῆς Βιβλιοθήκης) «Πτέρυξ Μάχης» (μονάς τῆς Πολεμικῆς Ἀεροπορίας) ὑδροπτέρυγα (τά φέροντα πτέρυγες σκάφη· τά ἰπτάμενα λεγόμενα δελφίνια).

Πῦρ (τό), τοῦ πυρός (ἢ φωτιά)

ἀδηφάγον πῦρ, ἀκοίμητον πῦρ, ἄσβεστον πῦρ, καταγιστικόν πῦρ, καταγισμός πυρός, κόλασις πυρός, παρανάλωμα τοῦ πυρός, «Γῆ τοῦ Πυρός» (στήν Ν. Ἀμερικῆ) «ὑγρόν ἢ ἑλληνικόν πῦρ», (φράσεις): «πῦρ, γυνή καί θάλασσα», «εἶναι (ἦταν ἢ ἔγινε) πῦρ καί μανία», «εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον», (στρατ. παραγγέλματα): «πῦρ κατά βούλησιν», «πῦρ κατά ριπᾶς», (φρ.) «διά πυρός καί σιδήρου», (φρ.) «ἐν μέσω δύο πυρῶν», τά πυρά (πληθυντ.) καταγιστικά πυρά, μαζικά -, ὁμαδικά -, σποραδικά -, φονικά -, ἀπυρόβλητος, (φρ.) «εἰς τό ἀπυρόβλητον», ἢ πυρά, πυράγρα (ἢ πυρολαβίς) πυράκανθα (ἢ), πυρακτῶ καί πυρακτώνω, πυράκτωσις, πεπυρακτωμένη μᾶζα ἢ ὕλη, ἀπυράκτωτος, πυράρχης, πυρασφάλεια, -ασφαλιστικός, πύραυλος, πυραυλοκίνητος, πυραυλικός, πύραυνος, πυρεῖον (τό σπῖρτο) πυρειοπώλης, -εκβόλιον, -εκβόλος, πυρέσσω, πυρετογόνος, πυρετός, -ετικός, -ετώδης, -ῶς, ἀπύρετος, ἐμπύρετος, ἀντιπυρετικά φάρμακα, πυριγενής, πυρίκαυστος, -μαχος, πύρινος, πύρινα γλῶσσαι, πύρινος κλοιός, πυρίνη λάβα, πύρινα μέτωπα, πυρίπνους, πυρίτης (ὁ πυρόλιθος) πυριτιδαποθήκη, -δοποιός, -δοποιεῖον, -δοποιία, πυριτικός, πυρίτις, πυριτοθήκη, πυριτοκάμινος, πυριτόλιθος, (ὁ πυρόλιθος) πυριφλεγής, πυρκαϊά, πυροβολαρχία, -βολεῖον, -βόλησις, -βολητής, -βολικός, -βολικόν, -βολισμός, -βολιστής, -βόλος, -βόλον, -βολοστοιχία, πυροβολῶ, πυρογενής, πυροδότης, πυροδοτῶ, -δότησις, -δοτικός, πυροεἶς, πυροκροτητής, -λάτρης, -λατρ(ε)ία, -λατρικός, πυρόλιθος, -λυσίς, πυρομανής, -μανία, πυρομαντ(ε)ία, πυρόμαντις, πυρομαχικός, -μαχικά, -παθής, πυρόσβεσις, -σβέστης, -σβεστικός, -σβεστήρ, πυρόπληκτος, -πληξία, πυρουργός, πυροστάτης (ἢ πυροστιά) πυρόσφαιρα πυροσωλήν, -τέχνημα, -τέχνης, -τεχνικός, -τεχνουργός, πυροφοβία, πυροφόρος καί πυρφόρος, πυρπόλησις, -πολητής, -πολικός, -πολικόν, πυρπολῶ, ἀπυρπόλητος, πυρρίχη, πυρρίχιος, πυρρόθριξ, πυρός (ὁ πυρρόθριξ, πυρόχρους)

πυρρόχρους, πυρσεύω, πυρσός, πυρῶ (πυρακτῶ, πυρώνω) πύρωσις, (φρ.) «πεπυρωμένα βέλη», πυρώδης, πύρωμα, πυρωτικός, ἀπύρωτος ἄπυρος, ἀλεξίπυρος, ἀλεξίπυρον, ἀναζωπύρησις, ἀναζωπυρῶ, διάπυρος, διαπυρῶ καί διαπυρώνω, διαπύρωσις, διαπυρωτικός, διπυρίτης (τό παξιμάδι) ἐκπυρῶ, ἐκπύρωσις, ἐκπυρσοκρότησις, -κροτῶ, ἐμπύρειον καί ἐμπυρεῖον, ἐμπύρευμα, ἐμπυρευματίζω, -ματικός, -μάτισις, ἐμπυρεύς, ἐμπυρεύω, ἐμπυρία καί ἐμπυρεία, ἐμπυριοδόκη, -θήκη, ἐμπύριον, ἔμπυρος, ἐμπυροσκοπία, ἐμπυροσκόπος, ζωπύρησις, ζώπυρος, ζώπυρον, ζωπυρῶ,

καί λοιπά.

Ρίς (ῆ), τῆς ρινός (ῆ μύτη)

ριναλγία, ρινεγκέφαλος (ἄλλως ρινικός ἐγκέφαλος) ρινεγκεφαλικός, ρινεγχύτης, ρινευρυντήρ καί ρινοδιαστολεύς, ρινηλάτης, ρινηλατῶ, ρινηλασία, ρινιατρική, ριнологία, ρινικός (ρινικός κατάρρους, ρινικά ὀστᾶ) ρινίτις, ρινοβρογχίτις, -δακρυϊκός, ρινόκερως, γεν. -ω, ρινοκοπῶ, -κοπία, -λαλία, ρινολαρυγγικός, ρινολαρυγγική κοιλότης (ἄλλως ρινοφάρυγξ) ρινολαρυγγίτις, ρινόλιθος, ριнологός, ρινόμακτρον, -μετωπιαῖος, -νέκρωσις, -πλασ(τ)ία, -πλαστική, ρινορραγία, -ρραφία, ρινόρροια, ρινοσαλπινγίτις, -σκλήρημα καί -σκλήρωμα, ρινοσκόπησις καί ρινοσκοπία, -σκοπικός, -σκόπιον, ρινότμητος, ρινοτομῶ, -τομία, -τριχία, ρινοφαρυγγικός, -φαρυγγίτις, -φάρυγξ, ρινόφυμα, -φωνία, -φωνος, ρινοχειλικός, ρινοχειλική αὐλάξ, ρινοψία, μετωπορρινικός, ἔρρινος καί ἔρρινος (ἔρρινος ὁμιλία, ἔρρινα σύμφωνα) ἔρρινισμός, ἔρρινίζω.

Σελήνη (ῆ), (τό φεγγάρι)

σεληνιαζομαι, σεληνιακός, σεληνιασμός, σεληνάκατος, σεληνογράφος, -γραφία, -γραφικός, -δρόμιον, -ειδής, -ηλιακός, -κεντρικός, -σκόπιον, -τοπογραφία, -τοπογραφικός, -τροπισμός, σεληνόφως, -φώτιστος, σεληνόφωτος, σεληνιακόν τοπίον (καί τοπεῖον) σεληνιακαί φάσεις, προσελήνωσις, ἀποσελήνωσις.

Ταχύς (ὀ), τοῦ ταχέος (ὀ γοργός, ὀ γρήγορος) καί ταχυ- ὡς πρῶτο συνθετικό πολλῶν λέξεων

ταχέως, τάχιον, τάχιστα, τάχιστος, ταχόμετρον, τό τάχος, γεν. -ους, ταχύ ἐπίρρ. (αὔριον, λίαν πρῶτῷ) ταχυβόλος, -βολία, -βόλον, ταχυγενεσία, -γένεσις, -γλωσσία, -γλωσσοσ, -γραφία, -γραφικός, -γράφος, -γραφῶ, -δακτυλουργός, -δακτυλουργία, -δακτυλουργικός, ταχυδρομεῖον, -δρομιζῶ καί -δρομῶ, ταχυδρομήσις καί -δρομισμα, -δρομικός, ἐπίρρ. -

κῶς, -δρόμος, ταχυεργός καί -εργής, -εργία, ταχυκαής, -καρδία, -κίνητος, ταχυκαρπία, ταχυμαθής, -μάθεια, -μετρία, -μετρικός, -μετρον, ταχύνους, -νοια, -νω, τάχυνσις, ταχυπαλμία, -πιεστήριον, ταχύπλους, -πλοία, -πλωῶ, ταχύπνοια, -ποδία, ταχύπορος και ταχυπόρος, -πορία, -πορῶ, ταχύπους, ταχύπτερος, ταχύρροος, ταχύρρυθμος, -ρρυθμία, ταχυσκόπιον, -σφυγμία, ταχύτατος (ὁ τάχιστος) ταχύτερος, ταχύτης, ταχυφαγία, ταχυχάλυψ, ταχυχειρία, ἐπιτάχυνσις, -ταχυντικός, -ταχύνω, ὑπερταχεῖα (ἐννοεῖται ἀμαξοστοιχία) ἡμιταχῶς, ὀλοταχής (-οῦς) ὀλοταχῶς.

(φράσεις): «ἐν τάχει» (ταχέως, γρήγορα) «θᾶπτον ἢ βράδιον» (ταχύτερον ἢ βραδύτερον) «ὡς τάχιστα» (ὅσον τό δυνατόν ταχύτερον)

Ὑδωρ (τό), τοῦ ὕδατος (τό νερό)

(τά ὕδατ- ἢ ὕδατο- καί ὕδρ- ἢ ὕδρο- τίθενται ὡς πρῶτα συνθετικά πλείστων λέξεων)

ὑδαρής, ὕδατα (πληθυντ. τοῦ ὕδωρ) ὕδαταγωγός, ὕδαταέριον, ὕδατανθρακοῦχος, ὕδατάνθραξ, -αποθήκη, ὕδατικός, ὕδάτινος, ὕδάτιον (ὑποκορ. τοῦ ὕδωρ) ὕδατοβαφής, -γραφία, -γραφικός, -γράφος, -διάλυμα, -διαλυτός, -ειδής, -ποσία, ὕδατόπτωσις, ὕδατόσημον, -στεγής, -στεγῶς, -στρόβιλος, ὕδατόσφαιρα, -σφαίρισις, -φράκτης, ὕδατόχρους, ὕδατῶ, ὕδατώδης, ὕδατῶσις

ὑδρα (ὁ ὑδρόβιος ὄφις ὕδρος) «ἢ Λερναία Ὑδρα», Ὑδρα (νῆσος ἐγγύς τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου) ὑδραγωγεῖον, -αγωγός, -αέριον (τό ὕδαταέριον) -αντλία, -αράχνη, -αργυρίασις, -αργυρικός, -ἀργυρος, -αργυροῦχος, -αργύρωσις, -ατμός, -αὔλαξ, -αυλική, -αυλικός, ὑδραυλις καί ὑδραυλος, ὑδραυλός, ὑδρεγκεφαλία, -εγκεφαλικός, ὑδρεῖον, ὑδρευμα, ὑδρευόμαι, ὑδρευσις, ὑδρία (ἢ στάμνα) ὑδρικός (ὁ ἔνυδρος) ὑδρόβαμμα, ὑδροβαρόμετρον, -βιολογία, -βιολογικός, ὑδρόβιος, ὑδρόγειος, ὑδρογονάνθραξ, -γόνον, -γονοῦχος, -γόνωσις, ὑδρογραφία, -γραφικός, -γράφος, -δείκτης, -δόκη, -δοχεῖον, -δυναμική, -δυναμικός, ὑδροειδής, ὑδροζῶα, ὑδροηλεκτρικός, -θάλαμος, ὑδρόθειον, -θειϊκός, -θειοῦχος, -θεραπεία, -θεραπευτικός, -θεραπευτική, -θερμικός, ὑδροθήκη (ἢ ὕδαταποθήκη) ὑδροθώραξ, -ιώδιον, -κεφαλία, -κεφαλικός, -κέφαλος, -κῆλη, ὑδροκινητήρ, -κίνητος, -κίνητρον (ὁ ὑδροκινητήρ) ὑδροκινίνη, -κρίτης, -κυάνιον, ὑδρόκυστις, -λαΐλαψ, -λήπτης, -ληψία, ὑδρόλιθος, -λίπανσις, -λογία, -λόγος, -λυσία, -λυσις, -λυτος, -λύω, ὑδρομαντεία, ὑδρόμαντις, -μάστευσις, -μαστευτής, ὑδρόμελι, ὑδρομεταλλικός, ὑδρομέτρησις, -μετρικός, ὑδρόμετρον, -μηχανική, -μυλός

ὑδρονομεύς, -νομεῖον, -νομή, -νομικός, ὑδροξειδίου, ὑδροπέπων (τό καρποῦζι) -πλάνον, -ποσία, -πότης, -πυρίτιον, ὑδρόρnis, ὑδρορροή,

ὑδροόροια, ὑδροσκοπικός, -σκόπος, -στάθμη, -στάσιον, -στάτης, -
 στατική, -στατικός, -στεγής, -στόμιον, -στρόβιλος, -συλλέκτης, -σύρτης, -
 σφαιρα, -σωλήν, ὑδροταμιευτήρες (καί ὑδατοταμιευτήρες) ὑδροτροχός,
 ὑδροῦαλος καί ὑδρύαλος, Ὑδροῦς (ἀρχ. ἑλλην. πόλις τῆς Ἰταλίας)
 ὑδρόφιλος, -φοβία, -φόρος, -φράκτης (ὁ ὑδατοφράκτης) ὑδρόφυλλον,
 ὑδρόφυτα, ὑδρόφωνον, -χαρής, -χλώριον, -χλωρικός, -χλωρικόν ὄξύ,
 ὑδροχόη, ὑδροχόος, ὑδρόχρωμα, -χρωματίζω, -χρωματιστής, -
 χρωματισμός, ὑδρόψυκτος, ὑδρώθις, ὑδρωπικία, ὑδρωπιῶ·
 ὑδροβιότοπος, ὑδροδότησις, -δοτῶ, ὑδροπανίς, -χλωρίς, ὑδροχλωρίωσις·
 ἄνυδρία, ἄνυδρος, ἀφυδάτωσις, ἐνυδατοῦμαι, ἐνυδατικός, ἐνυδάτωσις,
 ἐνυδρεῖον, ἐνυδρίς, ἔνυδρος, ἐνυδροῦμαι, ἐνύδρωσις, ἔφυδρος,
 λειψυδρία.
 (Φρ.) «γῆν καί ὕδωρ», «διαυγές ὕδωρ» (φρ. εὐαγγελ.) «ὁ ἐν ὕδασι τήν
 γῆν κρεμάσας».

Υἰός (ὁ), (ὁ γιός)

Υἱικός, υἰοθεσία, -θέτησις, υἰόθετος (ὁ υἰοθετηθείς) υἰοθετημένος,
 υἰοθετῶ, υἰοκτόνος, υἰότης (τό νά εἶναι κάποιος υἰός) πρωτότοκος/
 δευτερότοκος υἰός, υἱική στοργή, ἄσωτος/θετός/νόθος υἰός, υἰοποιοῦμαι
 (υἰοθετῶ) υἰοποίησις (υἰοθεσία), υἰόν ποιοῦμαι (υἰοθετῶ).

Χάλυψ (ὁ), τοῦ χάλυβος (τό ἄτσάλι)

χαλύβδινος, χαλύβδωσις, χαλυβικός, -βίτης, χαλυβοβιομηχανία,
 χαλυβογραφία, χαλυβοειδής, χαλυβοποιῶ, -ποίησις, -ποιεῖον,
 χαλυβουργεῖον, χαλυβουργία, χαλυβουργική, χαλυβοσωλήνες,
 χαλυβόχρους, χαλυβῶ καί χαλυβώνω, χαλύβωσις, «χαλυβδίνη θέλησις»,
 «χαλύβδινα νεῦρα».

Χεῖρ (ἡ), τῆς χειρός (τό χέρι)

χειράγρα, χειραγωγός, χειραγωγῶ, χειραγωγήσις, χειραγωγία,
 χειράμαξα, χειραντλία, χειραφετῶ, -αφασία, -αφέτησις, -αψία, χειρίδιον,
 χειρίζομαι, χειρίς, χειρισμός, -ιστήριον, -ιστής, -ιστικός, χειρόβολον, -
 βολῶ, -βομβίς, -βομβιστής, χειρογραφική, -γραφος, -γραφον, -δεσμος, -
 δικία, -δικῶ, -δύναμος, -κίνητος, χειροκροτῶ, -κρότησις, -κρότημα,
 χειρόκτιον, -λαβή, -μακτρον, -μάλαξις, -μαντεία, -μάντης, -μυλος,
 χειρονομία, -νόμος, -νομῶ, χειροπέδη, χειρόπλαστος, -ποίητος, -
 πρακτική, -πραξία, -πρίων, -σκοπία, -σφαίρισις, -τέχνημα, -τεχνία, -
 τεχνικός, -τεχνῶ, -τονία, -τονῶ, χειρουργεῖον, -ουργική, χειρουργός καί
 χειροῦργος, -ουργικός, -ουργῶ, χειροφίλημα, χειρῶναξ, -ωνακτικός, -
 ωνακτική ἐργασία, χειροβότανον, χειρήλατος·

(στρατ. παράγγελμα) «τά ὄπλα ἀνά χεῖρας», (φρ.) «νίπτω τάς χεῖρας»,
(ἀρχ. ἀποφθεγμα) «σύν Ἀθηνᾶ καί χεῖρα κίνει»

ἐγχείρημα, -ήσιμος, ἐγχείρησις (ἰατρ.) ἐγχειρῶ, -ητικός, ἐγχειρίδιος, -
ίδιον, -ίζω, ἐγχείρισις, διαχειρίζομαι, -χείρισις, -χειριστής, -χειριστικός,
προχειρίζω, προχειρολογῶ, -χειρολογία, -χειρος, -χειρον, -χειρότης, -
χείρως, μεταχειρίζομαι, -χείρισις, ἐπιχείρημα, -χειρηματίας, -
χειρηματικός, -χειρηματολογία, ἐπιχείρησις, ἐπίχειρον, (τά) ἐπίχειρα
(τιμωρία γιά κάποια κακή πράξι) ἐπιχειρῶ, ὑποχείριος, ὑποχειριότης
ἀντίχειρ, αὐτόχειρ, ἀριστερόχειρ, δεξιόχειρ, μακρόχειρ, μονόχειρ,
ἐκατόγχειρ, (οἱ) Ἑκατόγχειρες (γίγαντες τῆς ἀρχ. ἑλλην. μυθολογίας)
ἐκεχειρία = διακοπή ἐχθροπραξιῶν (ἐκ τοῦ ἔχω = κρατῶ τάς χεῖρας)
ιδιόχειρος, ἰδιοχείρως, ὁμοχειρία, τηλεχειριστήριον,

καί ἄλλα.

Χοῖρος (ὁ), (τό γουροῦνι)

χοίρειος (ὁ χοιρινός) χοιρίδιον, χοίρινος, χοιροβοσκός, -μοίριον, -
στάσιον, -τροφεῖον, -τροφία, -τρόφος, χοιρόδεσμα, -παραγωγή, -πώλης,
χοιροσφάγια (τά), χοιροφαγία

ἀγριόχοιρος (ὁ κάπρος) ἀκανθόχοιρος (ἄλλως ἐχῖνος, κοινῶς
σκαντζόχοιρος).

Ἔων (τό), (τό αὐγό)

ἠόγαλα (τό), ἠογενεσία, -γένεσις, ἠαγωγικός, ἠαγωγός, ἠάριον, ἠίδιον,
ἠογενής, -γονία, -γόνιον καί -γόνον, -γόνος, -δόχη, ἠοειδής, -ειδές,
ἠοζωοτόκος, ἠοθηκαλγία, -θηκεκτομία καί -θηκοτομία, ἠοθήκη,
ἠοθηκίτις, -θηκοθεραπεία, -θυλάκιον, -κέλυφος, ἠόκεντρον, ἠόκυστις, -
κύτταρον, -λεύκωμα, -λίθος, ἠολογία, -λογικός, -μαντεία, ἠομύκης -
παραγωγή, -πλασία καί -πλαστία, ἠόπλασμα, ἠορρηξία, -σκοπία, -
σκόπιον, -σκόπος, -σπόριον, -σφαιρα, -σωμα, -τάριχος, ἠοτοκία, -τόκος,
-τοκῶ, -φάγος, -φαγία, ἠοφορίνη (ἢ ἠοθηκίνη) ἠοφορίτις (ἢ ἠοθηκίτις)
ἠοφόρος.

Ἄντί ἐπιλόγου

Οἱ Ποσειδωνιάτες

Ὁ Ἀθήναιος στό ἔργο του «Δειπνοσοφιστές» ἀναφέρεται στούς Ποσειδωνιάτες Ἑλληνας (Τροιζηνίους καί Ἀχαιούς) κατοίκους τῆς Ποσειδωνίας, ἀρχαίας ἐλληνικῆς πόλεως στή δυτική ἀκτὴ τῆς Λευκανίας, στήν νότιο Ἰταλία, 25 περίπου χιλιόμετρα ἀπό τό σημερινό Σαλέρνο.

Ἀπό τά τέλη τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος, ὅποτε καί ἴδρυσαν οἱ Ἑλληνας αὐτοί τήν πόλι Ποσειδωνία, καί ἐπὶ τρεισήμισι περίπου αἰῶνες ἤκμασε ἐκεῖ ὁ ἐλληνικός πολιτισμός. Τό ἔτος 273 π.Χ. ἡ πόλις ἔπεσε στά χέρια τῶν Ρωμαίων, ἐξελατινίσθη καί μετωνομάσθη εἰς Paestum (σημερινό χωριό Pesto).

Οἱ Ἑλληνας, μέ τήν ἐπιβολή τῆς λατινικῆς γλώσσας ἀπό τοὺς κατακτητές, ὄχι μόνον ἔχασαν τὴ γλῶσσα τους (τὴν ἐλληνική), ἀλλὰ ἀπώλεσαν τά ἦθη, τά ἔθιμά τους καί τόν πολιτισμό τους, δηλαδή τὴν συνειδήσί τους.

Οἱ Ποσειδωνιάται (ὅπως ὠνομάζοντο οἱ Ἑλληνας τῆς Ποσειδωνίας) ἐκράτησαν μόνον κάποια ἐτησία ἑορτὴ, γιὰ νὰ θυμοῦνται «τό κατάντημά τους».

α. Τό ἀρχαῖο κείμενο τοῦ ἀποσπάσματος:

«Ποσειδωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Τυρρηρικῷ κόλπῳ τό μὲν ἐξ ἀρχῆς Ἑλλησιν οὓσιν ἐκβαρβαρῶσθαι Τυρρηνοῖς ἢ Ρωμαίοις γεγονόσι καί τὴν τε φωνὴν μεταβεληκέναι, τά τε πολλά τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἄγειν δέ μιάν τινα αὐτοῦς τῶν ἑορτῶν τῶν Ἑλλήνων ἔτι καί νῦν, ἐν ἧ συνιόντες ἀναμιμνήσκονται τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων τε καί νομίμων, ἀπολοφυράμενοι πρὸς ἀλλήλους καί δακρῦσαντες ἀπέρχονται».

(Ἀθήναιος: «Δειπνοσοφιστές», ΙΔ 633, 3ος μ.Χ. αἰών).

β. Ἀπόδοσις στήν Νεοελληνική

Οἱ κάτοικοι τῆς Ποσειδωνίας, στόν Τυρρηρικό κόλπο, ἐνῶ εἶχαν ἐλληνική καταγωγή, ἀφωμοιώθησαν καί ἔγιναν Τυρρηνοί ἢ Ρωμαῖοι. Ἄλλαξαν γλῶσσα καθὼς καί τίς περισσότερες συνήθειές τους. Τελοῦν ὅμως ἀκόμη καί τώρα κάποια ἐλληνική ἑορτὴ. Συγκεντρώνονται τότε, ξαναθυμοῦνται τά παλιά ὀνόματα καί ἔθιμα, κλαῖνε γιὰ τό κατάντημά τους καί φεύγουν μέ δάκρυα στά μάτια.

Ποσειδωνιάται

«Τὴν γλῶσσα τὴν ἑλληνικὴ οἱ Ποσειδωνιάται
ἐξέχασαν τὸσους αἰῶνας ἀνακατευμένοι
μέ Τυρρηνοὺς, καί μέ Λατίνους, κι' ἄλλους ξένους.
Τό μόνο πού τούς ἔμεινε προγονικό
ἦταν μία ἑλληνικὴ γιορτὴ μέ τελετές ὠραῖες,
μέ λύρες καί μέ αὐλοὺς, μέ ἀγῶνας καί στεφάνους.
Κί' εἶχαν συνήθειο πρὸς τό τέλος τῆς γιορτῆς
τά παλαιά τους ἔθιμα νά διηγοῦνται,
καί τά ἑλληνικά ὀνόματα νά ξαναλένε,
πού μόλις πιά τά καταλάμβαναν ὀλίγοι.
Καί πάντα μελεγχολικά τελείων' ἡ γιορτὴ τους.
Γιατί θυμοῦνταν πού κι' αὐτοί ἦσαν Ἑλληνας -
Ἰταλιῶται ἕναν καιρό κι' αὐτοί,
καί τώρα πῶς ἐξέπεσαν, πῶς ἔγιναν,
νά ζοῦν καί νά ὀμιλοῦν βαρβαρικά
βγαλμένοι - ὦ συμφορά! - ἀπ' τὸν Ἑλληνισμό».

